

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitvr Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

Tractatvs Qvintvs. De perfectione Confessariorum in ſuis miniſterijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

TRACTATVS QVINTVS
DE PERFECTIONE CON-
FESSARIORVM IN SVIS MI-
NISTERIIS.

CAPVT I.

EXCELLENTIA OFFICII CONFESSARIORVM,
Et qua opera misericordia illud obeundo exercent.

ACTVRI DE QVATVOR ECCLĒSIATICIS MI-
NISTERIIS, INITIVM SV MEMVS ab officio Con-
fessariorū: tum quod sit proprium Sacerdotum, de quo-
rum ministeriis hæcenus egimus; tum quod latissime
pateat, sitque ita necessarium in Ecclesia, atq; est ipsum
Pœnitentię Sacramentum. Cuius partes & actus cedunt
in vtilitatem Pœnitentium, cum quibus tantam habet
hoc munus connexionem: vt quemadmodum quæcunque de eis dicta
sunt in primo Tom. in tractatu de Cōfessione iuuant ipsos Cōfessarios, ita
quæ hic dicentur pro ipsis Confessariis, multum iuuerint pœnitentes ad
suum munus exequendum. Munus igitur Confessariorū tantas in se con-
tinet excellentias, vt solus ipse Dominus possit eas æstimare, ac declara-
re: qui illud in noua sua lege Evangelica instituit, & adstrinxit Sacramen-
to Ordinis, & non cuius eius gradus, sed tantum Sacerdotali: & in vtraq;
re, excedit reliqua officia Doctorum, Prædicatorum, & Prælatorum: quæ
non sunt ad eò propria legis Evangelicæ, quin etiam eluxerint ante illam;
neq; ita sunt Sacerdotio annexa, excepto eo, quod est Episcoporum pro-
prium, quorum consecratio est pars ipsius Sacramenti. Ex quo prouenit
quod licet Dominus noster ad ea exercenda gratiam suam communique-
liberaliter: non tamen constituta sit specialis gratia iustificans, & sanctifi-
cans, quæ eis detur ex opere operato, vt Theologi loquuntur. At officiu
Confessarij, cum ei datur potestas absoluendi à peccatis, datur specialis
hæc gratia per verba illa iucundissima; quæ dixit Saluator Iuis Apostolis

a Ioan. 20.
2. 2.

post suam Resurrectionem, cum eos creatit Confessarios, & in Sacramento Confessionis dicens: *accipite Spiritum sanctum: quorum remissis peccata remittuntur eis*: In quibus verbis influantur maxime in eius officij excellentia. Cuius rei indicium est, quod cum eo detur persona Spiritus Sancti, eiusque gratia & charitas in magna abundantia. Neque est indicium exiguae excellentiae: quod cum in Sacramento Ordinis detur Spiritus Sanctus ad consecrandum Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, & ad remittenda peccata: huius tamen doni non fiat mentio, cum datur prima potestas; sed cum haec secunda exprimitur. ut ex hoc intelligatur insignis sanctitas, quae ad opus adeo excelsum requiritur: eod quod sit proprium Spiritus Sancti opus peccata remittere, in cuius nomine remissio fit: & quia per ipsam absolutionem communicatur Spirit. Sanctus: cuius est, ut Confessarius eundem Spiritum Sanctum in se habeat, quem alibi est daturus. Et quemadmodum Diuinus hic spiritus septem habet dona, quibus excellentias suas manifestat: ita largitur Confessariis septem pre eminentias & priuilegia in eo officio, quae magni sunt valoris & solent omnibus.

I

P R I M V M: quis non obstupescat potestatem adeo gloriosam, quae est peccata dimittere? Potestas haec propria est solius Dei: eod quod peccata sint iniuria in maiestatem eius infinitam; adeoque graues, ut nulla sit potestas ad eas remittendas, nisi ipsemet Dominus, in quem sunt, eas remittat. Ac propterea Saluatoris nostri hostes, qui eum purum hominem reputabant, iudicabant blasphemare, cum dicebat Paralytico: *dimittantur tibi peccata tua*. Tanta fuit tamen eius liberalitas & magnificentia, ut eandem potestatem voluerit suis sacerdotibus ita communicare, ut ipsius nomine & autoritate ipsi ea dimitterent: non rogantes Deum, ut ipse dimittat, neque dicentes: Christus te absoluit, sed magna cura autoritate dicentes: ego te absoluo. Quod si quis incredulus dixerit: potestare ad honorem Dei, quod soli ipsi haec potestas deferatur ac referatur: inferri vero iniuriam eidem, si alteri communicetur. Respondet S. Ambrosius: multo maiori ignominia Deum affici a negare, quod ipse palam dixit: & volente potestatem eius coarctare: ita ut idem facere non possit per alium: Cum igitur ipse dixerit: *accipite Spiritum Sanctum: quorum remissis peccata remittuntur eis*. Graui eum afficit iniuria, qui id negat. Et qui haec potestatem Apostolis & Sacerdotibus denegat: etiam eisdem autem Spiritum Sanctum, datum ipsis, ut ea potestate uterentur. *Munus enim Spiritus Sancti est officium Sacerdotis*. quod potest ipse concedere: nam, e quod apud homines impossibile est, apud Deum est possibile. Impossibile videbatur Naaman Syro, ut mundaretur a lepra si lauaret in Iordane ex mandato Eliae Prophetae: cum tamen ille Elisaeo paruisset, expertus est id esse possibile.

b Marc. 2. 5.
Luca 5. 20.

Lib 1. de Peccatis, c. 18.

lib. 2. c. 2.

c Marc. 15. 20.
d 4. Reg. 5. 11

bile; & Prophetam potuisse iubere vt lauaret, & mundaretur. Magna est nostrorum Sacerdotum gloria: quod eos CHRISTVS ad tantam excellentiam exaltauerit; vt (quod ait SANCTVS GREGORIVS) gerant Dei vices in terra, eius que nomine peccata dimittant. Nam per talem potestatem dat etiam eis speciale pignus, quod ipsis etiam propria demittet: quibus dat potestatem aliena dimittendi. Et hoc (ait) significare voluit Dominus noster, dicens illa verba Apostolis die resurrectionis, cum dolerent & pudore suffunderetur quod ipsum Saluatorem tempore Passionis deseruissent. *Sic, sic eos à Deo decebat erigi, qui tantum pro Deo conseruauerant humiliari, & qui Dei iudicium propter sua peccata timebant facti sunt iudices ad absoluendum, & condemnandum alios.*

ET hæc est excelsa alia Confessariorum excellentia. Cùm enim essent varij modi remittendi peccata: nobilissimum & maximæ authoritatis illis contulit Christus, faciens eos peccatorum iudices; & affigans eis tribunal quoddam in terra ad eò gloriosum: vt eorum sententia rata sit in cælo, atque vlla appellatione ab ipsorum Tribunali ad aliud tribunal: eò quod illorum sit supremum. Nam e quod donant (ait Apstolus) in persona Christi donant. Thronus Regius, (ait S. Chrylostomus) et si aurea tela gemis que pretiosus sit exornatus, non habet potestatem iudicandi nisi de rebus terrenis: at Sacerdoti constituit Deus thronum in cælo, cum authoritate de rebus cælestibus iudicandi. Quid cum hoc honore conferri potest? A terra iudicandi principalem authoritatem sumit cælum. Nam iudex sedet in terra; Dominus sequitur seruum; & quidquid hic in inferioribus iudicat, hoc ille in supernis comprobatur. Et S. Hieronymus ait. quodammodo ante iudicij diem iudicant. Et quod ipsi hic iudicauerint in suo Tribunali, approbabitur in vltimo iudicio. Et S. Augustinus: eadem, inquit, visione refert S. Ioannes in Apocalypsi vtrumque iudicium, & quod iudices in suis sedibus iudicant ex his, que scripta sunt in libris. Idem enim quod Confessarij hic iudicauerint, iudicabunt Assessores iudicij extremi. Et quid (ait S. Bernardus) potentius est Sancto Petro: cuius sententia præcedit sententiam cæli. Non enim penitenti attulit remittit Deus peccata prius, quam Confessarij verba profert & sententiam absolutionis. Quamuis, cum omnia à Deo præcipue procedant, ipse sit in omnibus primus & præcipuus.

Hoc ipsum adhuc melius intelligetur ex tertia Confessariorum excellentia, qua sunt Ianitores, aut clauigeri cæli: habent enim in manibus suis g. clauis illas quas Saluator promisit Sancto Petro; & per eum (vt ait Sanctus Augustinus) eas tradidit Ecclesiæ & reliquis Sacerdotibus. Clavis, inquit, est potestas, qua iudex Ecclesiasticus dignos admittit, & valet ad Regnũ cælorũ & repellere indignos: his enim clauibus

Hom. 26 in
Euangelia.

2
Tria, scilicet. 14.
c. 6. de Sacr.
Poenit.

21. Cor. 3. 10
Hemil. 5 de
verb. Isaia
vidi Dom.

Epist. 1. ad
Heliodorũ.

lib. 9 de Civ
9.

f. Apocal.
20. 21.

Serm. 1. de
Sanctis Pet.
& Paulo.

Ioan. 22. in
Extra quia
quorundam
de verbo si
gnif.

3
Matt. 6. 19
Tract. 50. in
Ioan.

per absolutionem aperiunt Sacerdotes portas caeli poenitentibus: quibus propter eorum peccata erant occlusae. Vocantur autem clauces: quia sunt dicitur, & vocari solent scientiae, ac potestatis: eod quod vtraque sit iudicium necessaria. Altera vtuntur ad examinandam, & cognoscendam causam, de qua sententia est ferenda, & ad aperiendam portam cordis humani, quae solet esse fortiter occlusa, ad aperiendam veritatem. Quamuis enim poenitentes sponte sua cor suum aperiunt, suasque culpas fateantur: Confessarius tamen potestatem habet eos examinandi, & interrogandi qui cogit opus est, quod ipsi non exprimunt; & ipsi tenentur id manifestare. Etenim hunc sensum ait S. Ambrosius: *Clauis dicenda est qua peccatorum corda reuerantur, mentis secreta panduntur, & quicquid intrinsecus clausum tenentur palam rationabili manifestatione producitur. clauis (inquam) est, quae, & conscientiam ad confessionem peccati aperit, & gratiam ad aeternitatem mysteriorum includit.*

*Serm. 66.
D. August.
Serm. 27 de
Sanctis.*

Altera clauis est potestatis, ad proferendam sententiam absolutionis & aperiendos Diuinae misericordiae thesauros, eorumque partem largiendi poenitenti, communicando ei gratiam & charitatem, donaque Spiritus Sancti; & virtutes infusas quae illa comitantur: & sicetiam aperientur Paradisi portas, vt suo tempore ad eum perueniat, modo perseueret. Quia igitur maior honor esse potest: quam tales clauces, & ad effectus adeo excellos, in manibus tenere? Non negamus summum Pontificem, S. Petri successorem easdem habere cum summa potestate ad omnia quae pertinent ad Ecclesiae gubernationem; & Episcopos ad alios effectus ad eum ita pertinentes: at Confessarii easdem habent ad effectus qui nobis magis conducunt; quia remouent supremum omnium malorum, quod est peccatum; largiuntur vero supremum bonorum quod est caelum. Sit autem in mundo sit clauem inauratam gestare, & esse Regum Cubicularios: quanto erit maior gloria has inauratas clauces habere, quas ipsemet CHRISTVS Seruator noster secum habuit, & de quibus multum gloriabatur? quia (vt ait SANCTVS IOANNES) *ipse aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo aperit.* Nam (vt S. Ambrosius ait vult Dominus plurimum posse discipulos suos; vult a seruis suis ea fieri in nomine suo, quae faciebat ipse positus in terris

*g. Apoc. 2. 7.
Isai. 22. 21.
lib. 1. de P. c. 7.*

4

HINC oritur quarta excellentia Confessariorum, quod sint Spirituales animarum medici, quas restitunt sanitati ab horridis morbis culpae & passionum, quibus vehementer affliguntur: idque modo quodam adeo excellenti, qualis nunquam in mundo fuit. Sacerdotibus antiquae Legis (ait S. Chrysostomus, nec quidem concessum erat vt vel corpus lepram purgarent: sed solum potestas iudicandi, an quis lepra infectus esset, aut etiam ab ea mundatus. & similiter nullum poterant peccatum di-

mittere

mittere; sed solum Sacrificia offerre pro ijs, qui cupiebant sibi à Deo illa remitti. Nostri autem Sacerdotes & Confessarij potestatem habent in animę lepras, non ad iudicandum quod sint mundatę; sed ad eas verè mundandas. Promissio enim illa Saluatoris: *quorum remisistis peccata, remittuntur eis*: intelligenda est cum omni plenitudine, quam ipsa verba sonant, ad remittendas scilicet ipsas culpas, & pœnas æternas inferni; imò & temporales purgatorij. Si igitur Sacerdotium antiquum, (ait hic Sanctus) cum tam parum posset, tanti fiebat: quantò gloriosius nostrum Sacerdotium erit, & pluris æstimandum: cum possit tam multa, id quæ ad eò suauiter? Nam vnico tantum verbo sanitatem restituit; & vox illa: *absoluit*: ita penetrat animę interiora; vt gratiam illi communicet, quã sanitati restituatur. h. *Sacerdotes & Leuita antiqui transibant prope hominem vulneratum qui incidit in latrones, illum quæ in suis vulneribus deserebant, non adhibitis efficacibus contra ea remedijs: quia lex illa talia remedia non habebat.*

At nostri sacerdotes sunt veri medici, sicut pius ille Samaritanus; qui animę vulnera alligant, & adhibentes oleũ & vinũ eam curant: adhibitis scilicet Sacramentis & remedijs valde efficacibus ad sanitatem perfectè restituendam. Sunt etiam sicut stabularius siue domus hospes in ipsa scilicet Ecclesia, quibus Saluator noster, per Samaritanum significatus, curã commisit infirmi, tribuens eis *duos denarios*, duas scilicet potestates necessarias ad remittenda peccata, alteram Ordinis, alteram iurisdictionis. illa datur eis, cum consecrantur Sacerdotes; hæc plenè conceditur, cum Superiores aut Pastores constituuntur aliquorum pœnitentium, qui in foro cõscientiæ sint ipsis subiecti. Et hæc est quinta illorum excellentia, quod sint ouium Christi Pastores: attendentes singulari quodam modo ad eas pascendas pastu vitæ æternæ; ad curandas à scabie, quæ sunt infectæ; & gubernandas ac dirigendas in ijs, quæ agere debent. Et quoniam Dominus noster gratiam suam & sufficientem facultatem dat omnibus, vt recto officio suo fungantur: ideo hæc potestates vocantur denarij: quibus & pastus & medicamenta, esca quæ necessaria pro infirmis comparantur. Prima enim potestate possunt corpus Christi consecrare, quod est animarum antidotum; eadem verò simul cum secunda potestatem habent iudicandi, sanandi & gubernandi sibi subiectos. HABENT etiam potestatem aliam valde excellentem cum clauē scientiæ; sunt enim Magistri Pœnitentium, quos docent ac dirigunt in via ad cælum: licet alio modo & magis vtili, quàm reliqui Doctores, & Prædicatores. Hi enim sunt Magistri multorum discipulorum simul: ac propterea non possunt ita in particulari docere, quod spectat ad singulos: Confessarij autem sunt Magistri cuiusvis pœnitentis seorsim docentes, quod singulis expedit Ec-

h. L. 10. 31

5

6

V u 3 quod

quod nouerunt in particulari eius necessitates ignorantias & errores, quibus tenentur circa FIDEM aut mores, aut negotia quae agunt.

i Mat. 13. 4.
Luc. 8. 4.

PRAEDICATORES quidem excitare solent leporé, perimoues corda peccatorum: Confessarij autem eum insequuntur, & comprehendunt: mactantes in eis peccatum, ut CHRISTO uiuant. Praedicatorum sunt quasi *seminatores* sementem in varias terras proijcientes: ex quatuor partibus tres interdum pereunt: at CONFESSARIJ sicut metessores metentes spiritualem messém, quam DEVS ad ipsorum pedes adducit. Quamuis & ipsi sint *seminatores* Sanctorum consiliorum ac monitorum: quae quod incidant in terram per contritionem iam cultam, ac doloris lacrymis irigatam, solent copiosiores fructus proferre.

7

QUAM OBREM iure optimo eisdem cōpetit excellētia illa, quam Spirituales poenitentiu patres. Si enim censetur eorum Pater, qui eos per baptismū in Esse gratiae generat: cur nō erit etiam pater, qui ipsos reuocatur per poenitentiam, & restituit ad vitam, quam iam perdididerant? si Praedicatorum censetur pater, eō quod sua praedicatione animas conuertant: pōriori iure censentur Confessarij patres, qui illorum conuersionem perficiunt, iustificantes eos per poenitentiam, & nutriendos sicut nutricum lacte bonorum consiliorum, quae illis praebent. Ex quibus colligere licet: Confessarium hoc vno officio complecti septem valde excellentia: simul enim est IVDEX, MEDICVS, MAGISTER, PASTOR, PATER, COLLI IANITOR, & MINISTER ac INSTRUMENTVM DEI ad redemptionem & salutem animarum: quod est omnium officiorum supremum. O munus felicissimū, septem his excellentijs quasi septem preciosissimis gemmis inestimabilis pretij exornatum! o excellēs ministerium septem his admirandis splendoris oculis illustratum, ad praestandam lucem & misericordiam gratiae peccatoribus huius exilij! Si beati censetur misericors, quoniam ipsi à Deo misericordiam consequentur infinitam: cur non beatorum praedicemus bonos Confessarios, quorum munus est septem Spirituum misericordiae opera, quae sunt excellentiora corporalibus excellentijs exercere? ipsi enim dum Confessiones excipiunt, bonum poenitentibus ignorantibus consilium praebent; errantes corrigunt; reprehendunt: & castigant tali charitate indigente; remittunt iniurias Deo illatas, quas proprias reputant; sustinent patienter multas molestias officij sui, Deumque pro suis poenitentibus orant.

S E D quid de septem corporalibus misericordiae operibus dice-

mus, si Spiritum in eis latentem inspiciamus? nam CONFESSARI
 tanquam MEDICI visitant egrotos; cibant pane Sacramentorum ani-
 mas sitientes; easque sitientes pia & sancta Doctrina potant; nudas in-
 duunt veste charitatis, captiuas redimunt educentes eas à Dæmonis ty-
 rannide; soluunt vinculis detentas, dissolutis vinculis & catenis peccato-
 rum earum: hospicio excipiunt peregrinas, protectione & cura, quã sus-
 cipiunt earum; sepe iungunt de sanctas, peccato iam mortuas, vt sint abscõ-
 ditæ in Deo & Christo per donum orationis, & contemplationis: quod
 est iustorum sepulchrum.

QVI igitur adeo est liberalis in misericordiæ operibus erga pro-
 ximos: quæ bona non obtinebit à nostro liberalissimo, & infinitè
 misericordi Domino? Qui promisit fore se misericordem in misericor-
 des, & liberalem in liberales; & *k* qua mensura nos mensi fuerimus fratribus
 nostris, *issum nobis remen surum*? ò millies felix officium, fons tot tamque
 præclarorum operum! quid de te dicam? nisi quod sis quasi *l* granum sina-
 napis, cui Saluator noster dixit esse simile regnum celorum; nam cū sit *minimum*
omnibus seminibus, crescit & fit arbor, ita vt volucres cæli veniant, & habitent
in ramis eius! ita & tu in specie quidè minimū videris omnium ministeriorū,
 quæ sunt magis speciosa, & splendida: qualia sunt Magistrorum, Prædica-
 torū, ac Prælatorū: in ipsa tamen tua paruitate latet ingens valde virtus: nā
 superbi & magnates huius mundi se tuis pedibus subiiciunt: tu verò caput
 tuum erigis super omnes: omnes ad ramos tuos aduolant: vt in eis qui-
 escant; quibus tuis operibus solatium ac leuamen præbes. Veniunt, vt
 tuorum foliorum, hoc est verborum tuorum salutem quarant: quibus
 eos facis voti compotes. ò Sacra Confessoriorum potestas! quis stupen-
 da, tua magnalia recensere poterit? Tu instar es in *virge Moysis qua diuidi-
 tur mare rubrum, in quo Aegyptij omnes, hoc est peccata submerguntur,*
 & euanescent: peccatores autem sine vllò periculo, & siccis pedibus ad
 promissionis æternæ terram perueniunt. Tu n̄ *percutis* duram cordis hu-
 mani petram; efficitque vt ex eo fluat fons aquæ viuæ salientis in vitam
 æternam. Tu es *o aurea virga Regis cælestis, multo speciosior, glorio-
 siorque, quam fuerit illa Regis Assæri, qua tangit peccatores ad ipsius præ-
 sentiam accedentes, in signum benignitatis & clementiæ; eruitque eos à*
 morte culpæ, & æternæ pœnæ. Efficacior es ac potentior quàm fuerit *p*
baculus Elisæ, hic enim non potuit infantè defunctum ad vitam reuocare:
 Tu verò vitam peccatori mortuo tribuis: & si millies Spiritualem gratiæ
 vitam amittat: toties poteris illam reparare ac restituere, si velit peni-
 tentiam agere,

k Matt. 7. 2
 Luc. 6. 28.

l Mat. 13. 31.

m Exodi
 14. 16.

n c. 17. 6.

o Ester 4. 11

p Reg. 4. 31

Tomo 1.
Tract 3.

Trid. Sef. 4
c. 6. & Can.
10.

vid. Suarez
Tomo 4 in
3. p. Disp. 16

HÆ sunt pars aliqua excellentiarum sacri officij Confessoriorum, præter alias multas allatas dum egimus de Sacramento Confessionis, cuius illi sunt Ministri; & præter eas, quas diximus superius de Sacerdotibus ad quos solos & ad nullos alios munus hoc pertinet. Idem enim signum innotuit, quod characterem perpetuum appellant, nec deleri vnquam potest. Est potestas ad vtrumque officium, consecrandi scilicet & absoluenti. Et quemadmodum nõ potest prima deleri; sic nec secunda: licet hæc requirat iurisdictionem ad suum opus præstandum, quæ & dari illis potest, & auferri ab Ecclesia.

CAPVT II.

**QVOMODO CONFESSARII MVNVS SIT AC-
ceptandum, & qui tituli causæque illud cum alacritate
exequendi præcipuè à Parochis, & Religio-
sis ad id destinatis.**

MNES IN PROXIMO CAPITE INSINUATA excellentiæ officij Confessoriorum sunt tituli quidam, & nomina, propter quæ tenentur valde gratos se habere Domino nostro, ob insigne beneficium sibi ab ipso ipforum meritis collatum in excelsa hac dignitate: ad quod etiam meritò iuuare debent omnes fideles, eodem nomine. Si enim benè res perpendatur, non sunt hominum modi excellentiæ Confessorijs propter seipfos collata, sed propter nos. Cuius apertum signum est, quòd Confessarius non possit seipsum à suis peccatis absolvere: nec suis clauibus cælum sibi aperire; neque esse potest iudex, aut medicus sui ipsius: sed in his omnibus subijcere se debet alteri Confessario, à quo hoc bonum accipiat. Ipse tamen ex officio habet, vt absolueri possit, iudicare, & curare reliquos, & cæli portas eis pandere, & gratiã sanctificare. Cùm igitur tanta bona ab eis accipiamus; æquũ est, valde gratos nos esse Domino, qui tantam eis dignitatem in commodum nostrum largitus est; & simul eos diligere, magni facere, & honorare pro meritis dignitatis, quam habent, ob septem titulos in ipsa contentos. Si iubet Deus a honorare Parentes carnales, & b senes & iudices populi ac c medijs & corporales propter necessitatẽ, quã illorum operã indigemus: quanto magis volet, vt honorem iis deferamus, quos ipse tanto afficit honore: vt Angeli ipsi sanctam quandam habere possint æmulationem ob talem honorem hominibus collatum? illis enim, et si sint hominum custodes constituti: non tamen data est potestas remittendi eorum peccata, sicut Confessariis. Ac propterea S. Chrysostomus ait: eũ qui hoc officium con-

a Exo. 2. 12

b Lenu. 19.

32.

c Eccl. 3. 1.

tennit, peiorem esse, ac dignum maiore pœna, quàm qui contempserit Aronem: sub d quorum pedibus disrupta fuit terra: & aperiens os suū deuorauit illos, descenderuntq. viui in infernum. At Confessarij speciali tenentur obligatione gratitudinem animi Domino exhibendi, qui tale illis officium contulit: Idque in tribus rebus: æstimando scilicet illud, vt par est: non solum propterea quod, qui illud contulit, sit Deus; sed propter præstantiam, quam in se habet. Deinde honorando illud vitæ Sanctitate, quam illud exigit: ne tanta dignitas aliqua ignominia afficiatur; & ne indignos se reddant honore, quo propter officium digni erant. Ac tertio piè illud exercendo iuxta mentem & voluntatem Domini, qui illud instituit; & eum in finem, eoq. modo & ratione, qua ipse præscripsit

Ex eisdem excellentijs oritur, quòd nullus debeat tantum sibi assumere, vt hoc officium aggrediatur non habens sufficientes dotes & facultates ad illud, vt oportet, exercendum. Quæ (vt S. Thomas ait) sunt virtus, scientia & prudentia. Nam si esset temerarium aggredi officium Iudicis Ecclesiastici, aut secularis aut medici, aut magistri absque talento & iudicio ad id necessario: multò magis temerarium esset officium obire Confessarij absque sufficiente virtute, scientia, & prudentia: nam error aut rectitudo in eo non est de rebus corporis, sed animæ: in quibus agitur de vita æterna consequenda aut amittenda. Ac propterea Concilium Tridentinum statuit: nullum posse Confessiones audire secularium, nec ad id idoneum reputari, nisi aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur necessarium, aut alijs idoneis iudicetur & approbetur; aut Parochiale beneficium habeat. qui enim illum ad tale Beneficium iudicauit idoneum: etiam approbauit ad officium Confessarij, quod est illi coniunctum. Ex quo fit vt Episcopi teneantur nō approbare, nisi quos prædicto modo idoneos iudicauerint. Et ipsi Sacerdotes etiam tenentur eam approbationem nō petere, nisi intelligant, se idoneos esse, & sufficientes habere ad illud exercendum facultates. Præterea non debent ad hoc officium accedere ex suo iudicio aut arbitrato, & affectu carnis & sanguinis: graue enim esset peccatū, illud obire ob fines inanes ac terrenos; aut vanæ gloriæ, & honoris: quasi existimantes rem esse abiectam, quòd quis sit sacerdos, & nō possit Confessiones audire; aut propter aliquod temporale lucrum, quod est mercenariorum proprium; aut luporum non intrantium per portam in ouile Christi; sed per ambitionem, aut cupiditatem propriam: quæ valde degenerant ab officij sanctitate, & excellentia. Qui autem desiderant esse veri Pastores, & Confessarij perfecti: intrant per portam Diuinæ vocationis, existimantes id esse iuxta Diuinam vocationem; & in eos fines tendentes, in quos officium ipsum dirigitur. Quamuis autem non sit ad eò malum querere secundo loco, & minus principali

d Num. 16.
21.

Opusc. 65. de
Offi. Sacerd.
c. de Causa
la in Confes-
sione.

sess. 23. c. 15.

ter aliquos humanos fines bonos, & commoda aliqua temporalia: quod tamen minus ad hæc respicietur. eò erit prima intentio purior & præstantior, & officium fiet exactius ac perfectius; magis que iuxta voluntatem Domini, qui dignus est, ut gratis sibi seruiatur, & quia talis ipse est; & præcipue in actionibus adeò spiritualibus & excellentibus. Nam si olim conquereretur, quòd non esset quæ clauderet ostia templi gratuito; & eo solo nomine, ut obsequium ipsi præstaretur: sed propter terrena commoda & utilitates: quando magis conquereretur, quòd quis non aperiat ostia portarum gratuito, sed propter lucra & commoda terrena.

c Mal. 1. 10.

4

DENIQUE postquam officium hoc susceperis: omnes prædicationis excellentiæ esse tibi debent magnum incitamentum, ad illud cum magna animi delectatione, & in rem ipsam propensione obeundum: ut replet summa felicitatem, quod habeas occasionem obeundi in terra officium ipsiusmet Dei: cuius est, ut ait David, *f. dare gratiam & gloriam; nec cum penitentem absoluis, gratiam ei largiris, & ius ad consequendam gloriam.* cum igitur ipse Saluator dicat: *g. beatius esse dare, quam accipere: quanta erit beatitudo habere in manibus claves thesaurorum cælestium, & posse alijs dare ingentia adeò dona? Magnum quoque est motuum ac delectabile, quòd talem actionem scriptura appellet misericordem, copiosam, ingentem ac diuina magnificentia dignam.* Nam, ut diximus, in hoc ministerio compendio quodam continentur quatuordecim opera misericordiæ; cum quadam excellentia digna ipsomet Deo, præbente ad ea auxilium & gratiam. Hoc est opus, de quo cum Pharisei contra Christum murmurarent, quod Publicanis versarentur; respondit: *h. discite quid est misericordiam volo, & non sacrificium: illa enim & magis ad rem est, & plurius eam facio. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores; & inducere illos ad Penitentiam.*

f Psal. 83. 12.

g Act. 20. 35.

h Matt. 9. 13.

AEQVVM igitur est, ut serio magnaque cum animi voluptate illud sceteris, quod tantoperè Deo placuit: ut eius causa perficiendi è caelo descenderit. Tertium quoque motuum est, ut hoc munus fiat in despectum Dæmonum, & in gaudium Angelorum. Nam absolutione data, Dæmones remanent victi, & spoliati prædâ, quam habebant; Angeli autem remanent victores, & valdè læti. Propterea enim dicitur: *i. gaudium esse in caelo super vno peccatore penitentiam agente; quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent penitentia.* Ad hæc, ut suo loco diximus, Christum Dominum nostrum instituisse ipsam confessionem, ut penitentes gloriosas sui ipsorum victorias obtinerent; & virtutibus, quas ibi exercerent, ex ipsis peccatis magna educerent emolumenta. ut valdè fierent perfecti: ita etiam statuit Confessarium munus ita cedere in utilitatem proximo-

i Luc. 15. 7.

Tom. I.
Tract. 3. c. 1.

moium,

morum, ut ipsimet proficere possent, & plurimum in perfectione crescerent: vincentes scilicet difficultates, & molestias, quæ ibi occurrunt; & herocias valdè virtutes exercentes, propter multas occasiones, quas ad id præbet, ut mox videbimus:

PRÆTER hæc generalia motiua, quæ ad hoc officium impellunt: sunt alia in diuersis Personis specialia, quæ ad illud accedunt per aliquam ex tribus ianuis aut vijs. vna est *iustitia*, alia *obedientia*, tertia *charitatis*. Per *IUSTITIÆ* portam intrant proprii Pastores, quibus animarum incumbit cura; per viam *OBIEDIENTIÆ* illi ingrediuntur, quibus Prælati hoc officium committunt, ut motus est in Religione; per viam *CHARITATIS* ingrediuntur, qui ex commiseratione animarum ad id officium obeundum permouentur. Ex quibus tribus virtutibus, & causis & rationes accipere debent, ad suum munus libenter & magna cum animi oblectatione obeundum; & nominatim ipsi Parochi, qui arctè ac seuerè obligantur ad hoc Sacramentum subditis suis administrandum; aut de alio prospiciendum, qui id præstet. quod si ad officium suum præstandum non propendeant, exculationes querent, ne illud faciant: damnum autem, quod inde proueniet, recidet in illorum caput. Ita enim Apostolus dixit: & vae mihi est si non Euangelizauero, & ita possunt ipsi dicere: vae mihi est, si non excepero Confessiones: nam incident in illa horrenda supplicia, quæ minatur Deus per Ezechielem Pastoribus, qui pascunt semetipsos, comedentes lac ouium, & operientes se earum lanis: quas tamen petire sinunt. ait enim: *Quod infirmum erat non consolidastis; & quod agrotum, non sanastis, quod contractum est, non alligastis; & quod abiectum est non reduxistis; & quod perierat non quaesistis.* Defecistis in proprio boni Pastoris officio, ad quem spectat debilem corroborare, infirmum curare, inordinatum continere, reiectum reuocare, & ouem perditam querere: quæ omnia sunt Pastoris propria quatenus Confessarij munus sustinet. quare ex obligatione iustitiæ tenetur gregi suo in tribus temporibus & occasionibus subuenire.

PRIMUM tempus est cum ipsius oues tenentur antidotum hoc sumere siue propter Ecclesiæ præceptum, siue propter imminens mortis periculum, quomodocunque illa immineat. Et vae medico, si infirmus moriatur, eò quod ipse eum non accesserit tæpestiuè! Si enim sanguis Abel, et si iusti, & cuius anima erat in requie, clamabat contra occisorem: quanto magis clamabit sanguis, aut peccatum animæ quæ in eo moritur, ob Confessarij culpam, nolentis eius confessionem excipere? in *Sanguine eius* (ait Deus per Ezechielem) *(de manu tua requiram. audiam enim eius*

k 1. Cor. 9.
16.

1 Ezech. 34.
2.

m Ezech. 3.
18. & c. 33. 6

clamorem contra te in inferno: quia ob tuam negligentiam in tuo officio ille damnatus est: ideoque vltionem sumam de te ob irreparabile, quod illi intulisti, damnum. *Alterum*, tempus est, quo Pastores tenentur quibus suis in hoc munere subuenire: quando scilicet illæ id prudenter petunt, ob aliquam necessitatem, etiam non extremam: qualis est, quando sentiunt se valde premi & affligi, videntes se in aliquod mortale lapsum, quæ suprema est omnium miseriarum; aut premuntur & vexantur grauib tentationibus, cum periculo labendi in grania peccata, nisi penitentia se muniant. Tunc enim iure suo recurrunt ad suum Pastorem & medicum: qui sine grani valdeque urgente causa non potest remedium eis negare, aut differre. Nam forte dilatio esset causa ruine aut difficultioris curationis. Estque contra omnem rationem, non subuenire statim infirmo, eum, qui medici & infirmarij fungitur officio: si abique graui causa, vt diximus, auxilium differatur. *Tertium* tempus est, cum id prudenter petunt, ob suum maiorem profectum & perfectionem: qualis esset occasio iubileum aliquod obtinendi, aut maiori aliqua deuotione festum aliquod solenne celebrandi, aut commoda & vtilitas ex Sacra Confessione & Communionem hauriendi: quia sic preseruantur à grauib culpis, crescunt verò in exercitio virtutum. Nam & in his casibus est aliqua confessarij obligatio ad eos audiendos. Non enim solum spectat ad Pastorem oues suas eruere à morte culpe, in quam inciderunt; sed etiam illa, ab ea preseruare, & in obsequio Diuino promouere per ea media, quæ Deus ad id constituit; & ratione officij Pastori incumbunt. Alioquin conquirentur non paruuli apud Patrem suum cælestem (vt Ieremias ait) eò quòd petierint panem, & aliud conueniens alimentum, & non fuerit qui frangeret eis. Quod si duris visceribus tanquam struthionis illud eis negauerint, quasi reijcientes rem totam in Dei prouidentiam, vt eis prospiciat: & si ille alia via eis prospexit, non pretermittet tamē Pastoris duritiam punire. Præterea æquū est, vt Confessarij (quocunq; tandem modo munus hoc obeant) coniungant sese cum Deo in causa salutis animarum, nam cum Dominus noster laboret, vt ita dicamus in eis vocadis per suas inspirationes; nec parui illi stet persuadere aliquibus, vt ad Confessionem faciendam accedant: consonū est rationi, vt Confessarius eas non repellat, Deiq; consilia dissoluat: sed reuocet sibi in memoriam illud Saluatoris omnia quod dat mihi Pater, ad me venit. Et eum, qui venit ad me, non eijciam foras: quia descendit de celo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me. Cum enim Pater suis inspirationibus peccatores vocet, iubeatq; vt ad meam Scholam venientes in meo se conspectu constituant: non illum à me repellam, sed iuxta voluntatem Patris mei omnes tales recipiam, vt desideria, quæ de cælo habent, opere impleant, & saluentur. Quomodo igitur

n Hier. 44.

o Ioan. 6.37

audebit

audebit Confessarius reijcere ad se venientē vocatū à Deo; & resistere
 voluntati Diuine, vt propriam opere compleat? Sed vterius vult Domi-
 nus noster progredi Pastorum curā cum dixit: *b quod periat nō quafistis*,
 quando enim pœnitentes ad ipsos non accedunt, cum eos præceptum
 obligat, aut alio tempore superius notato: & sic ostendunt, se aberrare,
 & perire; aut certè id, ad quod tenentur, negligere: debet ipsi Cōfessa-
 rij eos querere, & ad confessionem deducere: vt illud damnum reparēt,
 imitantes bonum Pastorē, qui descendit de celo p *vt perditam ouem requi-
 reret*, nec à quærendo destitit, *donec inuenit*. Omnes hæ rationes ferè lo-
 cum habent in Religiosis, qui hoc munus ex obedientia suorum Præla-
 torum obeunt, quæ obedientia tantum apud ipsos valere debet, vt ma-
 gnos addat animas, ac desideria excitet exactè tale munus obeundi: me-
 mor eius, quod ipse Christus Dominus noster dixit: *r meus cibus est, vt
 faciam voluntatem eius, qui misit me: vt perficiam opus eius*. Et quemadmodum
 magno affectu ipse Dominus egit cum Samaritana de eius conuersione;
 & expectauit diu, donec reliqui Samaritani venirent, vt eos conuertere-
 ret. Et cum esset valdè tarde, nihil curabat cibum corporis, vt obedien-
 tiæ cibum, hoc est animarum lucrum comederet, qui cibus est Spiritus
 valdè gratus: ita ipsi sese applicent seridò ad suum munus exequendum:
 siquidē ipse Dominus, qui ad Religionem eos adduxit, id eis committit:
 iudicentq; hunc cibum valde esse suo palato gratum. Sed simul tamen
 attendant, vocationem suam etiam hoc ab ipsis requirere, vt propriam
 perfectionem, & proximorum, per designata ab obedientia media, que-
 rant; sibiq; munus hoc fuisse assignatum, tanquam medium valdè effi-
 cax ad vtramque perfectionem obtinendam. In eo enim multo inueni-
 untur exercitia abnegationis propriæ, charitatis, & misericordiæ in om-
 nibus quatuordecim eius operibus: & quidē cum ea excellentia, quam
 diximus. Et vnaquæque Confessio, quam excipiunt, est instar mali pu-
 nici: cuius quidem cortex durus & asper est, intus tamen multa sunt gra-
 na dulcissima: nam species huius exercitij exterior insipida quidem est,
 & humilis: intus tamen abundat varijs affectibus insignis charitatis. Ae-
 quum denique est, vt quod apud alios efficit obligatio iustitiæ, in ipsis
 perficiat charitatis obedientia: præcipuè cum (vt ait Bouauentura) Ro-
 mana Ecclesia hoc munus commiserit Religiosis: vt quos pisces Parochi
 ob multitudinē nō possunt in sua nauī excipere, ipsi reciperent. Nam (vt
 S. Lucas ait) *piscatores annunt socijs, vt veniant & ipsos adiuuent*. qui autem
 ad eos iuuandos sunt constituti, meritò id facere debent magna animi
 asacritate, respicientes ac promouentes honorem Dei, & vniuersale
 Ecclesiæ bonum, ex hoc ipsorum munere & labore proueniens.

p Ezech. 34.

q Luc. 15. 4.

r Ioan. 4. 34.

q. 2. super
Reg. Tom. 1.

s Luc. 5. 7.

CAPVT III.

PVRITAS, CASTITAS, PATIENTIA ET ALIÆ
 Virtutes Confessarijs necessariae, vt aptè & absque proprio
 detrimento suo munere
 fungantur.

RIVM QUALITATVM, QVAE IN CONFESSA-
 RIIS ESSE debent ad munus suum rectè obeundum.
 Prima, quæ est vitæ Sanctitas, cæteris est gloriofior: cu-
 ius necessitatem licet declarare ex ordine ad quatuor bi-
 nes. Quorum Primus est, vt absolutio ipsa vim suam habeat
 & pœnitentibus sit utilis: efficiendo verum Sacramentum.
 Secundus, vt dignè & absque culpa administretur; Tertius,
 vt securè tutoque fiat, & absque periculo in ipsa administratione alioquin
 peccatû admittendi; Vltimus & præstantissimus est, vt cum ea perfectio-
 ne administretur quam exigunt excellentiæ eius prædictæ.

AD ipsius absolutionis vim & valorem, res est certa, & perfecta. Cœ-
 cilia ita constituta: quod non sit necessaria virtus aut Sanctitas ipsius
 Confessarij: nam quamuis magnus ille sit peccator: si tamen reliqua ha-
 bet conditiones necessarias, potest à peccatis absolueret; omnesq; Sacra-
 menti pœnitentiæ proprios effectus efficere. Cum enim hæc potestas
 non ei conferatur, propter ipsummet, sed propter bonum Ecclesiæ: non
 priuatur eâ propter sua delicta. hoc enim in graue damnum Ecclesiæ co-
 cedere; omnesque esse in dubij, ac perplexi; nescientes, quisnam habe-
 ret veram potestatem: eò quod nobis non constaret, quis iustus esset,
 aut peccator. Et propter eandem rationem regula est generalis: omnium
 Sacramentorum valorem non dependere à bonitate Ministri; neque
 solam eius malitiam in causa esse, vt illa effectum suum non sortiantur:
 modò ipse reliqua faciat, quæ ad id sunt necessaria. CERTVM
 est, ad idem officium dignè, & absque peccatò obeundum, eam vitæ
 sanctitatem esse necessariam: quæ consistit in gratia & charitate: ita vt
 grauissimè peccet Confessarius, qui conscius sibi alicuius mortalis
 peccati, confessiones excipit: nisi studeat, contritionem veram habe-
 re; & facere quod potest, vt prius in Dei gratiam redeat. In cuius
 rei signum, ante illa verba: a quarum remiseritis peccata remittuntur eis: dixit
 Christus Apostolis: accipite Spiritum Sanctum. vt illi intelligerent, pri-
 us in seipsis Spiritum Sanctum habere debere; quam accederent ad rem-
 mittenda in hæc Sacramento aliorum peccata. Quare qui manens in
 peccato, hoc munus obit, ipsi Spiritui Sancto infert iniuriam: quia hoc

I
 Trid. Sess. 14
 c. 6. & Can
 10.
 c. si Ecclesia
 D. 19. c. non
 nocet. 1.
 q. 3.

S. Tho. 3. p.
 q. 94. a. 5.

2

a 104. 20. 23.

est officium eius; & Sacramenti, quod est res sacra. Et merito dicitur ei possit Dñ: *b in excusabilis es iudex improbe. in quo enim iudicas alterum teipsum contemas eadem enim agis de quibus illi te accusant & eos iudicas.* Cum igitur sis c medicus, cura teipsum; nec adeò stultè agas, vt alios sanitati restituens, tu incidas in morbum, & vitam mortuis reddens, magis tu moriaris propter tua Sacrilegia. Non attendis, miser, quòd clauibus quibus alijs cœlum aperis, ampliùs tibi illud occludas ob vsum earum peruersum; & soluens alios ab eorum vinculis: tu victus remaneas, & duplicatis vinculis alligatus? Et quomodo corripere audebis pœnitentem ob peccatum, in quo tu prostratus iaces? aut quomodo poteris eum excitare & animare, vt surgat: cum tu magis, quàm ille iaceas? Quomodo es misericors erga alias animas, eruens illas ex earum miserijs: & in tuam es adeò crudelis, imponens ei alias maiores? Attende quòd potestas ipsa, quam habes, dimittendi peccata clamat contra te: eò quòd non procures priùs tibi dimitti tua. Et quando descenderis in infernum: comitabitur te character ipse indelebilis, vt tibi sit perpetuus carnifex, obijciens tibi: *ò stulte, qui potestatem habens, vt alios ab inferno eriperes, dimittens eis eorum peccata: tamen huc venisti, eò quòd non curaueris, tua tibi dimitti.* Hæ & similes aliæ rationes permouere debent Confessarios: ne hoc munus cum conscientia peccati mortalis obeant. Cuius tamen si conscij sibi sint, conentur illud actibus contritionis delere: neque expectent ipsum tempus, quo dicturi sunt verba absolutionis; sed vel antequam ad confessionem audiendam accedant; vel statim atque pœnitens suam incipit Confessionem: quæ etiam est pars ipsius Sacramenti, eamque tanquam iudices audiunt: ac proinde etiam illam dignè audire oportet.

H v c accedit quòd malæ famæ Confessarius ob improbam suam vitam, præter Sacrilegium, quòd confessionem audiendo admittit, aliud quoque committat ordinariè peccatum scandali: nullus enim non offenditur, qui eum vider tale munus obire.

& ipsemet Deus ei dicet: *d existimasti inique, quòd ero tui similis? arguam te, & statuam contra faciem tuam.*

b Rom. 2. 1.

b Luc. 4. 23.

Suarez. To. 4. in 3. Dis. 18. Sc. 1.

d' Psal. 49. 12.

MAIOR sanctitas requiritur ad hoc officium tutò & sine prope-
 conscientia detrimento obeundū, eò quòd fortia sint certami-
 na, & magnæ impingēdi occasiones, & aliqua peccata admi-
 tendi: nisi insignis adsit virtus ad fortiter eis resistendum. Certamina me-
 gis consueta sunt quatuor. *Primum* est contra castitatem. Cum enim Con-
 fessarij sepè in confessionibus audiant aliqua peccata inhonestā; cum
 autem ipsa sit ex se ad malū propensa: facillè tentatur & impugnatur. Et
 nisi castitas adsit valdè fortis & strenua, succumbet. Debet igitur Confes-
 sarius similis esse iusto Loth, de quo S. Petrus Apostolus dixit: quod ha-
 bitans in Sodomis ubi tot carnales sordes videbat, & audiebat: ipse tantū
 a aspectu & auditu iustus erat. adeoque procul aberat à voluptate aliqua ei
 ijs suscipienda, ut ingenti potius afflictione & cruciatu ob eandem affe-
 ceretur. Qui enim rebus huiusmodi audiendis delectatur, in periculo
 versatur contrahendi aliquas maculas. Ac propterea iure optimo Eccle-
 sia (ut supra diximus) constituit, ut Sacerdotes voto se Castitatis ob-
 stringerēt, non solum ob summam, quam primum eorum officium of-
 ferendi Sacrificium carnis & sanguinis purissimi ipsius Saluatoris exigat,
 sed etiam ob secundum, audiendi Confessiones & dandi operam, ut
 illij etiam purificentur. Iuxta illud S. Dionysij: *purgatores oportet magnum
 dinem purgationis alijs tradere propria castitate*: precedente scilicet eos proprie
 virtutis exemplo. Qui autem adeo sunt debiles, ut hoc votum non
 custodiant: non sunt apti ut confessarij fiant; neq; ob suarum conscien-
 tiarum securitatem neque propter bonum pœnitentium, si essent femi-
 næ: cum quibus nominatim Confessarij debent esse valde cauti ita ut ne
 verbo vllò, nec opere, aut motu vllam ostendant leuitatem; & multū
 minus sollicitationem, quæ esset grauissimum Sacilegium. *Primum*, pro-
 pterea quod esset contra reuerentiam Sancto huic Sacramento debitam
 quod adeo immundo delicto prophanaretur. *Deinde*, quod rectè rende-
 ret contra muneris sui finem: qui est, esse medicamentum aduersus pec-
 cata: estque grauissima iniuria, illud accipere tanquam occasionem &
 operculum eorum. *Tertiò*, est contra fidelitatem Christo Domino nostro
 Sacramenti huius authori debitam, propter modum, quo illud fit leu-
 sim, & occultè. Confidit enim ipse Confessarijs, quòd tales essent futuri,
 ut possent tutò solus cū sola versari in cōfessione absq; periculo. *Quartò*,
 grauissimum præbetur scandalum fœminæ venienti, ut suorum malorū
 remedium quærat, si foueam inueniat, in quam per noua peccata incedat.
Quintò, graue est damnū contra frequentationem Sacramenti: quia
 redderetur suspecta talis frequentatio: ideoq; ab ea deterrentur. Nisi
 enim securitas in hoc esset, neque viri, neque parentes libenter viderēt

a 2. Pet. 2. 3.

c. 3. de celest
Hierarchia

vxores, & filias suas ad hoc Sacramētum accedere. *Sexto*, etiā est suspectus eōtra fidē huius Sacramēti, qui ad eō indigne in eius administratione versatur. Si enim ad eō graue est malum *sanctum dare caribus*, aut *margaritas projicere ante porcos*: quā erit detestandum, quod Confessarius sit tāquā canis, aut porcus mordens & calcans rem ad eō sanctam, & pretiosam? Quamobrem execrandum hoc sacrilegiū cū admittitur in ipsa Confessione aut prope illam: referuatur sancto Inquisitionis Tribunali, vt ibi promeritis puniatur. Denique in decretis antiquis ita prohibitum est inhonestum cum filiabus Confessionis peccatum: vt grauissimā contra reos pœnæ constituta sint. Nam *omnes* (ait Symmachus Papa) *quos in Pœnitentiam accipimus, ita filij nostri sunt, vt in baptisate suscepti. Quapropter hoc scelus si quis perpetrauerit, non solum dignitatis honorem amittat: verum etiā vsq; ad exitum vitæ suis iugi pœnitentia se subdat.* Ex quo fit, vt hæc turpis peccati circumstantia ad eō sit grauis: vt pœnitens teneatur illam exprimere in Confessione, sicut reliqua Sacrilegia. Quæ omnia diximus ad excitandū horrorem aduersus hoc peccatum, & omnes possibiles diligentias adhibendas, ad omnes occasiones cuiusuis lapsus, etiam minimi remouendas. Quamobrem in multis Diœcesibus, & Religionibus optimè est constitutum, ne fœminarum confessionem excipiant, qui ad quadagesimum annum non peruenerunt. nam in iunioribus carnis lasciuia est vehemētor, duo autem hostes potentiores sunt, quam vnus. Quare si non possūt euitare certamen, quod oritur ex auditu: meritò fugient quod oritur ex aspectu: & ita illas audient in confessionalibus, in quo eas videre nō possent. Et neque ibi se tutos existiment, nec solos esse cogitent; sed quasi testes adesse existiment duos castissimos custodes Angelos: Confessariorū scilicet vnum, & pœnitentium alterum. Et quod amplius & efficacius est, aspiciant seiplos in conspectu Dei Trini & vnus, & Iesu Christi Seruatoris nostri, maximi zelatoris castitatis & puritatis in hoc Sacramento. Nec solum non debent esse sicut execrabiles illi iudices, qui et si essent b *Senes* sollicitarunt tamen castam *Susannam*; sed potius sicut castissimus c *Ioseph*, qui inuicatus à fœmina, strenuè ei restitit, & festinanter ab ea fugit, & egressus ab ea est. quod si contingeret: impudentem fœminam contra fidelem Confessarium falsum aliquod testimonium dicere: quamuis ipse summum silentium seruare debeat, non solum sicut Ioseph seruauit, ne suam Dominam infamaret; & quia timuit ne sibi fides non adhiberetur; sed etiam ob secretum, quod seruare tenetur eorum omnium, quæ in illo foro aguntur: fidat tamen Deo, qui ipsum proteget, sicut protexit ipsum Ioseph: manifestans eius innocentiam cum magno eius honore. Denique omnia documenta tradita in tractatu de continentia, sunt exactè seruanda. Et qui

30. q. 1. cap.
omnes & se-
quens.
vid. Thom.
Sanct. To.
2. lib. 7. diff.
25.

b Daniel.
13. 20.
c Genes. 39.
8. 12.

Tom. 3. Tra
ctat. 2. § 6.
cap. 10.

d Math. 5.
29.

Lib 2 ca 13.
Surs. 16. 14
ly.

a Ioan. 1. 16

b Isai. 21.
22.

c Luc. 15.

in se non sentit vires & facultates ad ea seruanda: non reputer se idoneum, qui in huiusmodi occasionem & pericula se conijciat. Quod si hoc munus ipsum scandalizat: etiam si sit *d oculus dexter; eruat eum, & proiciat à se expedit enim absque eo in vitam intrare*, quam propter illud mitti in gehennam. Nec tamen ita timido & abiecto animo esse debet: vt ipsi nimis timiditas noceat; nec ad eò pusillanimitas, vt excelsum adeo ministerium effugiat: eò quòd tentationibus oppugnetur. Si enim illis non succumbat, certamen ipsum auget coronam: siquidem non sponte sua illud ingreditur; sed voluntate Dei id munus ei committentis; qui & suo tempore tranquillitatem dabit, saltem cum illud exercet. Thomas Cantuaritanus de seipso refert in vita S. Lurgardis, quòd grauissimas soleret pati tentationes cum Confessiones audiret; & quòd per huius Sanctarum orationes obtinuerit liberationem ab eis per sexdecim annos, tempore quo ipsas Confessiones audiebat: quamuis extra illud tempus non cessarent ipsi esse molestæ.

§. I I

SE C V N D A pugna siue conflictus est contra impatientiam: eo quòd innumerae sint molestiæ, quas adferre solent aliquorum penitentium ingenia: eò quòd valde sint importuni, aut scrupulosi, melancholici, non confidentes, rudes, aut pertinaces, aut duri corde. Quod si huc accedat, quòd ipse Confessarius sit ex se Cholericus, aut valde zelosus aut angusti cordis, aut morosus in iis quæ agit; & quòd corpus valde sentiat defatigationem, quæ non solet esse leuis, si diu duret: hæc omnia, inquam, simul facillè incitant ad iram, impatientiam, tædium, & ad cordis accediam; vt etiam verbis, & correptionibus aliquod horam indicium detur, contegendo iram pallio zeli.

QU A R E necesse est, Confessarios magna patientia & mansuetudine sese munire: vt licet oppugnentur, non tamen succumbant. Et cum ibi debeant alienos errores reparare, & pacificare animas: ne ipsi pacem amittant, ne eorum suum turbent, ne ira sua aliquem scandalizent: vt dum morientur & corripiunt, fructum adferant, meminerint eius quòd S. Ioannes Baptista dixit de Christo Seruatore nostro: *Ecce agnus Dei: Ecce qui tollit peccata mundi*. Nam qui peccata aliorum vult tollere, mitis esse debet, sicut agnus, vt lupos patientiâ suâ superet. Intelligant: clauas, quas habent non esse sibi datas, vt ad cingulum eas appendant; sed vt b super humerum eas portent, vt dixit Isaias de ipso Salvatore: sunt enim graues, & indigent robustis humeris, patientia & mansuetudine munitis: vt onera gestent eis annexa. Meminerint etiam Pastorem, qui *perdit amicum quem quærebat, cum eam inuenit*, non eam paculo percussisse, quasi contra eam indignabundum ob laborem ei quærendæ impensum; sed *gaudens eum,*

quod

quod inuenisset, *imposuisse in humeros suos*: vt intelligeremus: quod onera peccatorum sint patienter ferenda: de quibus dixit Dauid, quod *supra dorsum nostrum* *abr. cent*: quia oportet nos illorū peccata & excessus tolerare cū magna patientia; eosq; exhortari, & (vt ait Apost.) *in increpare in omni patientia*. Et vt Psalmista: esse *fbene Patientes*, vt eis dicamus, quod expediat, ita vt monita nostra sint illis utilia. Ad eandem patientiam spectat tranquillitas & conueniens mora pro iudicio ferendo, ita vt sufficiens tēpus ei tribuatur; nec festinetur nimium, vt citò se expediat; nec ipsos pœnitentes urgeat nimium, vt se expediant: quia id valde omnibus nocet. Nā pœnitentes turbantur, & anguntur; cum ita coguntur festinare; & aliqua omittunt, quæ dicere cogitauerāt: & inde oriuntur scrupuli; nec manēt pacati; nec satis attendunt ad sensum & dolorem, quem habere debent: vt sic se expediant, & Confessario festinanti non sint molesti. Et ipse Confessarius cū tanta festinatione multa confundit, & præterit: quæ deberet interrogare. docere, aut monere. Nec aduertit, quamuis multi expectent, melius esse (vt ait Gerson) paucas confessiones audire bene, quam multas male. Nec multitudo negotiorum debet iudicis tranquillitatem turbare: vt imitetur supremum gubernatorem, de quo dicitur, quod cū habeat innumera ordinanda ac disponenda: *g cum tranquillitate tamen iudicat*; & *cum magna reuerentia disponit nos*. cū enim sit absolutus creaturarum suarum Dominus: cum magna reuerentia eas tractare dicitur, quod eis compatiatur; & ita earum propensionibus sese accommodet: vt sua opera facere permittat. Et cū idem Dominus accederet ad excipiendam Confessionem Adami, & Euzæ, ait Scriptura quod venerit *h deambulans*, & audiuit quidquid illi dicere voluerunt. Et cum Iudæi adduxerunt ad Christum mulierem deprehensam in adulterio, vt sententiam contra illam ferret: etiam illi, vt eam citò ferret urgerent: ipse tamen tardiùs progrediebatur, nec in re tam graui voluit festinare. Debet itaque Confessarius ad eò alienus esse ab urgendo Pœnitente, vt se expediat; vt potiùs, quando ipse pœnitens festinaret, vt se expediret: debeat cum illo ita agere, vt opus suum tardiùs & perfectiùs perficiat.

TERTIVM certamen, siue conflictus est superbiæ contra humilitatem: quia superbia vbique se insinuat, & inferit. Et cū aliorum peccata recensentur, solet duos detestandos affectus producere: contemptus scilicet in corde contra ipsum pœnitentem; aut inanis gloriæ de seipso, quod non in talia incidit, sicut *k Phariseus*. qui contempnit *Publicanum* quasi magnum peccatorem, seipsum verò laudauit & iactauit, quasi nō esset illi similis. Ad hæc certamina munit se bonus Confessarius virtute humilitatis: cogitans, quod cūque peccatum aliquis ho-

d Psal. 128.3

c 2. Timot.
4. 2.
f Psal. 91. 15p 2. Tit. de
arte audiē-
di Confessi-
ones Consi-
deret. 5.
g Sapient.
12. 18.

h Genes. 3. 8.

i Ioan. 8. 6.

3

k. Luc. 8. 11.

mo faciat, posse alterum facere; & quæcunque ipse peccata audit, posse ipsi euenire: si Deus ipsum deseruerit: & forte adeo infelicitet, vt ea uotis agnoscat, nec confiteatur quemadmodum pœnitens, quem ad suos pedes habet: ex cuius humilitate in suis manifestandis, deberet potius ipse Confessarius pudore suffundi: nam pœnitens ob suam humilitatem potius est magni faciendus, quàm quòd in ea peccata inciderit, contemnendus; adeo est insignis virtutis se ipsum vincere in suis culpis manifestandis, vt suo loco diximus. Et in huiusmodi occurrentibus casibus uocet sibi in memoriam illud Apostoli: *l qui se existimat stare, videat ne cadat*; & qui sedet in Tribunali tanquam iudex, attendat: si superbiat, ipsius ruina fore maiorem: nec certum esse, quòd ab ea resurget,

Tom. 1.
Tract. 3, c. 5.

li. Cor. 10.
12.

4

ALIUS est conflictus curiositatis: vt si velit Confessarius plura scire, quàm sit opus ad finem absolutionis: vt si quærat à pœnitente nomen complicitis; aut aliquid occulti, ad quod interrogandum nec ipse ius habet: neque expedit ipsi manifestari: ne alienus defectus ipsi aperiat; aut ipsi imaginationi suæ laxans habenas, ex ijs quæ pœnitens insinuat, alia inquirere velit, incidendo in iudicia temeraria; aut suspiciones nihil ad rem facientes, quæ omnia sunt vitanda, dicendo sibi ipsi illud Apostoli: *non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*: ne mihi ipsi nocent, & illud n: *quid mihi de ijs, qui foris sunt iudicare? nam eos qui foris sunt, Deus iudicabit*. hoc est: cur ego me extendam ad iudicandum de ijs, quæ ad meum Tribunal non spectant? Non de erit alius Confessarius, qui id iudicet, quod si Confessarius non erit: Deus iudicabit: cuius ego iudicio rem hanc mitto. Quemadmodum enim nemo potest audire Confessionem pœnitentis, suæ iurisdictioni non subiecti: ita neque inquirere potest de culpis ad ipsius forum non spectantibus. ALIUS conflictus valde fortis ac perniciosus solet euenire, pusillanimitatis scilicet, & timiditatis ad faciendum quod oportet, quando necesse est negare, aut differre absolutionem; asperius reprehendendo aliquod vitium; cogendo ad remouendam aliquam peccandi occasionem, aut restitutionem faciendam; & alia

in Rom. 12. 3

in 1. Cor. 5. 12

5

similia, ad quæ vt opus est præstanda, necessariae sunt alia virtutes magis propriæ iudicum: de quibus in proximo capite est agendum

(..)

CAPVT IV.

CHARITAS ET COMMISERATIO, ZELVS,
& Oratio Confessariorum.

ACCEDAMVS NVNC AD VIRTVTES EXCELSIO-
RES, quæ conferunt ad hoc manus cum summa per-
fectione obeundum : quarum dux est CHARITAS
valde accensa & fundata in quatuor illis proprietati-
bus quas Apostolus vocat a latitudinem, longitudinem,
sublimitatem, & profundum. Debet itaque confessarij
Charitas adeo esse lata, vt ipsius sinus capiat omnes totius mundi pecca-
tores, nullo excluso, qui velit agere pœnitentiam ; sed expansis vlnis ad
eos excipiendos offerre se debet, sicut b Pater filij prodigi occurrit ad filium
domum redeuntem. Eadem charitas debet esse adeo longa, vt non defa-
tigetur ; etiamsi per multos dies peccatores expectet : sed cum longani-
mitate eorum recidiuas ferat, etiamsi c septuagies septies eueniant : modò
compuncti redeant. Debet esse adeo excelsa & sublimis : vt pœnitentes
a iimet ac prouocet ad magnam in obsequio Diuino perfectionem. pro-
curando, vt eis detur annulus, stola, & calceamentum omnium virtutum
& vitulum saginatus Sanctissimi Sacramenti, vt nutriantur & crescant in
Sanctitate. Debet esse adeo profunda eius charitas, vt humiliet se se ad
manum porrigendam cuius peccatori, etiam abiectissimo & subulco ; &
quamuis ob peccatorum multitudinem ad eorum profundum peruenit-
ser. Hoc significabat visio, quæ ostensa est S. Petro, in qua d vidit vas quod-
dam, velut linteum magnum, quatuor imijs submitti de celo in terram : in quo
erant omnia quadrupedia & serpentina terra, & volatilia cœli. Et facta est vox ad
eum : surge Petre, occide & manduca : & cum Petrus diceret : absit Domine, quia
nanquam manducaui omne commune & immundum. vox iterum dixit ad eum :
Quod Deus purificauit tu commune ne dixeris. Hoc autem factum est per ter : &
statim receptum est vas in cœlum. Hoc vas siue linteum, ait S. Augustinus,
significasse Ecclesiam Catholicam ; & Cassianus, Sanctum Euangelium :
ad quod vocat Dominus noster (vt primo tomo est dictu) omnes pecca-
tores terræ, quantumuis detestandos in omni genere peccatorum, signi-
ficatos per animantia, quæ erant in linteo, aut tantum depicta (vt ait S.
Cyrillus Alexandrinus) qui per Baptisum moriuntur peccatis, & deal-
bantur, purificantur, & incorporantur Ecclesiæ tanquam viua eius mem-
bra. Sed quoniam eorum multi recidunt in horrenda peccata, fiuntque
similes animantibus, iubet Dominus noster : Pastorem habentem claues
cœli, macerare & comedere peccata, aut ipsos peccatores, quâ tales gladio

a Ephes 3.18

b Luc. 15.20

c Mat. 18.22

d Act. 10.11

Lib 10. Hb.
45. Ep. Serm.
26 de diuer-
sis Lib. 3. de
instr. Mon.
203
Tract. 1. c. 2.
Lib 4. de ad
orat. in Spi-
ritu & con-
tra Iulian.

absolutionis Sacramentalis: præmissis ex parte ipsorum dolore, & Confessione peccatorum. Et tunc eos comedunt, & mystico Christi corpus inferunt tanquam viua eius Ecclesiæ membra.

SED quoniam aliqui sunt angusti cordis, horrentque agere cum peccatoribus valde detestandis, ne quid sibi mali adhareat: aut stomachum ipsis moueat, cum tot cernunt abominaciones. hos inquam iubet Dominus dilatare cor, & os aperire, omnesque huiusmodi peccatores comedere: etiam si animantia sint, terræque serpentina: nam ipse Dominus gratiâ suâ eos iam tetigit, & ad Confessarij pedes adduxit. elegitque ut puri sint ac Sancti. Non decet autem, ut ipsi horreant comedere cibum, quem Deus coram ipsis statuit. Attendant tamen meritò, interesse inter Dæmonem & Christum, & vtriusque ministros. Nam de Dæmone dicitur, quod *e eius cibus sit electus*. quia scilicet esurit mortem iustorum, qui vult deuorare, sibi que incorporare. ac propterea eos persequitur, & continuè pertentat. *¶ Cibus autem Christi Domini est facere voluntatem Patris in conuersione peccatorum mactando & comedendo animantia a serpente, & aues cali ut per gratiam & charitatem suam eos inferat in seipsum*. Hic igitur esse debet cibus Confessariorum, quem comedant, non viuum sed mortuum. Quia non debent eum absolvere, qui velit in suis peccatis permanere; sed volentem, & optantem eis mori. Quare si poenitens sinat se ita mactari: non est, cur eius scelera nauseam Confessario adferant. Cum enim talis sit cibus Christi palato gratus: meritò etiam debet esse talis ipsi Ministri.

SED quoniam aliqui non habent patientiam & longanimitatem ad repetendum hoc exercitium mactandi, & comedendi eosdem peccatores offensi & commoti quod videant, eos ex bona morte redire ad malâ vitiâ quam antea habebant; & recedere à charitate, Christi, cum quo per primâ absolutionem fuerant cõiuncti: propter huiusmodi inquam impatientes Ministros, voluit Dominus nos ter Sancto Petro ostendi, & eandem vocem ter etiam repeti. Ut ex hoc intelligerent Ministri: non debere fatigari repetitione eiusdem officij, etiam sæpius faciendâ: nam peccatores modo cadentes, modo surgentes, ad æternam vitam perueniunt. Et hoc quod significatur, cum dicitur: *vas illud linteum*, quod duabus primis vicibus occultabatur, tertio tandem *receptum esse in cælum*. Etsi enim primâ Confessio, & absolutio non semper deducat peccatorem ad cælum, eo accidentes riciduas si tamen perseuerent in frequentatione Sacramenti tandem aperientur portæ Paradisi ut pateat peccatoribus: qui aliquando vere moriuntur suis peccatis. Additur quoque; *lin-teum fuisse: eptum in cælum* ut Confessarij intelligant: finem sui ministerij esse eos qui fuerunt feræ & serpentes, exaltare, ut vitam ducant excelsam, cælestem ac diuinam.

Siquidem

c Habucuc
1. 16.
vide Loris
num.
f Ioan. 40.
34.

Siquidem Dominus Deus omnes ad eam vocat; & ex magnis peccatoribus solet magnos efficere Sanctos. Propter has omnes causas dicimus. Confessarios debere habere charitatem latam, longam, sublimem, valdeque profundam; & ex ea conficere vas linteum illi simile, quod S. Petrus vidit: quod capiat omnes peccatores terræ, eorumque curam gerant, & iuuent: vt tandem perueniant in cælum.

§. I.

EX HAC charitate, duobusque eius actibus, amoris Dei & proximi educere debent Confessarij duos teneros affectus, qui ipsis in munere suo obeundo plurimum conducent. Magnum scilicet sensum & dolorem ob peccata, quæ audiunt: quatenus illa Deum offenderant; magnam quoque misericordiam, & eorum miserationem, quatenus detrimentum sunt, & miseria ipsorum pœnitentium. Et hic dare debent operam, vt talis sensus & dolor adeo sit accensus, ac tener: vt suo igne frigidum pœnitentem calefaciant; & sua teneritudine durum emolliant; & suis lacrymis ad fletum impellant aridum: sicut de Sancto Ambrosio scribitur: quod audiens Confessiones adeo fletet, vt etiam qui confitebarur ad flendum, impelleretur. Ac fortè propterea, cum Christus Dominus noster voluit Lazarum resuscitare, ait Evangelista: *a infremuit spiritu & lacrymans est Iesus*. Repetit autem secundò, quod *in semetipso fremuerit*: vt intelligeretur, quod resuscitaturus peccatores mortuos, debeat flere & gemere bis propter peccata: quatenus scilicet sunt iniuriæ Dei, & quatenus sunt miseriæ ipsorum peccatorum. Qui autem bene nouit propria peccata bene sentire, ac flere: etiam nouerit sentire, & flere peccata proximorum: quia in omnibus adest motiuum illud, quod peccata sint iniuriæ Dei & animarum detrimentum. Et propter eandem causam fortè cum Christus D.N. statuisset dare S. Petro clauis regni cælorum, largitus est etiam ei donum lacrymarum ob sua peccata: quod perdurauit in eo per totam vitam, quando gallum cantantem audiebat: qui recordabatur triū suarū negationum. Sic enim erat ei facilè flere propter peccata eorum, qui ad ipsum subsidij causa accedebant. Propterea amor bona & mala inuicem amantium facit ipsis communia: & amor Dei facit nos flere, ob iniurias ipsi illatas, plusquam si nobis ipsis fierent; & amor proximi facit nos flere miseriis eius, sicut nostras. Si pœnitens accedat flens: fleat etiam imple Confessarius in signum amoris erga ipsum. charitas enim flet cum flentibus; quod si pœnitens accedat aridus, fleat Confessarius, vt & ille fleat. eo quod maior sit eius miseria: sicut Saluator ipse noster b *ingemuit cum voluit sanare surdum & mutum*.

Ex eodem amore ac sensu prouenire debet alius affectus Confessarij valde necessarius, seruens scilicet zelus contra peccata, vt ea conentur ex-

tirpare

а Иоан. 11.
33, 33.

Иоан. 11 36.
Ессе quotи
до отават
внѣ.

в Мар. 7. 33.

tūpare, & in nihilum redigere ob duplicem prædictum titulum: hoc est,
 quòd sint iniuriæ in Deum, & causa perditionis animarum. Cumenim
 fungantur Officio iudicum, nomine ipsiusmet Dei: debent etiam partes
 suas agere, Dei que causam tanquam propriam accipere: zelando ipsius
 honorem, & contendendo: vt talis iniuria cesser. Hoc zelo debent repre-
 hendere peccata; & pœnitentias ac satisfactionem in pœnam pro eis im-
 ponere, & remedia adhibere ad illa euitanda: munientes & induentes
 sicut ipsorum Redemptor. de quo dixit Isaias: *cindutus est iustitia vt lorica,
 & galea salutis in capite eius: indutus est vestimentis vltionis, & operatus est quasi
 pallio Zeli.* Sacerdos vt Sacrum Missæ decenter celebret, induit vestes Sa-
 cras. quæ referunt Sanctitatem, quam meritò habere debet; & quam
 Sanctum illud Sacrificiū in se continet: quod pro nostra salute offertur,
 vt superius est dictum: ad audiendas autem Confessiones, tanquam Iudex
 in suo Tribunali, non habet externas vestes præscriptas: sed induere de-
 bet se que munire virtutibus internis, & speciatim quatuor illis à Prophe-
 ta hîc expressis, quasi iudicum propriis, vt alibi exposuimus. Pro *lorica*
 accipienda est iustitia; quâ plenè ibi exerceat, ferēs sententiā aboluti-
 in eum, qui dignus est; negando autem indigno: si quidem claus seruitutis
 ad aperiendum & claudendum; soluendum & ligandum; remittendum
 & retinendum. Iustitia quoque vsui esse ei debet ad cogendum pœniten-
 tem, vt faciat quod tenetur, & debet: soluendo debita, quæ habet; pro-
 scendo inimicis, condonando iniurias acceptas, euitando occasiones pec-
 cato proximas, & alia similia facienda, ad quæ tenetur. Pro *galea* ponere
 debet super caput suum spem salutis: quicquid enim fecerit dirigere de-
 bet ad salutem pœnitentis, quam tanquam rem maximè sibi dilectam &
 charam super caput suum ponere debet, nullo dato indicio diffidentie,
 aut animi abiectionis circa illam. Et in hunc finem induere se debet *vesti-
 mentis vltionis*, & sancta quâdam ira; non in ipsum peccatorem, sed in pec-
 cata: incitando etiam ipsum, vt & ipse vltionem de eis sumat præscriben-
 do ei pœnitentias, quibus id faciat. Et vt omnibus satisfaciatur, tanquam *pal-
 lio induere* se debet feruenti Zelo, qui ipsius viscera comedat, ipsum que ve-
 geat ad media adhibenda, quibus Dei hostes intereant, & peccata destrui-
 antur. Sed non caret mysterio, quod iustitia appelletur *lorica*, quæ esse so-
 let ferrea; indignatio verò & Zelus vocantur vestimentum & palliū, quod
 ex lana confici solet. Vt intelligatur: quod in officij rectitudine firmum
 esse debeat. & stabilis, non deflectendo in eo, neque ad vnum punctum
 propter vllum respectum; sed ostendendo in hoc magnam animi forti-
 tudinem & constantiam, sine qua nullus debet Confessarij & Iudicis offi-
 cium in his causis adire: memor illius Ecclesiastici sententiæ: *non quis
 rere fieri Iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescat*

c Isa. 59. 17.

Tom. 2.
Tract. 4. c. 6.

d Eccl. 7. 6.

Faint

facientis, & ponas scandalum in equitate tua. Ac propterea periculosus est Confessiones audire potentium & magnatum: respectus enim & reuerentia erga eos tolerat scandalum aliquod debilibus adferre: ita ut vereantur facere in officio suo quod debent, ne illos contristentur, aut inclinare semper ad sentiendum & sequendum quod illis magis placet. Attendat itaque Confessarius ut lorica iustitiæ ita fortem & solidam induat, ut nullus humanus respectus eam fleat. Sed simul indignatio & zelus sit vestimentum laneum: debet enim misericordiae & clementiae coniungi: ita has virtutes accomodando, ut altera alterius effectum non impediat: ut postea dicitur,

5. II.

ALIO clypeo magni momenti munire se debent Confessarij, ut omnia quæ officij sui sunt, rectè præstent: de quo dixit sapiens, loquens de summo Sacerdote Aaron: *proferens seruitutis suæ scutum, orationem*: significauit enim orationem quasi scutum esse, quo muniendi sint Sacerdotes, ut omnia sua ministeria ritè obeant, & maximè Confessarij: qui semper pugnant contra peccata, & contra Demones: qui penitentes quasi victos tenent. Et quamuis Apostolus b *fidem* appelleret *scutum*: id tamen non prohibet, quin & oratio sit scutum: cuius vis & efficacia ad obtinendum, quod petit, præcipuè innititur fidei & fiduciæ de omnipotentia & misericordia Dei. Quemadmodum autem scutum ex parte superiori latius est, ex interiori autem angustius: ita oratio & fiducia, qua parte respicit Deum, summam habet latitudinem: quia de immensa eius bonitate sperat, quæcunque ad ipsius gloriam & nostrum bonum petit: qua parte verò respicit terram nostræ vilitatis, valde est angusta: quia orans diffidit sibi ipsi, propriisque meritis. vtrumque tamen est ad ipsam orationem necessarium, nec minus iuuat humilis de se ipso diffidentia, quam magna in Deum fiducia. Quæ tamen oratio in Confessarijs non debet angustari, ut pro seipsis tantum petant, & orent; sed latius se extendere ad suos penitentes. Quare suæ orationis scutum vtrumque protegere debet orando scilicet suppliciter Dominum nostrum, ut vtrumque dignetur protegere; & auxilio suo adesse, ut vterque faciat exactè officium suum. Boni enim Confessarij oratio plurimum confert ad hoc, ut Dominus noster penitentem adiuuet. Scimus enim (ut aduertit S. Ambrosius) solere Christum Dominum nostrum propter orationes vnus remittere peccata alterius; præbendo ei auxilium, ut faciat quod in se est, ut ab eis liberetur, iuxta id, quod refert S. Lucas in miraculo illius paralytici, cum enim Christus videret fidem eorum, qui paralyticum ipsi offerebant, eiusque sanitatem petebant: dixit paralytico: *c homo remittuntur tibi peccata tua*. Et quando voluit sanare d *surdum & mutum, apprehendit eum de*

a Sap. 18.
21.

b Eph. 6. 16.

Lib. 5. in c. 5
S. Luca.c Luc. 5. 20.
d Mar. 7.
33.

*turba seorsum, & suspexit in cœlum: vt ex eo intelligeret Confessarij, quo-
 rum munus seorsim exercetur, quod oculos suos eleuare debeant in cœ-
 lum: vnde venturum est remedium; & orationibus petere lucem, & pru-
 dentiam, reſtitutionem, & efficacitatem ad ea, quæ dicturi & facturi ſunt,
 ad vitam & ſalutem pœnitenti obtinendam. Præclara huius rei imago
 præceſſit in eo modo, quo e *Elias reſuscitaui infantem* quendam *defunctum*.
 & *Elifæus alterum*: nam vterque ſeorſim receperunt ſe ad conclauem, vter-
 que inſtanter orauit Dominum pro vita infantis; & vterque infantem ſe
 commenſurauit; & *Elifæus proprium os coniunxit infanti ori, & oculos o-
 culu, & manus manibus: vt calorem toti corpori adferret: & cum oratione ſua*
 repeteret: tandem reſuscitaui defunctum. Hunc in modum Confessari-
 rius, recipiens ſe ad confessionale, vt pœnitentis animam reſuscitet: in-
 telligat, debere ſe frequentare orationem ad minimum bis; initio ſubi-
 cet Confessionis, & in fine. Et initio quidem petere à Deo auxilium, vt
 vterque exactè præſter officium ſuum, in qua oratione poſſet occupari
 dum pœnitens generalem Confessionem præmittit; aut cum ei impetrat
 benedictionem, quam aliqui initio petere ſolent, dicentes: *Iube Domine
 benedicere: Et Confessarius reſpondet: Dominus ſit in corde tuo, & in labi-
 tuis: vt rectè conſitearis omnia peccata tua. Amen.* Ad finem etiam in oratione
 aliquas orationes ipſi abſolutioni præmittere: qualis illa eſt: *Miſeratus
 tui omnipotens Deus, &c.* vt bonum ipſius abſolutionis effectum iuuent.
 Sed præter hæc quod Prophetæ illi coniunxerint oculos, os, & manus
 cum oculis, ore, & manibus infantis ſuumq; corpus multò maius, quam
 infantis ei commenſurauerint, ſignificat quod Confessarius debeat ſe
 accommodare pœnitenti, vt ſpiritualis vitæ calorem ei impertiat, iuxta il-
 lud Apoſtoli: *g omnibus omnia factus ſum, vt omnes ſaluos facerem.* Cum
 pueris igitur faciat ſe puerum; cum ſapientibus agat ſapienter; & cum
 ſimplicibus etiam eorum ſimplicitati ſe accommodet. *Elias* ter hoc fecit,
Elifæus bis: in omnibus enim oportet Confessarium accommodare ſe tri-
 bus pœnitentiæ partibus, Contritioni, Confessionis, & Satisfactionis; &
 conſiderare ſententias, verba, exhortationes, pœnitentias; & reliqua om-
 nia, quæ ad hoc Sacramentum pertinent iuxta pœnitentis capacita-
 tem, & ingenium: vt ſic amore ille Dei accendatur; oculos aperiat ad
 culpas ſuas agnoſcendas, ac deſtendendas; os verò ad ritè conſitendas. Ma-
 nus quoque applicet ad opera ſatisfactoria: repetendo ſemel, iterum,
 aut ſæpius, quod neceſſe erit ad hunc finem obtinendum. Attendat et-
 iam diligenter, quod Prophetæ corpus erat calidum, vt corpus defuncti
 caleſceret: nam frigidus Confessarius non calefaciet frigidum peccato-
 rem, vt dictum eſt.*

Neque caret mysterio quod Scriptura dicat: *Elifæum; cum ſe inuenit*

c3. Reg.
17.20.

f4. Reg.
4.32.

g1. Cor. 9.
22.

fit super puerum, ambulasse in domo semel huc atque illuc: inſinuat enim expedire aliquando, vt Confessarius, audita Confessione, antequam absolutionem impendat, recedat aliquantulum à Pœnitente: & quisq; ab altero separatus maneat, vt confideret, & perpendat aliquid, quod ad se spectet: pœnitens quidem, vt maiorem faciat circa sua peccata reflexionem; & circa ea quæ Confessarius ipsi dixerit: & sese excitet ad maiorem dolorem, & contritionem; & seipsum stimulet ad concipienda seria emendationis proposita; & cogitet, qua ratione exequi poterit Confessarij iussa, & monita. Confessarius autem in hac ipsa secessione instantius orare debet pro Pœnitente ipso; & attentius considerare reliqua remedia; & quæ facienda supersunt, ad integram vitam & sanitatem infirmo restituendam. Et quamuis non semper possit nec debeat huiusmodi separatio fieri ab inuicem; in prolixis tamen Confessionibus, & cum res sunt confusa, & intricata, plurimum refert id facere. Denique quod Propheta secundò se coniunxerit puero, confirmat, quod diximus: Confessarium scilicet progredi debere cum spiritu amoris, & blandè, ac tenerè: quasi cupientem ipsum peccatorem in sua viscera inducere; eumque resuscitare, etiã exposita propria vita: eò quod illum diligit, sicut seipsum: cupiatque ipsum Deum imitari, qui sese humiliavit, vt formam hominis, & pueri susciperet; fieretque vnum quid cum hominibus, vt eos ab eorū miserijs eriperet, & eos, qui ob sua peccata mortui essent, resuscitaret.

Ex omnibus dictis in hoc capite deducere licet, quid Confessarius ad Confessiones excipiendas iturus facere debeat: induere scilicet arma virtutum, quas insinuauimus. Et *primum* quidem collocare se in Dei presentia, & Christi Domini nostri obseruantis, quid ipse Confessarius agat, & quomodo iudicet: vt si Prætor aspiceret quid eius locum tenens faciat, aut ipse Rex, quid Prætor. Tunc enim iudex cum rectitudine iudicat, cum cogitat, se coram ipso Deo iudicare. Aspicit enim seipsum in terreno Tribunali sedentem, atque si esset coram Tribunali cœlesti: *Deinde* intentionem suam in hoc iudicio dirigere debet ad solius Dei gloriam, eiusque honorem tuendum; & animam illam reducendam: & ob reliquos fines muneris sui proprios; exuendo se intentionibus terrenis, & humanis respectibus, & omni genere acceptionis personarum: iuxta illud, quod S. Petrus Apostolus ad hoc propositum dixit, postquam viderat superius positam visionem: *h in veritate inquit, comperi: quia non est personarum acceptor Deus; & quod dixit Deus in lege antiqua: Ita paruum sicut magnum audietis aspicientes animas eorum, quasi iam exutas corporibus, & externis ornamentis: ita vt non propendeatis ad diuites aut nobiles, quæ tales sunt; nec repellatis pauperes aut viles, ob eorum vilitatem: cum Deus omnes magni faciat, & Christus sit pro omnibus mortuus; &*

Iob. 35. 13.
iudicare coram illo.

h. 18. 10.
34.
1. Dent. 17.

sæpè quod in oculis hominum est vilius, in oculis Dei sit pretiosius; & quod in mundo excelsum habetur, coram Deo vili aestimetur. Recte facta intentione accedit *oratio* pro se & pro pœnitente, suppliciter orando Dominum nostrum, vt qui huic iudicio & curationi huius infirmi est presens: velit tanquam supremus iudex & medicus supplere, ministri sui effectus. Simul quoque orandus est vterque Angelus custos, qui etiam adfunt, vt Dæmones ligent: ne huc accedant, & feruentibus suis inspirantibus feruorem vtrique necessarium adferant.

CAPVT V.

SCIENTIA ET PRVDENTIA CONFESSARIIS
necessarie.

SCIENTIA ET PRVDENTIA SVNT DVO oculi Confessoriorum ad videnda, & agnoscenda quæcunque ad proprium ipsorum officium spectant. Scientia dat cognitionem eorum, quæ sunt necessaria ad recte obeunda officia Iudicis, Medici, ac magistri; & ipsius Sacramentum Pœnitentiæ ritè administrandum: ita vt nihil desit eorum, quæ tres eius partes, Contritio, Confessio & Satisfactio, quibus accedit sententia Absolutionis, exigunt. *Prudentia* applicat generales scientiæ Regulas ad cuiusque pœnitentis particularia, iuxta rationis dictamen, perfectis omnibus Circumstantiis occurrentibus. *Scientia* varios habet gradus, quorum etsi maximus, & præstantissimus, qui pertinet ad Doctores, & Prælatos, (de quibus dicemus postea) sit etiam optimus, ad hoc ministerium turius ac perfectius obeundum: minimè verò sufficit ad satisfaciendum obligationi ipsius muneris, quæ valde arcta est. Quia nemo Iudicis, aut Medici munus in se suscipere potest, nisi necessariam habeat ad iudicandum, & curandum peritiam: & qui sine ea officium tale admittit, grauitèr peccabit, propter periculum, cui se exponit, non satisfaciendi veritati & integritati Sacramenti; etiam cum graui detrimento proximi. Neq; excusatus censebitur, eò quòd habeat ab Episcopo facultatè; aut Prælato mandatum; nec titulo Charitatis: Nullus enim prætèxtus virtutis licitum facere potest, quod est ex se illicitum; neque licet Episcopo indignum approbare; neque Prælato id alicui imponere: nec ipsemet, cui imponitur, potest acceptare: ne audiat

Vide Suarez Tom.
4. Disput.
28. Sect. 2.

à Deo

Deo illud Propheta: *a quia tu scientiam repulisti, repella me, ne Sacerdotio fungari mihi.* Et propter eandem causam non licebit pœnitentem sibi eligere in Confessarium, quem certò nouit esse idiotam, nec habere peritiam sufficientem ad tale munus bene obeundum: qui non prospicit animæ suæ de medico sufficienter perito; ideoq̄ se exponit periculo notabilis alicuius erroris; & prouocat indignum ad faciendum, quod non potest absque peccato præstare. Et tunc locum haberet, quod Christus dixit suis discipulis, loquens de Pharisæis: *snite illos: cæci sunt, & ducis cæcorum. cæcus autem, si cæco ducatur præter, ambo in foueam cadunt.* Ad remouendos autem scrupulos ex prædictis facillè prodituros, est aduertendum: quod in dubio possit ac debeat Confessarius conformare se, ac cedere iudicio ipsius examinantis, & approbantis; & super iouis iubentis; & ipse Pœnitens talem potest sibi eligere: si, attenda qualitate, & conditione suæ Personæ, illum iudicat sufficientem. Pœnitens enim doctus non ita multum indiget erudito Confessario; & qui conscientiam habet non implicatam, non indiget Confessario adeo indultio: atque is, qui intricatam habet.

S. I.

Confessarij Scientia.

IN GENERE autem loquendo triplex scientia est Confessario necessaria ad dignè iudicandum: *Potestatis scilicet, Iuris, ac Facti.* Ad primam scientiam spectat, nosse: quousque sua iurisdicctio se extendat: nullus enim potest absolvere non subditum sibi, siue ex iure, siue ex Priuilegio; nec, absolvere potest à casibus Prælati, qui ipsi iurisdictionem dedit, reseruatis; ac proinde tenetur, omnes tales casus distinctè nosse; & similiter Excommunicationes, ac Censuras impediens absolutionem, & superiori reseruatas: siquidem Pœnitens aliqua tali ligatus, priùs ab ea est absoluentus, quàm à peccatis. Ad secundam scientiam spectat, nosse ordinationes modos peccandi contra leges Dei, & Ecclesiæ, & contra speciales status officij ipsius Pœnitentis; & discernere inter lepram; & leprâ; & inter peccatum lethale ac veniale; & circumstantias mutant species peccatorum, aut eadem notabiliter aggrauantes; & obligationes ex eis ortas restituendi, aut condonandi, aut remouendi occasionem; & reliqua omnia, quæ necessaria sunt ad integritatem Confessionis. Et quoniam Confessarius ex officio potestatem habet soluendi & ligandi; absoluendi & damnandi; & cum absoluit à peccatis, simul obligandi ad certas aliquas pœnas temporales subeundas, quas appellamus pœnitentias, siue satisfactiones; necesse etiam est, eum scire, quas præscribere debeat, tam in satisfactionem præteritorum peccatorum, quàm ut à futuris præseruetur

Et quoniam etiam est medicus spiritualis, habere debet sufficientem scientiam & peritiam communium animarum morborum, eorumque radices, damnorum, & eorum remediis: ut nouerit ea adhibere ad animas curandas, legendo (vt ait S. Thomas) hec omnia in libris Scripture facte, & doctorum Sanctorum: Si videmus (inquit) medicos corporum reuolueret quod die, & legere libros medicinales corporum, in quibus docetur curare corpora moritura: magna stultitia est non legere libros Sanctorum, medicinales animarum, in quibus docemur curare animas in aeternum vitas. Per terea confessarij iudicium (vt alibi diximus) est simile iudicio vitas in quo duplex liber aperitur: a liber scilicet vitas hoc est notitiae & cognitionis, quam Deus habet de rebus omnibus; siue liber Legis, in quo continetur ius, iuxta quod homines sunt iudicandi: alter liber est conscientie, in quo notate sunt omnes actiones bonae & malae, quas quisque facit: in tiam in iudicio Confessionis Confessarius aperire debet librum scientiae & cognitionis suae, renouando memoriam legum & iurium, quae ad suum Tribunal pertinent: & simul aperiendus est liber conscientiae penitentis qui est iudicandus. Et quamuis librum hunc aperire spectet praecipue ad ipsum penitentem, a quo Confessarius debet accipere notitiam & intentionem materiae, de qua ferendum est iudicium: quae est tertia scientia quam appellamus *Facti*: pertinet tamen etiam ad ipsum Confessarium, vt suis interrogationibus iuuet penitentem: ex cuius responsis plena acquiratur notitiam factorum eius omnium: peccatorum scilicet cogitatione, voluntate & opere admissorum: quibus eius conscientia maculata est, & onerata. Haec scientia est difficillima omnium, quae sunt in terra. Ex vna enim parte conscientiae sunt adeo variae & diuersae, atque sunt naturales vultus humani: imò adhuc in his est maior varietas: nam vultus raro mutantur, nisi post multos annos, aut ex morbis extraordinarijs. In conscientia autem magnae solent esse mutationes: eò quod oppugnetur a varijs spiritibus & a multis passionibus, quae fluctuum instar varias efficiunt alterationes. In altera vero parte, conscientiae sunt libri clausi & obliuati, dispositio autem interior penitentis, a quo plurimum dependet recitudo sententiae & curationis, difficillime cognoscitur. vt enim per Ierem. dixit Deus: *homo non est infirmabile*, & solus ipse Deus eius creator potest illud firmari. Quam ipsemet homo saepe non satis nouit opera sua *et ponens tenebras lucem, & lucem tenebras*. Et quamuis aliquae conscientiae sint satis clare serene, tranquillae, & tales quae cognoscantur, sicut caelum clarum ac serenum, & in medio diei serena, & sine nubibus: aliae tamen sunt obscurae, nebulosae, ac turbatae sicut dies in hyeme turbide, adeoque intricatae, vt vix agnosci possint: nam vt dicitur apud Iob: *dimmiserunt in rete pedes suos, & in maculis eius ambulabunt*, inuoluerunt sese laqueis peccatorum, passionum, & curarum & mille aliarum criticarum.

Opusc. 65.
Citato.

Tom. 1.
Tract. 3. c. 6.
Apoc. 2. 5. 12.

b. Iere. 17. 9.

c. I. Sa. 5. 20.

d. Iob. 18. 8.

§ II.

Implicata conscientia.

CONSCIENTIAS implicatas, maioris claritatis causa reducere licet ad septem differentias. *Prima* & quidem rudissima, est *ignorans*, hoc est nesciens id quod potest & tenetur scire, tam in rebus fidei, quã in obligationibus legis, & status sui: hæc habet tricas non paruas: eò quod non semper sit certum, & manifestũ, quod potuerit nouisse, quod ignorat; aut an sufficientem posuerit diligentiam, ad id cognoscendum, an non? Ex quo oritur, quod ignorantia, aut sit inuincibilis, aut vincibilis, absque culpa, aut cum illa. Huic affinis est conscientia *erronea*, quæ in particulis casibus iudicat esse peccatum, quod est aliàs licitum: & nihilominus illud facit: ac proinde in eo peccat: quia quod in se fuit, voluit transgredi quod putabat esse præceptũ. *Tertia* est conscientia *illusa* ac *decepta* à Sathana in Angelum lucis transfigurato; aut à proprio suo iudicio sub specie virtutis quæ iudicat, licitum esse & sanctum, quod reuera malam est & noxium; & cum ea intentione illud facit: est tamen difficile dignoscere, ad quemnam gradum peruenerit bona hæc fides, & intentio; & an fuerit sufficiens ad excusandum à culpa, aut eam imminuendã aut nullam habeat excusationem: eò quod ipse illiusioni dederit occasionem, & potuerit facile aduertere fraudem ac deceptionem decipientis. *Quarta* conscientia est *obliuiosa*, immemor, & parum in se ipsam reflectens: quæ dum opus facit, sufficientem habet aduertentiam, & attentionem, vt tale opus sit peccatum: sed facile obliuiscitur, quid fecerit: quæ tamen obliuio non excusat à peccato. Est etiam difficile statuere, quando fuerit culpabilis obliuio, aut sine culpa: eò quod fecerit quantum satis erat ad remedium adhibendum. *Quinta* conscientia est *timida* & *seruulosa*, quæ timet, vbi nõ est quod timeat, & existimat se passim impingere, & peccare in omnibus, quæ dicit & facit. Ex quo incidit in multas perplexitates ac dubia: interdum cum aliquo fundamento & causa; interdũ verò absq; valla causa; & sæpè est difficile agnoscere, & statuere de eo quod in ea geritur. Sæpius tamen non tanta est difficultas in ea agnoscenda, atque in curanda, & paci ac tranquillitati restituenda. *Alia* conscientia est in alio extremo *audax* & *temeraria*, quæ sese effundit in negotia absque cõsideratione & attentione, ex impetu passionis, siue illa sit ira, siue cupiditas, aut ambitio. Passiones enim sunt conscientiarum retia, quæ illas mille modis & rebus implicat: vt, quod passio appetit, consequantur. Et quoniam rationis oculum excæcant, voluntq; trahere post se intellectũ, vt iudicet, approbetq; quod propria desiderat voluntas: est difficillimũ conscientia illa explicare & extricare, quæ talibus retibus est irretita.

*Est denique alia conscientia tota effusa & anxia ob nimiam sollicitudinem & multitudinem negotiorum, in quibus ratione sui status & officii utatur. quales esse solent multorum, quibus incumbit munus gubernandi, aut alia officia publica; aut sunt mercatores, aut aliorum negotiorum actores: quorum multitudo conscientiam non laxam sed strictam & anxiam solet valde implicare, nec est facile eam extricare. His accedit, quod sit tanta multitudo circumstantiarum, quæ solent cum ipsis operibus concurrere, ut valde sit difficile, generales Regulas ad casus particulares applicare, & exactè cognoscere malitiam & gravitatem peccati: nam quædam illud aggrauant, aliæ alleuiant, & aliæ excusant. Hæc omnia complectitur scientia Confessarij: quia eius officium exposcit, conscientiam extricare, & aperire, quid in illis sit: ut sententiam absolutionis ferre aut negare possit, prout magis expediat. Nullus enim iudex potest aptè ferre sententiam in causa, cuius factum non satis intelligat. Sicut nec medicus potest bene mederi morbo, quem prius non bene cognouerit. Quis tot conscientias ex officio curare debet; magna scientia & prudentia opus habet, ad eas bene cognoscendas. Quoniam autem experientia ad id est summi momenti: multum refert, Confessarium esse senem, & bene expertum. Nam circa cognitionem operum interiorum maxime locum habet, quod dixit Ecclesiasticus: *à qui non est tentatus, quid scit? Qui uero expertus, pauca recognoscit: ex multa autem experientia magna, oritur alacritas & prudentia: quæ efficiet, ut Confessarius peritus sit, ad cognoscendam conscientiam Pœnitentis; & obseruet ad quem ex his septem gradibus illa spectet: & ita applicabit unicuique aptum remedium. nam tanquam Magister tenetur docere ignorantem ea, quæ ille scire tenetur; & spectat ad fidem Catholicam: & speciatim tria illa, quæ in ea sunt difficiliora: ut iuxta suam capacitatem ea intelligat: mysterium scilicet vnus Diuinitatis in tribus Diuinis personis; Incarnationis Christi veri Dei & hominis; & præsentis corporis & sanguinis Christi absque substantia panis in Sanctissimo Sacramento. Docere etiam illum debet, quod pertinet ad Dei & Ecclesiæ leges; & capacem reddere gravitatis peccati lethalius illud euitet; & rigoris iustitiæ Dei & pœnarum inferni: ut eas timendo operam ut harum rerum proprium faciat conceptum eo modo, quo tunc fieri potest; aut eum monere mediocrem, quæ adhibere debet ut eorum deponat ignorantiam. Ijs etiam, qui conscientiam habent erroneam, aut illusam, aut scrupulosam, debet errores & illusiones reteregeat magna adhibita dexteritate: ut ita clarè rem totam explicet, tenebras illius dissoluat. Deniq; tanquam medicus omnes has infirmas conscientias curare debet, per varias interrogationes pœnitentibus propositas: ut eas bene cognoscat iuxta illud decretum Lugdunensis Concilij: *Sacerdos***

Experientia.

a Eccl. 3. 49

fit discretus & cautus, vt more periti medici infundat vinam & oleum vulneribus sauciatis, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat quale debeat ei praeberere consilium, & cuiusmodi remedium adhibere: diuersis experimentis vrendo, ad saluandum aegrotum. Ex quo fit, vt quemadmodum in causis grauioribus, & maioribus Tribunalibus necessarii sunt iudices doctiores; & medici peritiores magisque experti ad grauiores morbos curandos, & in personis altioris ordinis, & in ciuitatibus splendidioribus: ita etiam Confessoriorum scientia maior aut minor requiratur iuxta qualitatem eorum, quorum confessiones excipiunt, & modum conscientiarum eorundem: nam qui sufficiens est ad excipiendas Confessiones plebis simplicis ac sincere, & conscientie clare ac expedite: non statim erit sufficiens ad eos audiendos, qui conscientias habent implicatas. Qui autem in comuni expositus est, vt omnes accedentes ad se audiat: is sufficientem scientiam habeat necesse est, ad satis faciendum omnibus. Et quamuis (vt Concilium loquitur) sufficiet, quod in casibus dubiis possit requirere iudicium Sapientiorum: modo non prodat Penitentem, nec aliud praebeat iudicium ex quo possit cognosci: hoc ipsum tamen raro fieri debet: ideoque inordinatus Confessarius esse debet sicut ille Samaritanus, qui occurrit ei, qui inciderat in latrones: qui tanquam peritus chirurgus, & suo officio attentus prospexerat sibi de omnibus ad curationem eius necessarijs: neque enim opus fuit curationem differre, & haerere in quaerendis fascijs, quibus vulnera ligaret; nec vinum & oleum, quod in ea infunderet: nam omnia secum habebat, & vbi opus fuit, exposuit, & vsus est eis. Ita prudens Confessarius & sollicitus non debet expectare, vt studeat, & remedia quaerat eo tempore, quo confessionem audit: sed semper memoria debet retinere scientiam, & cognitionem morborum omnium, ac vulnerum, & remediorum, quae ad ea curanda sint apta: ita vt statim possit facere quod in se est ad praescribendum, quod expedit aegrotis; & remedium applicare tanquam Chirurgus peritus. Quoniam autem haec scientia valde late patet, & ad multa se extendit: faciemus hic breuem quandam summam rationum & remediorum quae nosse debet Confessarij, vt suis obligationibus plene satisfaciant.

(..)

c. Omnis v
triusq; se-
xus de Pen-
nit. & Re-
missionib.

CAPVT VI.

SECRETVM SERVARE DEBET CONFESSARIVS
omnium, quae in Confessione audiuit propter septem
causas siue titulos, qui sunt tanquam
septem sigilla.

RIVS QVAM AD VLTERRA PROGRE-
DAMVR, opere pretium erit Confessarios hic monere se-
uerissimi summiq; Secreti, quod sigillum Confessionis
appellatur, quo clausa & obliqnata manere debet scien-
tia peccatorum omnium, ac rerum, quas audiunt, &
quae in ipsa Confessione Sacramentali geruntur: adeo
vt neque verbo, neque opere, neque vilo profusio-
dicio aliquid aperiant, neq; magnum, neque paruum eorum, quae in con-
fessione aguntur: sed omnia obliqnare debent septē sigillis, hoc est sep-
tem titulis & causis efficacissimis, quae eos obligant ad omnia secreto
seruanda.

Vide Sua-
rez Tomo.
4. in 3. P.
Disp. 23. vbi
probat verè
omnia, quae
hic dicuntur.

I

PRIMUM sigillum est *Præcepti naturalis*, quod nos obligat, non ma-
nifestare quae alij nobis secretè dicunt, petentes consilium, aut auxilium
aut propter finem alium bonum. Nam alioquin non posset communica-
tio inter homines & amicos cõseruari, nisi talis adesset obligatio secreto
retinendi, quae ita committuntur. Propterea enim Salomon dixit: *quis
ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat arcani
missum.* Secundum sigillum est *speciale præceptum*, quod Christus D. N.
proposuit, cum Sacramentum hoc instituit, vt tutò possent pœnitentes
confiteri, & accipere spirituale bonum absque alicuius boni temporalis
iactura. Et hoc sigillum est incomparabiliter strictius priori. Nam secre-
tum naturale non obligat cum detrimento boni communis Reipublicae,
aut periculo vite proprie, aut cum grauisimo damno honoris aut faul-
tatum: at secretum confessionis adeò est seuerum, vt violari non possit,
etiam propter bonum totius Ecclesiae; neque si adsit periculum proprii
honoris, & vite amittendae.

2
a *Prov. 11. 13*

3

De pœnit. c.
Sacerdos c.
omni vtri-
usq; Sexus
de Pœnitent
& Remiss.

Tertium sigillū est, *Præceptum Ecclesiae*, quae confirmat Diuinū: vt ad hunc
securius reddat secretum: quia addit graues pœnas in transgredientibus il-
lud, quae sunt depositio ab officio, & perpetua in aliquod Monasterium
reclusio. Ad hæc tria præcepta multū iuuant quatuor virtutes quasi qua-
tuor alia eiusdem secreti sigilla. *Quartum sigillū*, est virtus *iustitiae*, quae ob-
ligat ad seruandam proximi famam & non aperiendum occultum eius

4

delictum, ne infametur. Et grauiſſima illi inferetur iniuria, ſi proferatur in publicum, quod ille dixit in illo foro aded ſecreto. *Quintum* ſigillum, eſt virtutis *Religionis*, ad quam ſpectat exhibere & conſeruare reuerentiam Sacris rebus debitam: & propter eam, quæ Sacramento huic debetur, ſeruandum eſt ſummum ſecretum, quali ſacrum & inuiolabile; ita vt illud frangere ſit horrendum ſacrilegium. *Sextum* ſigillum eſt *charitatis*: eſt enim *b. fortis vt mors, dilectio, & dura ſicut infernus, amulatio* in cuſtodiendo firmiſſimè ſecreto quod ſemel accepit. Et hæc obligat ne ſcandalizentur fideles: qui ex nulla re aded ſcandalizarentur, atque ſi audirent reuelari Confeſſiones: nam ex hoc magna illis daretur occaſio ab eis abſtinendi: ne famam ſuam periculo exponerent. Ex quo efficitur, vt de ſecreto quidem naturali licitum ſit loqui cum eo qui illud commiſit, quando- cunque occurrit occaſio: at de hoc Sacramentali ſecreto non licet poſt Confeſſionem auditam, etiam cum ipſo Pœnitente de ijs, quæ confeſſus eſt, ſermonem miſcere; propter pudorem quo ille facile efficeretur ex tali colloquio, & hoc eſſet ſufficiens, vt Sacramentum ipſum fieret grauiſſimum, & intolerabile, ideoque magna ei inferetur iniuria, ſi ſermo miſceatur de his, quæ in confeſſione ſunt acta.

SEPTIMUM ſigillū eſt *ſidelitas*, qua Confeſſarij, ipſemet Deo, quorū ſūt Miniſtri, ſunt obſtricti: qui ita ſerio ac certo peccata remittit, vt dicat: *omniū iniquitatū eius nō recordabor*, & ita *p. deponit iniquitates noſtras, vt proyiciat in profundum maris*: vbi perpetuè latebunt, ita vt nunquam compareant. Quod cum faciat ſupremus Iudex: tenetur procul dubio eius Miniſter, qui Pœnitentis peccata audit, nunquam vices Dei gerens: illa occulta ſeruare; & eorum perpetuè obliuiſci, ne vnquam ſermonem de ijs miſceat, ut aliquo inſinuet indicio.

SEPTEM hæc ſigilla Confeſſarium obligant ad ſecretum aded ſeu- rum ſeruandum, vt Chriſtus Dominus noſter nulli in terra poteſtatem, ut facultatem dederit circa illud diſpenſandi in vllō caſu: ſolus ipſe Pœ- nitens poteſt hæc ſigilla ex parte aperire, faciens Confeſſario poteſtatem, vt peccata quæ confeſſus eſt, manifeſter: qua tamen facultate vti non debet, niſi cum ſumma cautela, & prudentia. Etſi enim pœnitens poſſit proprio iuri cedere, præbens conſenſum, propriæ vtilitatis & commodi cauſa, vt manifeſter quod confeſſus eſt: non tamen poteſt cedere iuri ipſius Sacramenti, & ei debitæ reuerentiæ. Quare ſi aliqua irreuerentia, ſcandalum, aut incommodum aliud timeatur in detrimentum ſacri huius Tribunalis; reticendum omnino eſt quidquid in eo eſt actum. Ideoque vniuerſim loquendo ſcientia confeſſionis debet eſſe quaſi nō eſ- ſet, ad quæcūq; extra eā ſunt faciēda: ſiue agatur de gubernatione ſiue de

5

6

b Cant.
8.6.

7

c *Ezechiel*
18.22.
d *Michea.*
7.19.

monendis alijs ad præcauenda quęcunq; incommoda. Minus enim malum est. permittere etiam multa mala eaque grauissima: quam ea præuenire ex hac scientia, & notitia, cum periculo manifestandi quod in ea est cognitum.

Ex his licet aliqua documenta magni momenti deducere. *Primum* est, quod frangere aut manifestare hoc secretum Confessionis semper sit peccatum mortale, etiam si materia sit leuissima. Et si enim manifestare aliquid mendacium quod Pœnitens est confessus, nõ cedat in grauem eius infamiam: est tamen grauis iniuria Sacramenti, quę semper erit mortalis: neque in hac materia vnquam erit culpa tantum venialis: nisi ex naturali aliqua inaduertētia contingat: sicut in alijs materijs etiam grauissimis potest euenire. *Secundum* documentum est, quod etiã sint summo secreto seruandę circumstantię, & cõditiones Pœnitentis: cuius notitiã facilloritur ex eius Confessione, & imminuit eius opinionem in re quacunq;. Vt si diceretur quod sit scrupulosus, timidus, pusillanimis, præcepta liberalis, aut quod patiatur tērationes, quod labore Zelotipia, aut quod sit illegitimus, aut ex infami familia, aut aliquid simile. Cum enim hæc non aliunde sciuntur, nisi ex ipsa confessione, cum pœnitens suã apertam conscientiam, & timores, aut dubia circa sua peccata: nullo modo licet ea manifestare, quamuis illa nõ sint peccata. Idem sigillum Secreti obligat ad secretõ retinēda peccata complicit, quę ipse Pœnitens manifestat, aut propter aliquę legitimum finem, aut ex aliqua imprudentia. Et similiter peccata, aut aliorum defectus, quos imprudenter pœnitens, dum se confitetur, manifestat: etiam si illi complices non sint. vt si pœnitens se accusaret, quod voluisset sororem suam occidere, eõ quod eam in stupro, aut adulterio deprehendisset. Quorum omniũ ratio est: quia omnia hæc seruare secreto expedit: ne confessio ipsa odiosa fiat, & fama pœnitentium tutius conseruetur; & similiter reuerentia huic Sacramento debita: vt simplices etiam, & litteris non eruditi securius possint suas conscientias manifestare. Et propter eandem causam abstinendum est à quibusdam propositionibus generalibus, ex quibus deduci possint res alię magis particulares: præcipuè si tempus, aut locus, aut aliud simile exprimat: vt si diceretur: in tali loco audiui multa sacrilegia, aut adulteria; aut in tali tempore, in tali loco audiui tot confessiones generales quę necessario fuerunt repetendę; aut primus pœnitens, quem audiui in confessione erat fur, aut adulter &c. Omnia inquam hæc sunt verba indiscreta, & quę facillè præbent occasionem grauissimorum incommodorũ, cum iniuria Sancti huius Sacramenti. Et vniuersum refert plurimum, vt Confessarius valde sit taciturnus in omnibus, quę ad ipsius officium spectant: strenuè mortificans appetitum & propensionem ad aliqua dicenda, quę, illi in

cōfessione euenerint. Hæc enim vt plurimū ab animo inaniter gloriādi,
 aut iactandi se, aut ex animo leui & propenso ad garrendum, & inania
 solatia querenda proueniunt. Quemadmodum dicitur *vas quod non habebat oper-
 culum, immundum censebatur, & ineptum ad vsum Sanctuarij*: ita Sacerdos,
 qui linguam suam non nouit refrenare, non est aptus, vt sit Confessari-
 us. Quia facilè prophanabit secretum fori sui, quod est Sacrum. De quo
 intelligere licet, quod Sanctus Raphael Angelus dixit Tobix: *e Sacramen-
 tū Regis abscondere bonum est*: hoc est secretū, quod Rex commendat. Hoc
 enim nomine, quod ille id commendat, est secretum Sacrum: cum igitur
 secretum Confessionis sit secretū à cælesti Rege commissum; & in hac
 debent iō si cum summo rigore tāquam secretum Sacrum seruare timen-
 tes seuerissimam Dei punitionem, in frangentē illud: quocunq; modo id
 faciat. Etiam refert multum aduertere, quod cum Confessarius aliquid
 manifestat eorum, quæ in confessione audiuit, aut consilij accipiendi
 causa, aut ex inaduertentia, aut etiam ex malitia: quicunque illum audi-
 unt, tenentur seruare idem Secretum & Sigillum cum eadem seueritate
 & rigore. Notitia enim quam Confessarius accipit in Sacramento: quo-
 modocunq; ad alios transeat, transit cum eodem onere & obligatione
 quam habuit primus, qui illud accepit. Quemadmodū qui in potestate
 sua habet pignus aliquod, aut rem alienam: si is eam aliis tradat, res
 transit cum eodem onere, quo ipse illam habebat. Idq; totum est neces-
 sarium ad seruandam reuerentiam, & vsum Sacrosancti huius Sacramen-
 ti. Et propter eandem causam quicunq; Secularis accedens ad confiten-
 tem, & audiens aliquod eius peccatum: siue accesserit ex malitia, siue in-
 aduertenter: tenetur ad idem sigillū Secreti seruandum. Quemadmo-
 dum enim reuerentia ipsius Sacramenti illos obligat, ne audiant, quod
 ibi in secreto dicitur: ita obligat eos ad secretum seruandum: quocun-
 que modo per ipsum Sacramentum id nouerint. Quare quicunque
 alijs manifestaret, quod tunc à pœnitente audiuit, aut postea à Con-
 fessario in casibus prædictis, admitteret grauissimum Sacri-
 legium seuerissimo supplicio di-
 gnum.

d Numer.
 19. 15.

c Thebia.
 12. 7.

(. . .)

CAPVT VII.

DEXTERITAS ET INDVSTRIA CONFESSARI
in iuuando pœnitente ad confessionem integrè faciendam; & no-
minatim reticente studio aliquod peccatum; aut non ha-
bente propositum illud deserendi.

PRIMUM IN QVO DEBENT CONFESSARI
 prudentiam & industriam suam ostendere, est in adiu-
 uandis Pœnitentibus in casibus necessarijs ad veritatem
 Primus casus necessarius est Confessionis integritas: vt sci-
 licet omnia peccata lethalia aperiant, nullo excepto, &
 quidem cum vero & firmo proposito ab eis in posterum
 abstinendi. P R O cuius rei fundamento est aduer-
 tum, quod prudens Confessarius debeat primum generales interro-
 gationes præmittere, quæ lucem adferant conscientie pœnitentis ante al-
 bi ignoti: quæ ordinariè sunt quatuor.

PRIMA interrogatio est, à quo tempore ille nō sit confessus: vt hinc
 nouerit, quo affectu ille ad Sacramentum accedat; & quia id iuuat ad fi-
 cilius cognoscendum numerum peccatorum, qui sæpè mensuratur ex
 tempore. *Secunda:* an pœnitentiam sibi iuiunctam expleuerit, & reliqua,
 quæ in præcedenti confessione ei fuerunt iniuncta: vt ex obedientia aut
 inobedientia præcedente conijciat Cōfessarius, quid facturus sit pœnitens
 in hac confessione.

Tertia est: an examinauerit & cogitauerit benè de suis peccatis; &
 quantum temporis huic examini tribuerit: vt ex hoc intelligat ipse, quale
 auxilium ei possit impendere. Neq; nocebit interdum etiam interroga-
 re, an sibi satisfecerit, & pacatâ sit conscientia ex præcedentibus confes-
 sionibus: quâuis hoc melius cognoscetur ex progressu ipsius Confessio-
 nis.

Quarta, est interrogatio de statu, & ratione eius viuendi: ex quo mulcè co-
 riuntur peccatorum circumstantiæ. Hac generali inquisitione præmissa,
 progressus fit ad particularem, attenda differentia inter Confessionem
 Sacramentalem, & eam, quam facit reus in foro exteriori: quæ non est
 voluntaria, sed coacta: vt quæ non tam ad ipsius rei bonum proprium di-
 rigatur; quàm ad ipsius pœnam, in bonū commune. Quare ad iudicem
 rectâ spectat, reū de eius delicto interrogare; qui nisi interrogetur, non
 renetur illud cōfiteri. At Sacramentalis confessio est spōtanea: quia dicitur

giur in bonum ipsius pœnitentis: vt scilicet ei peccata remittantur. **Q**UARE ipsius est, etiam non interrogatum, omnia confiteri: ad Confessarium autem nō pertinet interrogare nisi in casu, quo prudenter iudicaret illum præterire aliquod peccatum, Hoc autem prouenire potest ex aliqua quatuor radicum siue causarum: ignorantia scilicet; aut quod non exactè fecerit conscientia examen; aut ex obliuione; aut denique ex malitia: quia pudore oppressus sponte reticet aliquid. Ad hoc autem exactius cognoscendum, solet esse aptum medium permittere pœnitentem dicere quicquid cogitauerit confiteri: & quo modo ipse dicere voluerit. Et inde aliquam noticiam accipere licebit eius, quod omittit; rerum, de quibus interroget: cum ea tamē cautela, ne aliquid interrogans, oculos aperiat ei, qui eos habebat benè clausos: hoc est, ne modos aliquos peccandi insinuet, non scienti aliquid de illis: ne forte occasionem inde sumat faciendi, quod antea nesciebat Quod (vt aduertit Gerson) cauendū est, maximè cum pœnitentibus iunioribus, sinceris, bonæque intentionis, & in materijs impuris, aut obseruationib. prognosticis, & superstitionibus. Quare primū interrogandæ sunt res in genere; deinde sensim, & cautè ad magis particularia descendendum. Proposita autem interrogatione, si fateatur aliquod graue crimen, quod antea non erat confessus: interrogandus dexterè est, cur prius illud non expresserit: vt intelligat Confessarius, an propterea non fuerit confessus, quod non sciret esse peccatum; an quod esset oblitus; an quod non satis diligenter suam conscientiam examinauerit; an denique propter pudorem reticuerit: & iuxta responsum applicanda est medicina, docendo illum, quod ignorabat; aut faciendo, vt se ipsum accuset de voluntate, qua voluit culpam reticere; aut aliquid temporis ei tribuendo, vt melius cogitet de suis peccatis, si ita negotiorum qualitas exegerit. Hoc totum S. Augustinus breui compendio dixit: *diligens inquisitor & subtilis inuestigator. sapienter & quasi astute interroget à peccatore quod forsitan ignorat, vel præ verecundia velis occultare.* In quo loco commendat sagacitatem in benè examinandis duabus magis ordinarijs radicibus, & causis reticendi in confessione peccata: ignorantia scilicet, & pudore: quas significabāt duo illi à Dæmone obsedi: alter a cacus & mutus, alter b surdus & mutus: quos Christus Dominus noster ab omnibus simul morbis liberauit: vt intelligeremus omnia peccata simul remitti, vt dæmonium ab animabus, quas obsidet, omnino recedat.

§. I.

SED difficilior curatio est, peccatorum mutorum, & malitiosorum
qui

Cais. verbo Interrogationes. Confess. S. Antoni. 3 P Tit. 13. e. 37. 1. P. de arte bene audiendi Confes.

Lib. de vera & falsa Sapient. c. 20

a Matt. 12. 22. b Mar. 7. 33.

a Ezech. 8.8
Lib. 26 Mo-
ra. c. 5 & 2.
P. Pastor.
c. 16.

b MAR. 2.53

Tom. 1.
Tract. 3. c. 5.

c Ezech. 8.
12.

qui aliqua confitentur, vt ad oculum satisfaciant; tacent verò quod gra-
uius est, & quod pudorē adfert: cū quibus maiori prudentiā opus est, ad
cognoscēda corū interiora; & ex eis, quę aperiūt, deducēda quę occultat.
Hoc significat (vt aduertit S. Gregor.) quod fecit Ezechiel a videns forā
quoddam in pariete templi: quem iussit Deus fodere parietem: & ingressus vidit
abominations pessimas peccatorum latentium in tenebris, & sacrificantium
Idolis. Foramen parūū (ait) est culpa minor, quam sponte peccator man-
festat. Fodere autem parietem, est, ex parua illa culpa maiorem, quę in eius
corde occultabatur, deducere: ita agendo, vt ipse pœnitens eam aperiat
& ea omnino expulsa, sanitati restituatur. Quod si aduertit, cor eius
obduratum quali parietem ex lapidibus & calce compactum, quia at-
git omnino se se manifestare: adhibenda sunt ferrea instrumenta, graues
scilicet reprehensiones, ac tremēda Dei minā, & horrenda exempla eor-
um, qui ob non manifestatum aliquod peccatum fuerunt damnati. Qui
autem eam cordis duritiem non habent, rationibus mollioribus & hu-
mioribus sunt inducendi. Eū in modum, quo b Christus Dominus nolles
sanauit mutum, tangens digito suo intincto in saliuam suam, linguam eius
quę saliuā significat Diuinam sapientiam cum discretione applicatam: vt
facile & iucundum illi esset loqui; suamque miseriam aperire. Sed quō-
admodum mutus ille non fuit locutus statim, atque Saluator ipse erat
linguam saliuā suā tetigit; donoc efficax illud, & potens verbum ex ore
protulit, quod est: lingua aperi; & loquere; quod tamen verbum non
prius ipse Christus protulit, quā linguam digito & saliuā sua tetigit:
ita etiā rationes siue molles siue fortes, quę muto peccatori proponuntur,
vt loqui & confiteri sua peccata velit: non conuincunt ipsum, donec effi-
cax Dei verbum, & potens eius inspiratio accedat: cuius vis & efficacitas
valet aperire os mutorum, & soluere linguas eorum; & impedimenta
remouere, quibus a confessione detinentur. ordinariē tamen hoc vobis
percipitur, nisi rationes aliquę & motiua præcedāt: quę sensim cor ad id
faciendum disponant: aperiente ipso Domino prius aures muti, qui si-
mul est surdus: vt ad interiora perueniant, & fiat eorum capax. Et ut
hunc finem Confessarij rationes illas proponere debent, expectantes di-
uinę misericordię, eiusque omnipotentię efficacitatem. Quarum ratio-
num multę positę fuerunt in Tractatu de Pœnitentia, quę summam
præcipuē sunt septem.

PRIMA ratio est, eò quòd Deus Dominus noster, qui præcipuus est
huius Tribunalis Index, videt & optimè nouit omnia peccata, quę ipse
pœnitens studet in Confessione reticere: Christianus autem non est si-
cut Israheliticę illi idololatę, quos retulimus: Qui recipiebant se ad locum
valde occultum, dicentes: non vidit nos Dominus. Quamuis enim mittere

in hoc

hoc errabant: facti tamen suo insinuabant, se non esse adeo temerarios, & impudentes: vt, si existimarent, se à Domino videri in loco illo adeo occulto: ausi fuissent talia scelera perpetrare. Parum enim refert, quòd ea sint hominibus occulta: si Deo ipsi pateant. Quod si hoc dicunt infideles: quomodo audebunt Christiani peccata sua abscondere, & occultare Confessario: credentes, sicut reuera credunt, Deum illa videre & nosse? Si certò crederes, Confessariū aliā viā tua peccata nosse: non auderes ea in confessione reticere: id enim esset illum irridere, & velle decipere sine villo tuo fructu. Cū igitur credas: Deum illa exactè nosse: cur ea occultabis ei, qui vices eius agit, & eius nomine de eis te interrogat, vt illa aperias? Cum Iosue detexit occultum Achan peccatum, quod ille conatus fuerat occultare: dixit ei: *da gloriam Domino Deo Israel, & confitere, atque indica mihi, quid feceris; & ne abscondas.* Quasi ei dixisset: si peccatum velis occultare aufers gloriam Deo: quia contemnis eius mandatum: quòd si confitearis, reddis ei magnam gloriam: quia vt ipsum glorifices ei quò obediās, manifestas quod erat nobis occultum. Et hæc est secunda magni momenti ratio: cū enim Deus iusserit confessionem fieri integrè, vt pœnitens à peccatis sanetur: iustissimum est ei parere; & magna ignorantia, velle ei resistere: cū non sit aliud remedium remissionem, & sanitatem recipiendi. Quando Elisæus iussit: Naaman leprosum lauare septies in Iordane, vt à lepra mundaretur: ipso verò nolente Elisæo parere; sed potius cum sua lepra abire, accesserunt ad eum serui sui, & locuti sunt ei: *e Pater, etsi rem grandem dixisset tibi Propheta, certe facere debueras: quanto magis, quia nunc dixit tibi: lauare, & mundaberis:* Hunc in modum si Christus Dominus noster iuberet rem aliquam valde difficilem, vt peccata tibi remitteret, deberes eam facere, etiam manifestando illa in medio foro. Adeo enim ingens malum est peccatum: vt omnis labor, pudor, & ignominia parui sint æstimanda, comparatione tanti boni, & gratiæ, quæ obtines in remissione peccati; quanto igitur facilius ac pròptius id præstare debes. cū non requirat à te, nisi vt omnia tua peccata Confessario manifestes; id quæ sub adeo seuro secreto, vt in nullo casu qui possit in mundo occurrere, possit ipse illud frangere. Nisi autem omnia manifestes, nullius peccati remissionem obtinebis. Vt enim ait S. Augustinus: *impium quid est, & genus infidelitatis, sperare ab eo, qui est iustus, imò ipsamet iustitia, remissionem peccatorum dimidiatam: & impium est ab eo petere gratiam & amicitiam, sine qua nec vnicum lethale peccatum remittitur; si tu velis adhuc aliquod retinere.* Et hæc est tertia ratio valde efficax: quia scilicet impossibile est alia ratione veniam & remissionem obtinere. Si septem habeas Dæmones: omnes septem simul exire debent, te confitente omnia tua peccata: quod si vel vnus Dæmon

d Ios. 7. 19.

c 4. Regum
5. 13.Lib. de ve-
ra & falsa
pœnit. c. 9.
3

in te remaneat, nullum est remedium reliquos sex expellendi. Qui enim decreuit peccatum aliquod reticere: nec potest veram habere continentiam, nec ei proderunt omnes asperitates, & penitentię homini possibile. Et Sacramentum Confessionis, quod suscipere intendit, non est verum, neque ipsum abluit, sed potius nouo hoc Sacrilegio, quod admittit contra reuerentiam Sacramento ipsi debitam, turpior ac scđdior creditur: quia decipit Confessarium, vt formam absolutionis proferat super confessione dimidiata: quę non est materia sufficiens ad eam obnendam. Sicut grauissimē peccaret, qui Sacerdoti ad Missam celebrandam hostiam daret ex hordeaceo pane, simul dicens: esse ex triticeo: nam pro vino offerret acetum: nam esset causa, cur Sacerdos verē non consecraret, neque fieret Sacrificium.

4

Quarta ratio efficacissima est: Supremus enita iudex, qui huius Sacramenti honorem zelat, in nouissimo iudicij die tuum puniet pudorem manifestans toti mundo peccata, quę nunc occultas: & causam, cur occultaueris: & cum magna confusione, & absque vlla tua vtilitate, redebit Confessarius fraudem tuam ac deceptionem, qua erga illum fuit vsus. Et qui refugisti confusionem coram vno homine: sustinebis illam coram omnibus hominibus, & tunc implebit Dominus illud, quod dixit: qui me erubuerit, & meos Sermones coram hominibus: hunc & ego erubescam coram Angelis Dei.

5

f Sap. 11.17.

Huc accedit, quod peccatum occultatum in confessione, est futurum quasi serpens aut vermis æternus, qui torquet te in inferno cum quadam confusione irreparabili. Nam (vt ait Sapiens:) *f per quę peccat quis, per hæc & torquetur.* ac proinde qui Sacrilegium fecit, vt pudorem euitaret: ingenti pudore torquetur, pudor enim æternus, carnifex erit pudoris temporalis; & vt dicitur in libro Iob: *g qui fugit arma ferrea: irruat in arcum arcum.* quod explicans Sanctus Gregorius, ait: sensum esse: quod qui, vt fugiat imminetia sibi mala, deuorat peccata: non euitabit remota, quę erunt æterna. Nam arcus Diuinę iustitię iaculabitur in eum sagittas æternę damnationis. Et cum nullus sit terminus, ad quem tandem non perueniatur; etiam ad hunc peruenietur; & vulnus, quod adferet, nullum habebit terminum.

g Iob 20.24

6

h Zach. 5.7.

Et quod amplius est: etiam in hac vita occultatum peccatum est vermis, & perpetuus conscientię carnifex; qui instar vlceris quamdiu non aperitur, semper pulsatur; & cor affligit: & instar cancri, aut pestis venenatę sensim inficit animam, deicitque in alias innumeras miseras: eamque spoliatur fructu bonorum operum. Hoc etiam significat solennis illa Zacharię Prophetę visio, qua vidit *h amphoram: cuius medio sedebat quadam mulier, quę appellabatur impietas: & prope*

illam

illam erat massa plumbea, vt clauderet os amphora, & quamdiu oseius erat apertum, ita vt mulier, quæ in ea sedebat, exire posset: mansit amphora in loco suo: cum autem os amphoræ fuit, massa plumbi oclusu: statim illam arripuerunt due mulieres, habentes quasi alas milui: in quibus erant spiritus maligni & portarunt eam in Babylonem, & collocarunt in terra Senaar, quæ significat scetorem. Quid autem hoc aliud est, nisi quod cum peccator scelus admittit in corde iuo, & habet verò os apertum ad illud confitendum: quia statuit id præstare suo tempore, magna sit spes venia: nec locum amittendi, quem habet ad eam obtinendam. Cum autem massa plumbi ocludit eius os: quia statuit non emittere admisum scelus, nec confiteri: iam omnino perit, præcipitans se ab vno in alterum peccatum. Quia Dæmon omnes passiones excitat & vrget vt festinent, quasi volantes, deferantque ad profundum malorum, & in Babylonem confusionis æternæ: vbi æternū habitat peccator confusus, & cruciatus horrendo scetore peccatorum, quæ in corde clausa retinuit.

DE NIQVE proponenda sunt pœnitenti ingentia præmia, quæ consequitur, qui hunc pudorem vincit, suamque fatetur culpam: Deus enim honore eum afficit, qui ipsius amore seipsum inhonorat: & se humiliantem exultat, vincenti se dat manna absconditum: & summam gloriam victori, & triumphatori de humano pudore. Est enim res adeo ardua, atque difficilis hunc pudorem vincere: vt sæpè maior animi fortitudo sit necessaria ad eum vincendum, suamque culpam aperiendam: quam ad eam non admittendam: vt suo loco perpendimus. Et Quemadmodum aperto vlcere, solet cessare cruciatus: & eiecto noxio & superfluo cibo, stomachus manet quietus: ita, ait Origenes, manifestato peccato, conscientia remanet quieta, hilaris, & pacifica: beneque collocatum reputat laborem quem in confitendo sustinuit.

§. II.

HVC in fine expedit adducere exempla aliqua memoranda eorum, qui peccata in Confessione reticuerunt, ac propterea damnati sunt, aut horrendas miseras perpeffi. In Speculo magno exemplorum multa horrenda adferuntur: quorum vnum exemplum cuiusdam feminae coniugatae, quæ adulterium commisit cum quodam suo cognato, & præ pudore reticuit illud in confessione per vdecim annos. Quæ videns quodam die in Ecclesia duos Religiosos externos, cognoscebat, cepit voluntate altere eorum confitendi: cogitans, se non esse illis notam, eosque in alium locum discessuros. Qua incipiente suam confessionem, Socius eius qui confessionem audiebat (qui magnus erat Dei seruus) vidit: quoties illa peccatum aliquod fatebatur, exire per os eius bufonem quendam qui saliens hinc inde ex Ecclesia exibat.

7

Tomo 1.
tract 3. c. 1.
S. Greg. 21.
Mar. c. 6.
Homil. 2. in
Psal. 37.

Verbo Confessio. exemplo 22. ex Ioan. Iunior. Dominicano lib. de Scala coeli. Busto Franciscanus 1. p. Serm. 22.

Sed misera femina, cum perueniret ad aperiendum adulterium, tanto pudore affecta est, vt illud reticuerit. quando autem Confessarius eam absoluebat, vidit eius socius omnes bufones, qui exierant, redijisse cum quodam alio multo magis horredo, & per eius os omnes fuisse ingestos. Cū ergo Religiosi inde recederēt, narrauit socius Confessario, quod viderat: qui suspicatus, quod erat: decreuit ad eundē locū redire, vt miseram feminiam iuuare posset: sed cū ad locum peruenissent, inuenerunt eam fuisse submersam & suffocatā. Religiosi hoc euentu afflicti, dederūt se orationi, & per triduum ieiunarunt: vt Deus dignaretur ipsis aperire, quid visio illa significaret. Tertio autem die apparuit eis ipsa femina, residens draconi cuidam, cum duobus serpentibus pectus eius sugentibus. Per os suū eiciebat ipsa flammās cū fetore sulphuris; duē bufones comedeant eius oculos, & duō canes mordebant manus; duā ignea signa intrabant per eius aures; & loco capillorum in capite habebat multas scortas: quæ omnes bestia grauissimo ei adferebant cruciatus, in penam peccatorum impurorum, quæ per sensus admiserat. Cum Religiosi hanc visionem terrentur, illa eis dixit: nolite timere, amici Dei: ego sum male dicta illa mulier, quæ nuper sum confessa; & quia tale peccatum reticui damnata sum ad infernum. Et statim explicauit eis, quod figuræ illæ referrent horrendas, & æternas suas pœnas: & adiecit quod mulieres, vt plurimum damnentur ob luxuriæ peccata, & vanitatem ornamentorum, & ob pudorem talia peccata cōfiteendi. Quæ vbi illa est locuta, draco cui insidebat cum horrendo strepitu eā duxit ad infernum. Aliud exemplum refert de quadam muliere coniugata, quæ tot faciebat eleemosynas, vt & ipsam & eius virum Patres pauperum vocarent. Sed illa à Sathana decepta, inordinatè affecta est ad quendam suū famulum; à quo concepit filium, quem statim atque peperit, interfecit: & idem alias eieuenit: quæ tamen in faciendis eleemosynis pro more progrediebatur. Nunquam tamen hæc peccata voluit confiteri, confidens, quod eleemosynæ, quas faciebat, sufficerent, vt saluaretur, & sic infelix mortua est. Et paulo post cū quidam eius filius Religiosus seruētes pro illa orationes & penitentiās offerret: apparuit ei mater cum horrendis duobus draconibus qui eius pectus, totumque corpus vehementer cruciabant, dixitque filio, se damnatam esse, eò quod reticuisset in confessione adulteria, quæ fecisset: quæ nullum bonum proficit, vbi virtus Confessionis deficit. Et quamuis omnia tua bona des pauperib⁹, & asperissimas agas penitentiās: si pro pudore peccatum aliquod mortale reticeas: damnaberis ad ignem æternum. Tres alios casus insignes refert de tribus Personis, quæ per aliquot horas manserunt ita, vt viderentur mortuæ: quæ ad se reuersæ dixerunt: se fuisse iam ad ignem æternū adiudicatas in societate Dæmonum: eò quod peccata

Exemp. 32.
ex eodem li-
bro de Scala
coeli.

Exemp. 24.
aliud ponit
de quadam
Moniali,
quæ, quod
reticuisset
peccatū car-
nale cogita-
tione tantū
admissum,
fuerit dam-
nata. Ex-
emplo 1. 5.
Et 32.

catū aliquod graue in cōfessione reticuisſent. Quod cū cōfeſſe fuiſſet cū iudicij ingentis doloris: paulo poſt in pace obierunt. Nunquā enim Dominus noſter diſpenſabit: vt qui cū ea diſpoſitione moritur, ſed liber ab inferno: niſi ad vitam rediens, culpam, quā præ pudore reticuit confiteatur. Alios duos caſus refert de duobus hominibus, qui, cum reticuiſſent quoddā peccatum in cōfeſſione, acceſſerunt ad communionem; nec tamen conſecratam hoſtiam potuerunt deglutire, donec rei pſa illud fuiſſent cōfeſſi. Aliud exemplū, quod noſtris temporibus euenit, licet videre apud Patrē Martinum Del-rio libro 2. de Magia p. 24. ſcēt.

CAPVT VIII.

DEXTERITAS CONFESSARII IN EUELLENDIS
peccatis ex corde pœnitentis, & proponenda ſeria vitæ
emendatione

TIAM EST VALDE NECESSARIA DEXTERITAS ET, PRVDENTIA Confessarij, cū pœnitens non est omnino cœcus, neque mutus: quia agnoscit sua peccata & confitetur: deest tamen illi verum & efficaciam ea deferendi propositum: quamvis lingua dicat: se id propositum habere. vt enim dixit Dauid: a *iniquitas mentitur sibi ipsi*. Et cū dicit, se eam velle deferere, arctius illi adhaeret: non enim re ipsa id præstat, quod verbis dicit, siquidem non constituit facere statim, quod potest, ac debet, vt euitet peccata. Quod euenire solet, quando inueterarunt in ipsis peccatis, quæ propter frequentiam & quasi consuetudinem profundas in anima iecere radices. In huiusmodi igitur casibus, necesse est adhibere fortiora remedia, vt peccatores sese tradant, ac dedant. Quare monedi sunt serio de ingenti periculo, in quo versantur; nisi semel culparum suarum radicem euellant. nam (vt alio nomine dixit Isaias) *b de radice colubri egredietur Regulus, & semen eius absorbebit volucrem*. ita dicere licet, quod cū coluber peccati mortalis radices suas egit in corde, generat verè basiliscum magis venenatum: propositum scilicet viuendi instar Reguli alienius cum laxitate & libertate carnis, & absque subiectione ad legem; deposito timore Dei, & pudore apud homines. Ex quo basilisco siue regulo orientur *Serpentes alati*, innumera scilicet vitia quæ deuorabunt & absorbebunt pauperem ipsam animam, conuertentes omnino eam in execran-

a Psal. 16.
12.

I

b Isai. 14.
29.

Basiliscus
est Regulus
ita Lxx in-
terpretes.

c Osee 9. 10.
d Psal. 48.
13.
e Iere. 13. 23

das suas abominaciones. De peccatoribus enim dicitur, quòd c *fiat* abominabiles sicut ea quæ dilexerunt; & d *fiat* similes iumentis insipientibus, propter eorū mores, quos imitantur. Et tandem euadunt sicut illi, de quibus dixit Deus per Ieremiam: e *si mutare potest Aethiops pellem suam, aut pardus varietates suas: & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum*, eique allueueritis. Non quòd talis mutatio sit impossibilis, quamdiu hæc vita durat, sed quòd difficillimè ad eam faciendam permoueantur.

2
Lib. 2. de vi
sicut. infir-
morum c. 5.
Tom. 9.

PRAETEREA, qui decreuit in malo suo proposito perfiltere: ipse met etiam dum viuit, se collocat in inferno, factus Dæmoni similis. vtenim ait S. Augustinus: *Humanum est peccare; Diabolicum autem perseuerare*. si enim vique ad mortem velis in eo perseuerare: id iam est velle damnari.

3

Quod si dicas te ante mortem velle mutare propositum: melius est illud statim mutare: quòd enim diutius in eo hæseris: mutatio erit difficilior, eò quòd peccatum profundiores iaciat radices; & cum eo recens addatur Sacilegium. Nam cum tali proposito confiteri, est ipsum Sacramentum irridere.

4

f Matt. 25.

Accedit, quod qui medicamento ad eò utili & salutari abutitur, eo se reddit indignum: eritque iusta pœna; vt quando in hora mortis illud quæreris, non inuenias. Et quemadmodum dum f *fatua* illæ *virgines* irent emere oleum, iudicata est earum causa, & clausa cœli ianua, excludit sunt æternum ab eo: ita poterit tibi euenire, cum agrotaueris: vt petas quidem Confessarium; sed dum ille quæritur, aut venit in domum tuam, tu exspires, aut mutus fias, nec loqui possis; & ita neque inuenies preciosissimum gratiæ Diuinæ oleum: sine quo non patet aditus in gloriam. Cum igitur nunc habeas vendentem hoc cœleste oleum, & pretium pro eo petatur integra tuorum peccatorum confessio, cum vero & firmo proposito ea deserendi ne negligas illud nunc emere; sed fac, quod fecerunt virgines prudentes: & da precium, quod petitur; eò enim ad eò exiguum, si cum gratia quam optas, conferatur: vt non indignum nomine pretij. Et ideo dicitur dari gratis: & propterea appellatur gratia.

HÆC diligentia benè cognoscendi propositum, quod adferunt penitentes, exactius adhibenda est circa tria capita siue materias, in quibus damnum hoc solet frequentius euenire.

I

Primum est in materia ire, auersionum, siue inimicitiarum: quando in pœnitente manet propositum, iniuriam sibi illatam vlciscendi, aut non colloquendi cum ijs, qui eam intulerunt; sed dantur indicia rancoris, & odij: tunc enim non est pœnitens absoluendus. Nam iuxta sententiam

Salu.

Saluatoris g non est sanctum dandū canibus: quo nomine dignos se reddunt, qui volunt vlcisci; & indigni sunt veniā, qui alijs nolūt ignoscere: quē admodum euenit h seruo illi nequam, qui cū nolūisset dimittere debitum con seruo suo, Dominus eius noluit ipsi debitum dimittere.

Idem euenire solet in materia luxurie, cū occasio eius durat; nec pœnitens habet pectus, & robur animi ad eam vitandam. Nam talem abfoluere, esset mittere margaritas ante porcos, & Sacramentū offerre indignis. Nam qui potius vult retinere oculum, aut pedem, aut manum, quæ ipsum scandalizat: quā eam abscindere & à se abijcere: potius vult ad infernum cum tali socio descendere, quā sine eo ad cælum peruenire. Quare indignus est, cui peccata remittantur, qui non vult pericula & occasionem eadem repetendi deserere.

Idem etiam est faciendum circa debita: cū pœnitens non statuit restituere, quod ipsius non est; & soluere quod debet: sed illud absque legitima causa facere differt. Nam & hoc est iudicium, quod non deferatur peccatum. Et i nemo potest (vt dixit Saluator) duobus Dominis seruire, ac proinde neque Deo simul & mammona: neque k diues transire poterit per foramen acus, hoc est per veram pœnitentiam, si est sicut camelus, siue nauticus funis debitis alienis oneratus; nisi, restituendo quæ debet, subtilior reddatur: iuxta sententiam S. Augustini dicentis: si res aliena, propter quam peccatum est, cum reddi possit, non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum. Quod si in his casibus pœnitens traxerit moras: respondendum ei est: si nunc cū bonum habet propositum, & exequi illud potest, id non facit: minus postea facturum, cū presens feruor refrigeret. Quare præstat, vt ipsa realis restitutio præcedat absolutionem, tanquam bona dispositio ad eam cum fructu & vtilitate suscipiendam: quam eam postponere, cum periculo alicuius impeditenti: eueniet enim illi quod scriptum est in Iob: l Erit quasi Oliua projiciens florem suum, anrequam fructus prodeat. Nam statim atque à cōspectu CONFESSARIJ recesserit, abijcet bonum desiderium, vt illud non exequatur, QVARE præstat sequi SALOMONIS consilium, dicentis: m Ne dicas amico tuo: vade & reuertere: cras dabo tibi: cum statim possis dare. Vult DEVS habere te amicum: ac propterea petit vt reddas proximo, quod ei debes: ne igitur dicas ei: vade & redi, sine causa; sed statim redde, quod ei debes.

DICE-

g Mat. 7.6

h Mat. 18. 32.

2

3

i Mat. 6.24.

k c. 19. 24.

Epist. 54.

Habetur 14. q. 6. cap. 1.

l Iob 15. 31.

m Prouerb. 2. 28.

DICENTI autem se in suo testamento constituturum, vt omnia sua debita soluantur: respondeat Confessarius: si tu non studeas animam tuam exonerare, cum possis: quomodo Testamentarij curabunt alienam exonerare: Quod si in vita sua non reddat, sed differat post mortem: signum est, quod nolit inordinatum affectum exuere: neque ipse aliena bona deseret, sed ipsa bona illum: quia illa non potest secum auferre. Peccata autem, quae possunt ipsum comitari, non deserent: sed ibunt cum ipso in infernum, vbi et paupertas & gemitus aeternus: eod quod non impleuerit, quod tenebatur. Quod si dicat: se non posse filios pauperes relinquere: respondeat Confessarius: deterius fore si propriam ipse animam pauperem ac desertam relinquat per totam aeternitatem. Nam filij non poterunt ipsi subuenire in mortis angustijs. Quemadmodum euenit infelici cuidam Chryso, qui (vt refert S. Gregorius) horrendis visionibus territus, & anxius auxiliolum petebat a filio suo Maximo, qui nesciebat, quo modo illum iuuaret. Deinde filij non educunt ipsum ex inferno: nec dabunt aquae guttam, vt eius poena relaxetur. Et quid est filijs relinquere aliena, nisi etiam relinquere occasionem, qua ipsi eant ad infernum, vbi etiam augeant ipsorum cruciatu & tormenta? Expedit igitur hominem fieri cautum ex diuini epulonis exemplo: qui bona sua reliquit quinque fratribus in mundo remanentibus: & timens, ne & illi sicut ipse damnarentur, cupiebat illos moneri, vt tempestiue suam vitam componerent: ne post eam ad poenam adeo horrendas descenderent. Qui autem in talibus poenis constitutum tale dabat consilium: optasset procul dubio illud pro seipso acceptum, antequam ad eas descenderet. Quod cum non fecerit: sit saltem error miserissimi, & infelicis illius diuini exemplum & cautela ijs, qui adhuc viuunt; vt statim faciant, quod debent.

DENIQUE Confessarius dexterè ac prudenter debet semper monere poenitentem: Confessionem nihil illi profuturam, si ei desit verum propositum emendationis: etsi enim homines decipiat, dicens se tale propositum habere: non poterit tamen Deum decipere. In speculo exemplorum referuntur duo valde insignia. Alterum cuiusdam filij, qui per triginta annos multas fecit elemosinas & orationes pro defuncto parente: Cui parens ipse apparens dixit: se quidem esse in purgatorio: sed opera, quae filius faciebat, nihil sibi prodesse: eod quod illa faceret in statu peccati mortalis: cuius rei causam dicebat eam esse, quod semel tantum in anno confiteretur, & quidem merè propter formam, & absque proposito emendationis. Filius hæc audiens compunctus fuit & serio confessus est: & breui tempore eadem opera faciens pro suo patre, quae antea, ipsam de Purgatorio breui liberauit, de alio etiam refert, quod post Confessionem, Communionem, & Extremam Vnctionem mortuus, apparuit

*A. l. Dialog.
cap. 38.*

*verbo Confess. exem-
plo 28.*

verbo Confess. exem. 6.

magno

magno cuidam amico, ac dixerit, se damnatum, eò quòd non habuisset verum de peccatis dolorem; nec propositum abstinendi & se emendandi, si conualesceret.

CAPVT IX.

INDVSTRIA AC DEXTERITAS CONFESSARII
ad excitandum in Pœnitente dolorem, timorem, &
pudorem de peccatis.

ON MINORI DEXTERITATE OPVS EST CONFESSARIO ad reparandam & curandã dispositionem Pœnitentis, sentientis magnam cordis duriciem circa dolorem peccatorum: sine quo tamen Sacramentalis absolutio non potest suum effectum sortiri. Solet autem hæc cordis duricies ex aliqua trium radicum prouenire: Primum ex defectu fidei, quæ est semimortua, nec apprehendit legitime peccati lethalis grauitatem, & iniuriam Dei in eo contentam; Deinde, eò quòd spiritus quodammodo sit immersus cuius rerum terrenarum; aut deniq; eò quòd inordinata aliqua affectio rerum creaturarum vinctus quodammodo teneatur: illa enim affectio valde illud indurat ad res animæ amplectendas, & conuertendum se ad suum Creatorem, suaq; peccata deffenda. Feruens autem Confessarius non debet animũ abijcere, propterea quòd cor Pœnitentis adeò videat induratum: sed sicut alter Moyses a assumens virgam in manu percutit petram, vt exeat ex ea fons lachrymarum, quæ illud emolliant: allatis rationibus, & modo adhibito, quem posuimus in primo Tomo. Nec sine mysterio b *petra quã percutit Moyses, & effluxit aqua, vocatur SILEX.* Qui Chalybe excussorio percussus emittit ex se igneas scintillas. Nam cor durũ ictum virga potestatis Sacerdotalis & rationibus, quas adferunt Confessarij: producit torrentes lachrymarum propter admissa peccata, & scintillas affectuum amoris, quibus dolor ille peruenit ad perfectam contritionem disponitque ad viuam gratiæ aquam suscipiendam; & ad ignem perfectæ charitatis accendendum. Et quemadmodũ theriaca solet educi ex ipso veneno, ita debet Confessarius etiã ex ipso peccato educere motiua & causas ad odiũ in illud concitandũ, & concipiendã contritionẽ valde perfectã vnaquaq; enim causa est quasi ictus quidem quo percutitur Petra, vt aquã & ignẽ emitat. Et quãuis hæ rationes sint multæ, & fufius explicatæ in alijs nostris libris, & nominatim in septẽ meditationib; postis in tractatu de

a Exodi 17.
5.
Traç 3, c. 8
b Num. 20.
12.

1. P. Medita
tio. Tom. 1.
Traç 3, c. 4

Pœnitentia. Confessarius tamen debet præcipuas memoria retinere, ut
vnumquemque pulset eâ, quæ magis erit accommodata ad permouen-
dum pœnitentem ad dolorem & pudorem de suis peccatis: corroboran-
do si opus fuerit rationem quam adfert, aliquo Sacræ Scripturæ testimo-
nio, aut sententia alicuius Sancti. Quem in finem insinuabimus hic ca-
rum summam, ad has septem illas reducentes.

I

PRIMA ratio est, quod peccatum sit infinita quædam iniuria contra
infinitam maiestatem Dei: qui dignissimus est, cui summa reuerentia, &
exactissimum obsequium ab omnibus suis creaturis exhibeatur. Estque
horrendum malum, quod vilis homuncio tantam maiestatem contem-
nere audeat, & ab ea recedere, ex occasione perituri alicuius boni. col-
c Ierem. 2.
12. *stufescite cæli, & portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus: duo enim mala
fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas
perennas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Et quidem iure optimo cæli
obstufescunt: videntes proditorem, & infidelitatem peccatorum: quæ
quantum in se est, volunt Deo vero Diuinitatem auferre: eamque ne-
pfa tribuere vilissimæ creaturæ. Si proditio contra regem terrenum adeo
grave censetur crimen: quanto erit maius proditio, quæ fit in Regem
cæli & terræ? Si ploras præ dolore propter corpus quod anima deseruit
cur (ait S. Augustinus) non defles animam, à qua recessit Deus? O De-
us infinite, quam parui te facit, qui tam paruo dolore afficitur, quod tui
iacturam fecerit! Si enim quanti tui sis æstimandus, agnosceret, creparet
præ dolore, qui culpâ suâ tui iacturam fecisset. Quare cum in Deo sint
infinitæ perfectiones: ex eis accipi possunt innumeri tituli ad dolendum
de nostris peccatis: vt quæ tendant contra ipsius immensitatem, sapien-
tiam, & iustitiam, misericordiam, charitatem, clementiam, liberalita-
tem ac reliquas Dei perfectiones.*

2

HVIC rationi coniuncta est *secunda*: eò quod peccatum sit infinita
quædam ingratitudo contra infinitum benefactorem, qui præuenit nos
infinitis beneficijs naturalibus & supernaturalibus; & actû ipso eisdem
semper nos replet, qui est noster creator, conseruator, & gubernator. d
d Deuter.
32. 5. 18. *O generatio praua & peruersa, ait Moyses ad populum suum. Hæcne vultis
Domino, popule stulte & insipiens? Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, &
fecit, & creauit te? Deum, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es Domini Creatoris
tui? O homo stulte, & ingrâte: itane offendere audes eum, qui totum
te confert beneficia? & cum ipse Deus continuis beneficijs te repleat,
tu ei reddis peccata? e Bos cognouit possessorem suum & asinus præsepe Domini
sui: tu autem Deum tuum non cognoscis? ita enim eum offendis, atque si non
cognosceres.*

Feræ non nocēt præbentibus sibi escam; sed tuentur potius: agnosco-

tes

tes beneficium, quo ab eis afficiuntur: tu autē Deum ipsum iniuria afficis, qui & esca & vestimēta tibi præbet; & cuius est quicquid habes? *f. Quid est (dicit Deus) quod debui ultra facere vinea mea, & non feci? An quod expectavi ut faceret vvas & fecit labrus? as? reddens mihi peccata pro omnibus beneficijs? Ratio hæc dilatarī potest per omnia diuina beneficia educendo ex singulis motiua, ad culpam reddendam turpiorem. Sed nominatim Confessarius accipere debet particularia beneficia, quæ Deus contulit pœnitenti ratione sui status, officij, nobilitatis, & reliquarum qualitarum & ornamentorum, quæ habet. Eum in modum, quo Nathan Propheta volens ostendere turpitudinem adulterij, & homicidij Davidis, ut ad sui peccati contritionem ac dolorem incitaret: ob oculos ei posuit singularia beneficia, quæ Deus in illum contulerat dicens ei hæc dicit Dominus Deus Israel: *g ego vixi te in Regem super Israel, & ego erui te de manu Saul, & dedit tibi domum Domini tui: & vxores & domum Israel & Iuda. Quare ergo contempsisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu meo? Ingens malum est tantum benefactorē offendere; sed maxima turpitudō est, coram ipsius oculis: & ipso spectante, qui tuam ingratitude inintuetur, ipsum offendere.**

f. Isai. 5. 4.

g 2. Reg. 12.
7.

TERTIA ratio doloris esse debet: propterea quod peccatum sit contra Iesu Christi veri Dei & hominis redemptionem. In qua tot simul concurrunt tituli ad confundenda & reprehendenda peccata, & ad excitandum eorum dolorem: quot sunt iniuriæ, dolores, & cruciatus, quos ipse Dominus sustinuit & quot illa sunt, quæ nostri causa fecit à tempore, quo carnem assumpsit donec in cruce expirauit. quod si velis peccati tui grauitatem agnoscere: attende quam fuerit difficilis eius reparatio & remedium, Ex medicamenti magnitudine & precio (ait S. Bernardus) agnosces morbi grauitatem. Horrendum malum est culpa: siquidem pro ea reparanda necesse fuit, Filium Dei mortem subire. Quantum igitur scelus erit renouare id quod fuit horribilis ad eodē mortis causa? Quid autem existimas te facere, cum peccas, nisi (ut ait Apostolus) *h rursus crucifigere in te ipsum filium Dei, & ostentui habere preciosum eius sanguinē: Gula tuā renouas ei fel, & acetum: tuis fur tuis eius flagella; superbia tua, efficis vt minoris fiat, quàm Barabas: tuis ambitionibus, coronam iterum ei affigis spineam; carnali tua libertate, funiculis eum ligas; murmurationibus, spiritus quasi eum deturpa; prauis tuis gressibus, clauis affligis eius pedes; & prauis operibus vulnera renouas manuum. Tua enim peccata talis sunt naturæ: vt si prima redemptio ad eodē copiosa non fuisset: opus nunc esset eam renouare.*

h Heb. 6. 6.

Quò autè illa copiosior fuit, ac gloriosior: eò maior est malitia & pe-
 neritas eam conculeare, vt carnis appetitui & voluptati fatishat. Eo-
 iure ac ratione potest Dominus con queri de peccatoribus presentibus,
 quod de Iudæis cõquerebatur, cum dicebat *multa bona opera ostendi vobis*
Patre meo: propter quod vorum opus me lapidatis: multa beneficia gratis, & ex
 sola misericordia vobis communicavi: propter quod nam eorum me of-
 fenditis? cum autem beneficia quæ vobis contuli, non sint promerita tu-
 lem compensationem: æquissimum est, vt vestram ingrati-
 tudinem leni-
 desleatis; & pudore suffundamini, propter improbam vestram vitam.

4

Q V A R T A ratio doloris esse debet, propter iacturam æternæ vitæ
 quâ incidit, quicunq; grauem aliquam culpam admittit. Quemadmodum
 enim nullum est præstantius bonum æternâ gloriâ; nec res vlla preciosi-
 or, quàm sit gratia & charitas, in quibusius ad gloriam consistit. Ita nulli
 maius est malum, quàm sit peccatum, quo gratia & charitas corrup-
 tur. Scio (ait S. Chrysostomus) multos tremere dum cogitant de inferno
 at ego amissionem cæli maiorem reputo pœnam. Intolerabilis res est
 infernus, & supplicium tremendum: quis id ignorat? At licet mille inter-
 nos mihi proponas: nihil tamen tale proponere poteris, atque excludi
 gloriâ & esse odio Christo Domino; & ab eo audire tremendum illud
 verbum: *nescio vos*. Præstaret mille fulmina experiri, & ferre, quàm quod
 Christus Dominus noster amantissimum suum vultum a nobis auerit.
 nolit nos iucundissimis suis oculis aspicere. peius (ait) est peccatum ipse
 Dæmone: hic enim non potest nos a regno cælesti excludere sicut ex-
 cludit peccatum: quod est voluntarius Dæmon & spontanea iniquitas. Quis
 enim maior stulticia, quàm propter lucrum aliquod temporale, volup-
 tatem, aut punctum honoris, quæ sunt peccati occasiones, iacturam fe-
 cere boni immensi & æterni. Si omnibus tuis facultatibus spoliatus
 esses certe tristis valdè vsq; ad lachrymas. Quomodo ergo non flebis ob
 tua peccata, quibus spoliatus es thesauro gratiæ & iure gloriæ? *inquit*
thesaurus appellatur amicitia Dei, quæ mater est omnium bonorum, & pectus
innumerabilium diuitiarum, quæ superant omnia, quæ in mundo
sunt. Neque enim Ioculus vidit neque auris audiuit, nec in cor hominis ascen-
dit, quæ preparauit Deus ijs qui diligunt illum: ac proinde nulli oculi facti sunt
sunt deslere miseriam peccati, quod tantis bonis nos spoliat. in Quis dedit
capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? Et plorabo die & nocte
 culpam talis meæ iacturæ causam. Cum igitur tot bona nobis pereant, et
 omnibus multi tituli deduci possunt & causæ ad peccata descendenda. Quis
 scilicet amittimus claram Dei trini & vnius, ac sacratissimæ Humanita-
 tis nostri Saluatoris visionem, & Beatissimæ Virginis Matris eius; & in-
 cundissimam societatem nouem Choroꝝ Angelorum, Patriarcharum,

Prophie

i Ioan. 10. 22

Homil. 24
 in Matthæu
 Bpist. 5. ad
 Theodorum
 lapsum.
 Homil. 48.
 ad popul. &
 28. 17. Epist.
 ad Romanos

k Sap. 7. 14.

11. Cor. 2. 9.

m Ier. 9. 1.

Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, & omnium cœlestium Sanctorum. Qui omnes se reputant iniuriâ affectos ex peccato tuo: quatenus illud cedit in iniuriâ Dei, quam ipsi propriam reputant; & quia ostendis te parui facere in illorum numero & societate computari: cuius in æternum amittendæ periculo te exponis propter leuem & momentaneam aliquam voluptatulam. Hæc ratio aded est potens, vt sola sufficeret nobili & generoso ingenio ad peccatum omnino detestandum: & omni cura reipla euitandum. Et hoc ait S. Gregorius significare, quod iussit Deus Ezechielê: *n sumere sibi laterem, & ponere eum coram se, & describere in eo ciuitatem Ierusalem.* Laterem (inquit) esse cor hominis, coctum in peccatis, & induratum in eis: & hoc iubet Deus, vt coram te statuas, & perpendas bene omnes eius inordinationes, scelera, duriciem, & resistentiam. Ad quod reparandum, describe in eo ciuitatem cœlestem: ostendens ei distincta omnia magnalia, & diuitias, quæ in ea sunt: vt afficiatur ad felicem aded ciuitatem; & contendat eius ciuis per gratiam; desinat verò esse membrum Dæmonis propter culpam.

QVOD SI descriptio & pictura hæc adeo elegans & gloriosa ad id non sufficeret: non esset alienum describere etiâ Ciuitatem Babylonicam, quæ est inferni; & horrendos eius cruciatus, qui peccatorem expectant in pœnam suorum peccatorum. Nam & hæc consideratio magnum ei esset motiuum, ad dolorem de eis concipiendum. In inferno (ait S. Augustinus) duo sunt præcipua tormenta, frigoris intolerabilis, & caloris ignis inextinguibilis: *n Ibi enim, ait Dominus, erit fletus & stridor dentium.* fletus & lachrimæ proueniunt à calore: stridor dentium à frigore. Et Iob dixit: quod o ad nimium calorem transibunt ab aquis niuium. Ab ijs autem duabus pœnis proueniunt aliæ innumerabiles: sitis intolerabilis, fames rabida, fœtor horribilis, timor, & angustia, & tenebræ tremendæ; crudelitas carnificum, præsentia Dæmonum, feritas bestiarum, morsus vermium immortalium, vermibus conscientia, lachrymæ comburentes, suspicia miseranda, dolor absque remedio, catenæ nunquam soluendæ, mors æterna, & pœna sine fine; separatio & absentia à Christo, quæ prædicta omnia superat, estque cæteris omnibus pœnis intolerabilior. Quid igitur erit, si hæc ipsa miseria cū gloriæ felicitate cõferatur p *Ecce serui mei (ait Dominus) comedent, & vos esurietis: ecce serui mei bibent, & vos sitietis: ecce serui mei letabuntur, & vos confundemini: ecce serui mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis, præ dolore cordis, & præ contritione spiritus ululabitis.* q *Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante, quis habitabit ex vobis cū ardoribus sempiternis? Et quid prodest homini (ait Saluator) si mundum vniuersum lucretur, anima verò sua detrimentum in inferno patiat? Et si nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere; nec aliud detrimentum adferre sed po-*

Hom. 12. in
Ezech.
n Ezech. 4. 1.

Lib. de Tri-
plici Habi-
taculo c. 2.
n Mat. 8. 12
Iob. 24. 19.

p Isa. 65. 13.

q Isa. 33. 14.

r Mat. 16.

26.

s cap. 10. 28.

t Luc. 12. 4.

Epist. 5. ad
Theodosium
Lapsium.

Præverb. 6
34.

Epist. 1. ad
Robertum.
Serm. 8. in
Psal. Qui
habitat.
u Heb. 10.
31.

Tob. 12. 10
Sapi. 16. 14.

tius time eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Et hoc more in vobis excitato, concipite vehementem dolorem de peccatis admittendis, & firmum propositum de alijs nunquam admittendis. Hoc (ait S. Chrysostronus) grauissimè cruciabat damnatos, memores se propter cruciatibus finem nullum habituris subiectos esse: quòd non sese emendauerint paucis illis vitæ suæ diebus.

Ex his progrediendum est ad sextam rationem doloris, ob horrida mala, & angustias, quas adferent peccata tempore mortis; & hora illi, qua accedit anima, vt à Deo iudicetur. Ex quo multi tituli & rationes deduci possunt: vt magis appareat culpæ turpitudine, ac propterea horrorem adferat: cuius delectatio aut emolumentum est breuissimum: & vt sit longissimum, non potest excedere terminos vitæ, quæ breuissima est. Et morte accedente, in momento cessat, quod delectat; incipit vero quod cruciat; quod recreat, est momentaneum: quod autem cruciat, erit æternum. Quid autem respondebis Deo tunc exigenti à te admitti delicti rationem, prauæque emendationis ac pœnitentiæ susceptæ: quia Zolus (ait Sapiens) & furor viri (qui est Christus) non parcat in die vindictæ: ne quiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione bona plurima. Attende quòd vir ille venturus sit sicut fur, & concensurus domum corporis tui: ex quo repente depredatebitur animam: quod si te in flagranti delicto deprehendat; & antequam pœnitentiam facias: mox proferet irremediabilem æternæ tuæ damnationis sententiam. Time nunc vtiliter malum, quod euenire potest, ne eueniat. Et ne postea inuoluntate timeas: cogit tunc Dæmonem accusaturum te; & conscientiam testimonium contra te allaturam; Angelum custodem à te discessurum, & supremum Iudicem te condemnaturum propter ea, quæ nunc facis: nisi tempestiuè de facto doleas, & quasi infectum velis, & veniam in hoc misericordis iudicio impetres: vltimum enim erit seuerissimæ iustitiæ. veniet (ait S. Bernardus) qui malè iudicata reinducabit, veniet dies iudicij, vbi plus valent pura corda, quam astuta verba; & conscientia bona, quam maris plena: quandoquidem iudex ille nec fallitur verbis, nec fleetur domus. Quare prius nos ipsos iudicemus, quam ipse nos iudicet. Nam u horrendum est (ait Apostolus) incidere in manus Dei viuentis.

VLTIMA ratio doloris est propter ipsius culpæ sceleritates, quæ tot sunt: vt digna propter eas sit, quæ odio habeatur: eò quod sit contra voluntatem Dei, eam prohibentis; contra rationem, eam reprobantis; contra hominis ingenuitatem, quem efficit bestijs similem; contra nobilitatem spiritus, quem subijcit carni ancillæ suæ; contra creaturas, quibus abutitur, cogens eas seruire proditori, contra suum Creatorem. Quamobrem dicit Scriptura x qui facit peccatum hostis est anima sua, eam-

que

que occidit ac detestatur; & y qui facit peccatum seruus est peccati, & insipiens sicut iumentum; quia: z odio sunt Deo impius & impietas eius: nec oculi eius eam videre possunt; nec a permanent in iustis ante oculos eius. Denique (vt ait S. Chrysostomus) nec plumbeum pondus grauius est ipso peccato, quod hominem deiecit vsque ad profundum inferni. Et S. Basilus: sicut fumus abigit apes ex alueario; & faetor columbas pellit ex columbario: ita peccatum pellit à nobis Sanctos Angelos, & nos coniungit Dæmonibus.

PRAEDICTAE septē rationes communes sunt contra omnia peccata: sed aliæ sunt speciales contra particularia, ob specialem malitiam, dāna, aut pericula quæ adferunt: quæ posita fuerunt in Meditationibus circa peccata mortalia. Et quoniam exempla plurimum mouent: operæ precium erit aliqua horrenda proponere. Ad incutiēdum superbis timorem valet punitio Angelorum: qui è cælo expulsi fuerunt; & Nabuchodonosoris: qui per septennium mansit in campis quasi aliqua fera; & Regis Herodis: qui obiit à vermibus deuoratus. Ambitiosis incutiendus est timor exemplo Dathan & Abiron, qui fuerunt viui à terra deuorati. Carnalibus, exemplo diluuij: quod mundum submersit; & ignis, qui cōbussit Sodomam; & illius incestuosi, quem Apostolus tradidit Sathanæ. Inhonestis, qui secum ipsi tales sunt, exemplo repentinae mortis Onan nepotis Iacob: eò quo d *semen funderet in terram*. Cupidis & auaris, exemplo Hammarum diuitis Epulonis; & perpetua Giezi pueri Elisæi lepra, & infelicitis exitus Iudæ. Murmurantibus, exemplo serpentū cōburentiū ac mordetiū Hebræos. Crudelibus & iniustis exēplo infelicitis mortis Achab & Iezabelis, cuius sanguinem lixerunt canes, & carnes comederunt: Et hunc in modum adduci possunt varia alia exempla, aduertendo tamen multum referre, vt prius agnoscatur Pœnitentis ingenium: an potius timore & terrore permoueatur, quàm amore & spe alliciatur: vt ea proponantur motiua, quæ maiorem vim censeantur habitura.

(.)

y Ioan. 8. 34
z Sapi. 14. 9
a Psal. 5. 6.
Homil. de Iona Propheta
Homilia 17
Psal. 33.

1. p. Medita.
18. & seq.

Genes. 38. 6

CAPVT X.

DEXTERITAS CONFESSARII IN REPREEN-
dendis peccatis, adhibita moderatione
seueritatis.

a Luc. 15. 34

2. 2. 7. 33. 4. 4

ATIONIBVS PROXIMO CAPITE ALLATI
vti debent Confessarij ad reprehensionē pœnitentibus
adhibendam, quando id facere expediet: imitantes pre-
dentem Samaritanum, qui saucium seminiuum curauit
non solum a *infundendo* in eius vulnera oleum, quod
lene; sed *vim* etiam, quod mordet. Pro cuius rei deli-
cratione est aduertendum: non esse idem exhortari, cor-
ripere, & reprehendere. Nam *exhortari*, est animum addere ad exco-
tionem eius, quod intenditur, adductis rationibus, ad persuadendam
aptis; *corripere*, est monere de aliqua culpa, vt emendetur; *reprehendere*
autem, est deformitatem peccatorum proponere, cum aliquo modo
asperitatis aut minis, ad pudorem & confusionem excitandam ob-
quæ sunt admissa; & timorem, ne in eadem recidatur. Et hoc est proprium
habentium aliquam auctoritatem supra eum, quem reprehendunt.
Nam subditus bene potest (vt ait S. Thomas) corripere suū Prelatum
monendo cum reuerētia & charitate de defectu ab eo admissio: sed cum
non possit illum punire: ideo propriè non potest illum reprehendere
modo, quem iam diximus: est enim ille modus quidam punitio-
quidem interdum non parua, propter confusionem, quam asperum
verbum adfert: educit enim ruborē, & præ pudore in ipsam facie. At Con-
fessarius, vt pote in suo Tribunali superior quocunque ad se confitenti-
nis causa accedente, poterit vti hoc medio, cum prudenter iudicauerit
id expedire: seruatis tamen subiectis documentis.

SIT PRIMVM, ne asperè reprehendat Pœnitentem, cum is in expo-
candis suis peccatis progreditur etiam si graua sint. Id enim fortè Pœnitentem
deterret ne vltiùs progrediatur; sed reticeat quod cogitauerit
confiteri; idque faciet ob timorem alterius reprehensionis, si illa etiam
manifestet. Quare magnæ prudentiæ est, reprehensionem in finem con-
fessionis conijcere, post explicata scilicet omnia peccata, ex quibus in-
tegram habet notitiam vitæ morum que Pœnitentis. Et propter eandem
causã nõ debet signa aliqua edere admirationis aut stuporis propter re-
dita; aut iræ & indignationis, aut tristitiæ editis suspirijs, aut alijs indicijs,
quæ Pœnitentem possint terrere, & reddere pusillanimum; sed animam
potiùs ei addere vt confitendo progrediatur, laudando eius insignem ve-

dori-

etiam, quam se manifestando obtinet. Quod si ipsemet lacrymas aliquas fundat: ralem adhibeat modum vt intelligatur, id ex meta fieri compassione amica, ac beneuola, vt poenitentem ad similes prouocet: quem admodum Iosue dicebat ad Achan verbis suauissimis: *b Fili mi, da gloriam Domino Deo Israel, & confite. re &c.* Postquam autem Achan confessus est, dicens: *verò ego peccaui: Iosue ostendit in eum iudicis seueritatem, dicens: quia turbasti nos, exurber te Dominus in die hac.* Qui agendi modus, cū in exteriori foro prudēs habeat, multò prudentior est censendus in interiori.

SECUNdVM documentum sit: vt Confessarius circa modum reprehensionum, sit ordinariè potiùs parcus, quàm prolixus; benignus, quàm seuerus: ostendens in eisdem spiritum & affectum paternum, iuxta Regulam à S. Gregorio Nazianzeno his verbis traditam: *Hanc rationem tunc: vt partim illum corrigas, idque leniter & humane, non vt hostis, neque vt durus & rigidus medicus.* Et addit: *habeo medicine regulam. Christi Discipulus os mitis & benigni: qui nostras infirmis aures pertulit.* Exemplum enim Protomedici cęlestis exemplar esse debet ac regula cęterorum medicorum: vt medium seruent in modum que adhibeant prudentię, quem subiiciemus pro Pœnitentijs & Satisfactionibus.

Quo documento præmissio, sit iam tertium: quando pœnitens accedit notabiliter contritus, ac gemēs cum magnis indicijs propositi feruentis, solitæ emendationis: non sunt reprehensiones adhibendę; sed rationibus mollioribus animandus est, ad perseuerandum in concepto proposito: vt illud opere exequatur. Eum in modum, quo Christus Dominus nosse se gessit erga Magdalenam, quam etsi insignem alioquin peccatricem non tamen reprehendit: sed laudauit potiùs, & animum ei adiecit, ob extraordinaria Pœnitentię indicia, quę præferebat, ei dixit: *cremittuntur tibi peccata tua: vade in pace.* Et prodigo filio magna indicia compunctiōnis & humilitatis præferenti, non respondit Pater vnum asperum verbum; sed potiùs *deccidit super collum eius, & osculatus est eum:* quem magna cum animi sui voluptate in domum suam recipit. Cuius ratio est, quia tunc non adest causa & motiuum humanę reprehensionis, cū id præstet diuina. Cū igitur ipsemet Deus Pœnitentem in eius corde reprehendat: non cur hominis reprehensio tunc adhibeatur.

DOCUMENTVM quartum sit: quod erga seniores, magnęq; auctoritatis Pœnitētes, siue Ecclesiastici sint, siue Seculares nō sit ordinariè adhibenda asperior reprehensio; sed moderatè ac reuerenter explicandum est, quid expediet, ac deceat nos emēdare. hac enim via & ratione faciliùs obtinetur, quod Confessarius intendit. Eò enim spectat, quod Apostolus dixit Timotheo: *e seniore ne increpaueris; sed obsecra vi Patrem.* Si enim cum hac reuerentia agas: magis eum adstringis ad suum peccatum de-

b Iosue 7.
19. 25.

Oras. 26.
circa finem

c Luc. 7.
44. 48.

d Luc. 15. 20

e 1 Tim. 5. 1.

Epist. 28. ha
betur. D 45.
c. licet non
nunquam.
Et c. licet
plerunquo.
f. 2. Reg. 12. 1

serendum: Et S. Leo Papa idem confirmat dicens: cum Sacerdotes peccant, plus erga corrigendos agat benevolentia quam seueritas; plus coheretio quam comminatio; plus charitas quam potestas: nisi delicti atrocitas maiorem exigeret seueritatem. Quamuis ipsum initium semper esse debet molle: cum in modum, quem tenuit f. Nathan Propheta, dum voluit Dauidem Regem corripere: proposuit enim illi Parabolam quandam, quasi tertii aliqua Persona graue aliquid commisisset: vt ipse Dauid, factum audientem reprehensionem vehementem adhiberet; & grauem statueret poenitentiam qua talis peccator dignus erat. Cumque Dauid seueram satis protulisset sententiam: opportunè Nathan ipsammet reprehensionem, quam ille protulerat, absque aliquo incommodo in ipsummet Regem retorfit.

g. Isai. 42. 3.

QVINTVM documentum sit: quod cum Poenitente timidioris, & pusillanimitis conscientie; aut ingenij exulcerati, & qui facile commouetur agendum sit etiam cautè & mansuetè: ne aut abijciat animam, aut seueritate exasperetur: iuxta id quod de Salvatore nostro dicitur: *gallinam quassatam non conteret, & linum fumigans non extinguet.* Si enim poenitens a sua pusillanimitate contractus accedat: non debet in terram proijci, vt omnino frangatur; sed erigendus potius est, vt abiectionem illam animi reparet: quòd si ingenij sit contumacis ac difficilis: non est erigendus exiguus, quem praefert, spiritus; sed erigendus & excitandus: accendatur Dei amore, suumque reparet detrimentum: ostendendo Deo longanimitatem: tolerando & expectando meliorem aliquam opportunitatem, ad magis serio cum eo agendum. Quod enim non obtinetur ab eis in vna confessione, reparabitur in altera; nam medicamentorum frequentia sensum vulnera curat:

Tract. 5. c.
9. 3.
6

SEXTVM documentum sit: erga Poenitentes naturè durioris, & exiguae capacitatis, adhibendas esse reprehensiones asperiores; & inculcandos timores, ac minas: sed quod talem stylum facilius capiant, aut eorum duritiei magis sit proportionatus. Quamuis autem ordinariè expediat in hoc foro verbis vti ciuilibus & amicis: ad incutiendum tamen retrorem huiusmodi Personis expedit interdum vti aliquibus horrendis, ac pungentibus. Quemadmodum S. Ioannes Baptista multos Pharisaeorum & Saducaeorum venientes ad Baptismum suum, compellabat huiusmodi viperarum: in ipse Christus Dominus noster Pharisaeos appellabat Hypocritas & similes dicebat sepulchris dealbatis. non tamen vtendum est hac seueritate in prima confessione; sed cum ex molli admonitione in prima confessione adhibita, non est secutus fructus, aut emendatio, vt apparet ex modo, quo Deus est vsus cum Cain: quem bis reprehendi: primum blandè, cum incipiebat inuidiae dare locum, dixit enim ei: *quare iratus es? Et cur comedit facies tuas? nonne si bene egeris recipies: sin autem male, statim in sorsibus peccatum*

h. Matt. 3. 7
i. 0. 2. 23. 27

k. Gen. 4. 11.

aderit? Sed sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius cum autem blanda hæc & amica admonitio non sufficeret, sed durior ac pertinacior ille euasisset, ad eum vt Abelem fratrem suum occideret: secundam adhibuit reprehensionem asperam valde ac pungentem: dixit enim ei: *vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos: vagus & profugus eris super terram.* Quamuis autem eam reprehensionis leuiteritatem propterea adhiberet: vt Cain mentis oculos aperiret, & peccati sui grauitatem agnoscens, culpam deprecaretur, ad eum tamen territum est, vt potius fiduciam amiserit impetrandæ veniæ: quamuis id quidem culpam suam euenerit, permittente id Deo, in penam eius duritiei. Confessarij autem ita debent duris corde metum incutere, eosque terrere, vt semper inuitent ad spem veniæ consequendam nisi ipsi velint sibi deesse, quemadmodum fecit *l Daniel*, postquam aperisset *Nabuchodonosori* supplicium & penam à Deo ipsi infligendam, propter ipsius scelera: statim enim medium ei proposuit, quo se posset à suis peccatis liberare.

SEPTIMUM documentum sit: quando penitens multa variaque peccata confitetur: non esse reprehendum confusè, & in genere de omnibus: nec in particulari, de singulis: sed accipiendâ duo aut tria grauiora, magisque perniciofa, premendo illum præcipuè circa illa; leuius autem reliqua attingendo. Doctrina enim vniuersalis solet esse parum utilis; quod si descendatur ad multa particularia, solet etiam esse valde grauis, applicata autem ad ea quæ sunt magis noxia, vtilior erit ac fructuosior. Cuius exemplum licet videre in prima reprehensione, quæ adhibita fuit in mundo ab ipso met Deo. Quamuis enim Adam & Eua multa peccata admisissent, superbiæ, infidelitatis, curiositatis, gulæ, & inobedienciæ: solum tamen eos reprehendit, quod *in ex ligno de quo præceperat eis ne comederent, comediissent*: in eo enim reliqua continebantur. Alia documenta & monita proponuntur, cum ageretur de Concionatoribus; & magis adhuc speciatim de Prælati in Tractatu ultimo.

(••)

l Daniel.
4.24.

in Gen. 3.1

CAPVT XI.

CONFESSARIJS TENETVR ACCOMMODATAS,
*& conuenientes iniungere pœnitentias; & quis modus & ratio
 singulis eas iniungendi, propendendo scilicet
 in moderationem*

CONFESSARIJ MVNVS EST AVDTA PECCATO-
 RVM confessione, præscribere pœnitenti pœnam
 pœnitentiam, quam propter illa sit acturus: in hoc
 Sacramentali iudicio æterna pœna, quæ peccato
 debebatur, commutatur in aliquam temporalem, le-
 uendam ad satisfaciendum pro culpa. Quamuis autem
 aliqua pars pœnæ temporalis remittatur propter conu-
 onem; & pœnam illam, quam in ipsa confessione facienda sustinet pœ-
 nitens: ordinariè tamen per hæc non remittitur tota: ac proinde ad he-
 ius Tribunalis Iudicem spectat, iustam ferre sententiam; qua præscri-
 tur aliqua pœna, quæ statim luatur, in vindictam iniuriæ Deo illatæ. Ad
 hoc enim data est Confessarijs potestas *ligandi & soluendi*: soluendi scilicet
 culpæ, & ligandi ac obligandi ad pœnas aliquas acceptandas & subeundas.

DEINDE quia hoc Sacramentum est medicina morborum animæ, qui-
 cum non solum dolore & confessione reparantur: necesse est Confessari-
 um tanquam medicum, aliqua bona opera præscribere, tanquam pec-
 catorum Antidota; non solum ad vindictam de eis sumendam; sed etiam
 ad sanitatem recipiendam, damnaq; ab eis illata reparanda; & ad pre-
 ueniendas recidiuas; & ob ingentia alia bona, quæ exercitio pœnitentiæ
 & corporis asperitatibus comparantur. Quare conari debent Confessarij
 persuadere Pœnitentibus: ut eas libenti animo acceptent, ne solum præ-
 scriptas subeant; sed sponte sua multas alias faciãt ad amplius satisfaciendum
 Deo pro iniuria ei illata, & ad maiorem vltionem de seipsis sumendam.
 ob temeritatem, quam in suum Creatorem ostenderunt, & ut gratias
 agant ob acceptum beneficium remissionis æternæ pœnæ; & ut a pœnis
 etiam Purgatorij liberentur: quæ absque vlla comparatione grauiores
 sunt ijs, quas ipsi in hac vita subibunt, nullo interim merito obtento ex
 ijs quas in purgatorio sustinerent; ut caro etiam mortificetur & Passiones
 coerceantur, quæ recentium peccatorum radix sunt, & origo; ut nouas
 quoque recentesque gratias ac dona cœlestia è Deo obtineant ad conse-
 quendas virtutes & augmentum ac perfectionem earum, & ut Christum D.N.
 etiam imitentur, qui huiusmodi asperitatum nobis fuit exemplo; ut etiam

am velli-

am vestigia sequantur Apostolorum, Martyrum ac Sanctorum Confessorum, qui hanc triuerunt viam; ac denique, vt notum faciunt odium, quo peccata persequuntur; & quod nostra Pœnitentia non sit tantum in specie, sed reuera sit talis: a *facientes* scilicet (vt S. Ioannes Baptista dicebat) *fructus dignos Pœnitentia*. Cum igitur Christus Dominus noster constituit satisfactionem esse partem huius Sacramenti; eamque (vt S. Thomas ait) extulerit ad eò vt etiam illa tribuat aliquem gradum gratiæ: & remittat aliquam pœnam *ex opere operato*, vltra scilicet illud, quod bonum opus per seipsum tantum habuisset: equum omnino est magni eam facere; acceptare, & opere ipso exequi: vt Sacramentum sit perfectum: suumque effectum integrè & plenè perficiat. Hæ summam sunt rationes, quibus Confessarij exhortari debent Pœnitentes, ad vsum & exercitiũ Pœnitentiarum: quæ fusius propositæ & expositæ fuerunt in primo Tomo.

SED quoniam Confessarij iudicio relinquuntur quantitas, qualitas Pœnitentiarum iuxta numerum & grauitatem peccatorũ, reliquarum circumstantiũ ipsius pœnitentiæ: magna indiget Prudentia & cautela ad euitanda duo vitiosa extrema, mediumque tenendum, quod discretio adhibere potest inter illa: vt iam explicabitur.

§. I.

PRIMUM extremum est seueriorum Confessariorum qui nimio, sed parũ discreto zelo Pœnitentes onerant multis ad eò grauibus Pœnitentijs, vt illas non subeant: & tunc intricatur eorũ cõscientiæ notis culpis & scrupulis; aut, dum eas exequuntur, gemunt; & confessionem ipsam refugiunt; aut quòd Pœnitentiam iniunctã non expleuerint aut ne alia recenti onerentur. Deberent huiusmodi Confessarij animaduertere: Sacramentum confessionis ex seipso esse graue: & multa continere, quæ debilibus metu incutiant, & pusillanimes reddant timidiore Ministros autem Christi est, onus aliud, quoad fieri potest, alleuiare, lenitate potius quàm rigore & seueritate vtendo. Si enim onera addant horrenda reprehensionum ac Pœnitentiarum, reddent ipsum Sacramentum intolerabile: & ita fugient Pœnitentes medicamentum, ob nimiam eius acerbicatem cum periculo iacturæ animæ: præstat autem pœnitentiæ bene aliàs dispositum in Purgatorium mittere, quàm tali seueritate efficere, vt descendat in infernum, & operam dare, vt culpæ remissionum hic obtineat: etiamsi in futura vita diuturnior grauiorque pœna sit illi subeunda. Quod si scrupulosus Confessarius dicat: velle se conscientiam suã exonerare. grauiore iniungendo Pœnitentias, quàm leuiore: planè decipitur. Semper enim propriorum periculorum minus est prælegendum quòd si defectus aliquis in hac re est admittendus: minus malum erit, in-

a Luc. 3. 8.

3 p. q. 90. d.
2. ad 2.Tract. 3. ca.
pit. 10 & 11.

I

Homil. 43.
Imperf. ha-
betur c. al-
ligans 27 q.
prima.
a Matt. 23.

4

clinare & eligere lenitatem & suauitatem, quàm terrores & seueritatem.
Hoc totum exposuit S. Chrysostomus (cuius testimonium refertur in
Decreto) adferens sententiam illam Saluatoris contra a Scribas & Pha-
saos. *alligantes onera grauias, & importabilia Pœnitentibus: digito autem se
nolentes ea mouere.*

T A L E S inquit sunt CONFESSARIJ, valde graue onus Pœni-
tentibus imponentes, cum ipsi nihil faciant. Ex quo prouenit, vt alteri
vitæ pœnam parui faciant, ne huius pœnam subeant. Si enim iumentum
alicui grauius imponas onus, quàm ferre possit: necesse est illud aut o-
nus ipsum abijcere, aut certè ab eo opprimi. Ita igitur: si peccatori in-
gens pœnitentiæ onus imponas: cogetur aut onus ipsum abijcere, aut ab
eo opprimi: cum enim non possit illud ferre, scandalizatus inde iterum
reuertetur ad sua peccata. Si erramus (inquit) modicam pœnitentiam
imponentes, nonne melius est propter misericordiam ratione in reddere,
quàm propter crudelitatem? vbi enim Paterfamilias largus est, dispensator non
debet esse tenax. Si Deus benignus est, vt quid Sacerdos eius austerus
vis apparere Sanctus? esto circa vitam propriam austerus, circa alienam
benignus. Alij vt vitent hoc extremum, incidunt in contrarium nimiam
lenitatis, iniungentes Pœnitentias quasi propter formam, non habentes
zelum tuendi, sicut possent honorem Dei; & auertendi peccata contra-
pſu. hæc enim dissimulatio occasionem præbere solet ad eadem peccata
facilius repetenda: vt enim ait S. Ambrosius *facilitas venia inuentum re-
buit delinquenti, liberiùs & absque freno peccandi.* Nam timor pœnitentiæ
quasi frenum culpæ. Et Confessarius in hac re negligentior reus esset cul-
parum alienarum: eò quòd fiat earum particeps facilitate & negligentia
sua, vt declarauit Concilium Tridentinum grauissimis hæc verbis. *De-
bent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus & prudentia suggerunt, pro
qualitate criminum, & pœnitentium facultate saluatares satisfactiones iniungere:
ne si forte peccatis conuincant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leu-
sima quadam opera pro grauissimis delictis iniungendo alienorum peccatorum par-
ticipes sint.*

2

Serm. 8. in
Psal. 118.

sess. 14. c. 8.

3

Lib 20 Mo-
ral. c. 8. & 2
P. Past. c. 6
refertur D
45. c. Disci-
plina.

S E Q U E N T E S igitur Confessarij prudentiæ regulam, & Spiritus S. de-
ctum, vt dixit Concilium, studeant horum duorum extremorum medi-
um tenere. Nam (vt ait S. Gregorius) disciplina & misericordia multum
de sua perfectione amittunt, quãdo vna ab altera separatur: misericordia
est lenitas cum seueritate; faciendumque quoddam ex vtraque tem-
peramentum: vt neque multa asperitate exulcerentur subditi: neque
vniuersa benignitate soluantur: Et hoc dicit fecisse prudentem Samaritanum

num, cum b alligauit vulnera eius, qui inciderat in latrones, infundens oleum & vinum: Si enim alterum horum defuisset, vulneratus ille non recepisset integram sanitatem. Semper ramen misericordiae oleum debet eminere; & in dubio propendendum ad lenitatem: à qua inchoanda est curatio.

Quod insinuare voluit Sanct. Lucas cum hanc referens curationem prius dixit: Samaritanum infudisse oleum, quod mollit ac lenit, quam vinum, quod mordet. Insinuat enim in spiritali infirmorum curatione praefendam esse misericordiam iustitiae, & lenitatem severitati. Et in libro Canticorum dicuntur c vbera sponsi, ex quibus lac dulce ac suauis fuit meliora esse vino: & statim additur: nomen sponsi esse oleum effusu. Quia potius gaudet hunc liquorem ad solatium hominum effundere, quam vinum forte, quod solet eosdem premere. Cum igitur Deus noster aequus iustus ac misericors potius gaudeat operibus misericordiae (de quibus David: d misericors eius super omnia opera eius & S. Iacobus Apostolus: c super exaltat misericordia iudicium) aequum est, Confessarios Deo suo conformes esse; & conari potius clementiam & lenitatem eminere, quam rigorem iustitiae.

Quia autem dicimus de CHRISTO Domino nostro, qui adeo delectabatur & gloriabatur de mansuetudine & misericordia erga peccatores: ut eius inimici ex hoc insidias ei struerent, ut deprehenderent, an esset iustitiae contrarius? Hoc (inquit S. Augustinus) quaerebant, qui mulierem in adulterio deprehensam ad eum adduxerunt dicentes: fin lege mandatum esse huiusmodi lapidare: ut ipse diceret: an esset ita agendum, nec ne. Benignissimus autem, & prudentissimus Magister, sciens misericordiam cum iustitia componere, dixit seueris illis accusatoribus: qui sine peccato est vestrum primus in illa lapidem mittat. Quasi eis dixerit: si adeo estis zelantes iustitiae, primum incipite à vestra conscientia; & obseruate: an illa sit immunis à peccato; & an non aliqua poena sit digna: quod si peccatores estis; miseremini etiam eius, quae peccauit. Cumque omnes, propriorum peccatorum confesij, recederent; ipse ad mulierem conuersus, aperit suam ostendit clementiam, dicens ei: cum nullus eorum qui te accusabant te condemnauerit, nec ego te condemnabo. vade & iam amplius noli peccare, abutens mea clementia. Hoc exemplar est, quod imitari debent Confessarij, ne lapides iaciant asperarum reprehensionum temere, & animo penitentes confundendi & condemnandi; sed potius optantes, eos à malo statu eripere: ne sit opus durioribus huiusmodi lapidibus: attendant se homines esse eisdem miseris subiectos; & optent, se lenitate potius, quam asperitate duci. Id enim est quod Apostolus dicebat: cor-

reptionem

b Luc. 10. 34

4

c Cant. 11.

d Psal. 144.
c Iacob. 2. 13

Tract. 33. in
Ioan.
f Ioan. 8. 5.
7.
S. Greg. 1. 1.
Mor. 6. 6.

h Ioan. 8. 11.

h Gal. 6. 1.

reptionem & instructionem debere esse h *in spiritu lenitatis: confidens*
inquit, *te ipsum, ne & tu tenteris: & puniat Deus hanc tuam levitatem*
permittens labi te sicut proximus tuus fuit lapsus.

§. II.

HO E I A C T O fundamento, prudens Confessarius in pœnitenti-
iniungendis ad multa attendere debet, tam ex parte dispositionis
Pœnitentis in corpore & anima; quam ex parte peccatorum, quæ
confiterur. E T P R I M Ū M quidem attendere debet ad contritionem
quam Pœnitens ostendit. Quæ adeo potest esse magna, totque habere
signa veræ Pœnitentiæ: ut sit æqualis toti pœnæ, cuius ille est reus, ut
ut ab omni debito sit expeditus. Et tunc, sicut in rei veritate non super-
est aliqua pœna luenda, cum nullum super sit debitum: imponenda est
leuissima Pœnitentiæ, potius ad integritatem Sacramenti, quam ad viti-
nem culpæ, præcipue cum huiusmodi Pœnitentes adeo sint feruenter, &
propensi ad vindictam de ipsis sumendam: ut freno potius indigeat, quo
contineantur; quam calcari, quibus impellantur. ut videre licet in
S. Maria Magdalena, & S. Petro: quorum adeo fuit feruens contritio,
ut culpa & omnis pœna illis remitteretur: qui tamen non propterea lan-
gam pœnitentiæ facere neglexerunt.

2

Ex altero verò extremo euenire posset effectus alius huic aliquo modo
similis: quando scilicet pœnitens tantam spiritus & corporis debilitatem
præ se ferret, ut expediret, pœnitentiæ ita moderari: ut multo minus
quam ille promeritus esset, iniungeretur. Quia tunc locum habet ratio
Chryostomi superius posita; ne scilicet pœnitens oneri succumbat: ex-
pedit enim tunc pœnam reijcere in Purgatorio luendam, si is adeo fer-
grauius eam in hac vita luere. Tunc autem ad rem erit, eum monere
propterea tam paruam pœnitentiæ ei iniungi: ut eius imbecillitati con-
descendatur: ne culpas adeo graues parui faciat, perpendens tam leues sibi
pœnitentiæ iniungi. Imo etiam tunc erit ad rem, aliqua opera iniun-
gere, quæ sunt aliàs de præcepto. Quamuis enim ordinariè iniungenda
sunt quæ sunt de consilio: debilibus tamen, qui has admittere reculant,
expedit ipsamet iniungere, quæ aliàs præstare tenebatur: ut ex hoc novo
titulo ea præstent; & cum sic iniuncta sint pars huius Sacramenti, erunt
magis satisfactoria, ut dictum est. Non tamen statim acquiescere debet
Confessarius, suam proponentibus imbecillitatem; sed proponenda sunt
eis media, quibus facile iucundumque reddatur, quod asperum ac diffi-
cile esse videtur. Sicut euenit a *Jeremia proiecto in lacum, in quo non erat aqua*
sed lutum: cupiens, autem Abdemelech eum inde eripere dimisit funiculos in lacum,
ut lete-

I
Suarez. To.
4. in 3. part.
disp. 38.

Nauar. in
Manuali.
c. 26. n. 19.
c. 20.
Suarez sup.
Sec. 5.

a Iere 38. 11.

vt Jeremias illos arripere: *mistrq*, illi *veteres pannos, & antiquos*, quibus funes manibus acciperet, ne læderetur. Huncigitur in modum Confessarius, qui significatur per Abdemelech, quod significat seruum Regis non terreni sed cœlestis, cupiens peccatorē educere ex profundo lacu, & cœno peccatorum eius: dimittit ei funes, quibus sese liget, & quos arripere possit. qui sunt p̄cepta penitentia: in texta tribus funiculis Contritionis Confessionis, & Satisfactionis: quibus ab omni sua miseria eripiatur. Ne autem lædatur, dat etiam ei quasi pannos laneos, res aliquas molles, quibus facilliora illa & suauiora reddantur: hoc est rationes proponit, quæ illum alliciant & impellant ad pœnitentiam & satisfactionem. Exprimit autem Scriptura, quod panni illi essent *veteres & quasi putridi*, quibus (vt S. Gregorius ait) significantur exempla Sanctorum antiquorum, & p̄cipue eorum, qui fuerunt aliquando peccatores; magnis verò Pœnitentijs susceptis, euaserunt eminentes Sancti: nam quamuis debiles essent, sicut cœteri homines, eò quod essent etiã carnei: diuina tamen gratia eos reddidit fortes; & eorum exempla meritò debent debiliores extimulare ad aliquid p̄standum eorum, quæ illi p̄stiterunt.

PLVRIMVM ad hoc cōfert dexteritas persuadendi huiusmodi tepidis, vt velint sua vulnera à radice curare; nec esse contenti quacunq; mūditiæ. Nam (vt S. Bernardus ait) *lauari cito possumus: ad sanandum autem opus est curatione multa*. Quando enim quis cadit in lutum, cito se potest lauare: cum autem cadit in grauem morbum, aut grauiter infirmatur: magna curatione multisq;ue medicamentis opus est, vt integræ sanitati restituatur. Quod si in corporis morbis libeter infirmus obedit medico, etiam imperati res graues, quales sunt abstinentiæ, sanguinis emissiones, purgationes, cauteria, & aliæ similes: quia persuadet sibi illas, ad sanitatem recuperandam multum conducere: multò magis est rationi consentaneū, vt in morbis & vulneribus animæ, spirituali te medico subijcias, etiam p̄scribenti res acerbas, siquidem illæ sunt necessariæ ad sanitatem recuperandam, & euitandam recidiuam. Noli b Naaman illum *Syrum leprosum* imitari, qui Elisæo Prophetæ p̄cipienti *septies in Iordane lauare* vt à *lepra mundaretur*, nolēbat obedire sed cupiebat *solo contactu manus eius sanari*. Qui si in sua perdurasset pertinacia, mansisset sicut prius leprosus. Fideles tamen eius ei Consilia ij dixerunt: *si rem grandem dixisset tibi Prophetæ, certè facere debuerat: quando magis, quia nunc dixit tibi: lauare & mundaberis*. Quorum consilio & suasioni cum ille annuisset, & Prophetæ mādato paruisset, mundatus omnino est. Ne tantum tibi tribuas, vt à lepra profundè in anima tua radicata sanari velis leui manu tactu: erit enim curatio valde leuis, & quasi in cute: remanē e interim venenata in corde radice. Obedias Confessario aliquid tibi p̄scribenti, etiamsi durum &

Lib 24, Moral. c. 7. & Gloss. ibid.

3

Serm. de cœna Domini.

b 4 Reg. 5. 12.

c Ioan 5, 6.

graue illud tibi videatur; cedit enim in tuam perfectam curationem. Et quamuis illud esset adhuc grauius, optimè collocaretur, propter sanitatem, quæ tanti facienda est, obtinendâ. Nec sine causâ, cum Christus Dominus noster accessit ad probaticam Piscinam, videns hominem quendam triginta & octo ânos habentem in infirmitate sua, dixit ei: *cui sanus fieri?* Manifesta satis erat infirmi illius voluntas, ac desiderium sanitatem corporis recipiendi: sed quoniam Christus Dominus noster, etiam eius animæ sanitatem ei optabat, quæsiuit ab eo: num veram sanitatem recipere optaret, quæ totum hominem sanum reddit. Vt Confessarij intelligant, quantum conferat Pœnitentibus, quod velint re ipsa & verè curari & sanari. Quamuis autè Saluator noster miraculosè infirmum illum sanasset; noluit eum tamen absque graui aliquo onere recedere, in quo sanam ostenderet obedientiam: ideoque ei dixit: *tolle grabatum tuum & ambula*, vt Pœnitentes discant portare onus, quod Confessarij, dum eos absoluant à peccatis, eis imponunt, vt plenè euadant sani. Et quemadmodum homo ille Iudeis ipsi suadentibus, ne illud onus portaret, acquiescere noluit: sed dixit: *qui me sanum fecit, ille mihi dixit vt tollerem: & hoc latius mihi est, vt tollam: ita Pœnitens non debet onus pœnitentiæ à Confessario sibi iniunctæ deponere: sed tentationibus cõtrarium suadentibus respondere: qui me à peccatis absoluit, iussit hanc Pœnitentiam subire quam propter nullam causam prætermittam.*

4

d Sap. 11. 17.

SVPERATA hunc in modum Pœnitentis volûtate, facilius erit pœnitentias ei præscribere. Ad quod Confessarius attendere etiam debet grauitatem & qualitatem peccatorum, vt eas illis accommodet: nam qui ipse iudex est, merito debet illam Sapientis regulam obseruare: *d per quod peccat quis, per hoc & torquetur*: quâ autè medicus est, contraria debet contrarijs curare: quâ autem Magister est, ac dux, debet eum in via salutis collocare: ei planè contraria, quam eo vsque tenuisset. Si peccatum sit carnis voluptatem appetentis: æquum est, vt Pœnitentiâ sit rerum, quæ carni adferunt dolorem, vt pote contrariæ prauis voluptatibus, quas illa appetit: qualia sunt ieiunia, flagellationes, Cilicia, lectus durus, & alia similes pœnæ. Quod si peccata orta fuerint à concupiscentia rerum temporalium: par est, vt in facultatibus temporalibus pœnam luat: ideoque elemosynæ merito iniungentur: & aliæ expensæ in opera pia: & huiusmodi pœnitentiæ accommodatæ sunt, vt imponantur diuitibus & potentibus: tum quod illi minus ferre possint asperitates: tum, quod eadem operâ satisfaciunt obligationi, qua tenentur pauperibus subuenire quibus etiam hac ratione commodatur: tepidis & ignauis in profectâ virtutis talia sunt imponenda, quibus illi extimulentur ad talem torporem exuendum: qualia sunt deuotionis exercitia, quæ nos proponemus

PRVDENTIA

PRVDENTIA quoque est necessaria, ad præscribendum tēpus quo Pœnitentiæ iniunctæ fieri debeant. Ex altera enim parte videtur magis impleri, vt fiant in statu gratiæ: siquidem eâ per aliquod lethale peccatum amissâ, non habent Pœnitentiæ proprium suum effectum: saltem pro eo tempore, quo culpa mortalis durat. Neque deest irreuerentia, si pars illa Sacramenti, hoc est satisfactio, fiat in malo statu extra gratiam: quando etiam Pœnitentiæ longo tempore sunt præstandæ: facile veniunt in obliuionem, & omittuntur. Præstat autem modicum citò explere quàm iniungere multum cum periculo obliuionis, & omissionis. Ex altera tamen parte videtur expedire, vt interdum præscribantur pœnitentiæ longo tempore faciendæ: ne peccata, ob quæ iniunguntur, statim obliuioni mandentur: sed perduret eorū memoria, & studium seipsum propterea castigandi, iuxta illud Dauidis *cogitabo pro peccato meo*, hoc est non obliuiscar eius; sed cogitabo & sollicitus ero, etiam si mihi sit remissum.

ET propterea Deus, cum puniuit f. Mariam Moyses & Aaron so-rem lepratiæ, etiam orantibus fratribus, vt dignaretur eam mundare, noluit statim id facere; sed dolorem & pudorem eius per septem dies perdurare, & extra castra manere: vt fieret cautior, & culpam suam plenè lueret. Necessè quoque est: malam peccandi consuetudinem bonâ sensim aboleri: & propterea non est alienum, vt Pœnitentia sit prolixior: quò bona consuetudo obtineatur. vt si pœnitens assuevit iurare aut malè precari: ad hanc consuetudinem deponendam; expediet tempus aliquod præscribere, quo durante pro singulis iuramentis, aut imprecationibus dicat saltem semel Angelicam Salutationem: quæ instar sit fœni, quo retineatur à iuramentis, & augeatur pietas, ac deuotio ad Virginem sanctissimam. In qua tamen re non potest certior alia regula tradi illa, quam ipsa prudentia suggererit; iuxta Pœnitentis dispositionem, & exactam curam & diligentiam aut moras, quas in alijs pœnitentijs exequendis habuit.

DENIQUE, cùm tanti sit momenti Pœnitentem à nouis peccatis & reciduis præseruare, morbosq; eius impedire debet: prudens Cōfessarius aptum aliquod regimen pœnitenti præscribere, ita eius capacitati accommodatū, vt cum ad vtrumq; iuuet: quale Michæas Propheta proposuit dicens: *g. indicabo tibi o homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium, castigando scilicet culpas tuas iuxta merita tua: diligere misericordiam, redimendo eas elemosynis, & sollicitum ambulare cum Deo tuo, faciendo in posterum magno studio ac diligentia, quæ ad ipsius obsequium pertinent.*

5

2

c. Psal. 37.
19.f. Numer. 12.
10.

6

g. Michæas
6. 8.

Quod ut melius Confessarius faciat, poterit illis aliqua opera commendare, quæ simul Pœnitentiæ sint in pœnam; & medicinæ, ad curacionem, & præseruationem, & ad bonam viuendi rationem; ut felicitate conualescant, ut bonum Iudicium faciant sui que noticiam acquirat: suadeat eis, singulis diebus ad vesperam, conscientiæ examē institueret, & de quæ serid sibi assumere per dies octo, ut victoriam de vitio, aut Pœnitentiæ aliqua, à qua maius accipiunt detrimentum, obtineat, & quotidie assumere corporalem aliquam pœnitentiã, quamuis leuem: qualis est: aliquid orare brachijs in modum crucis extensis: nam qui plurimum debet, nec potest totum simul persolvere, expedit ei, sensim & paulatim id facere, aliquibus assumptis mortificationibus; abstinendo à rebus aliquibus, quibus aliàs delectatur, etiamsi permissæ illi sint; & sumendo lias amaras & insipidas, frequentare quoque Sacram Confessionem, in qua iudicium hoc commodius fit; estque Antidotum ad præseruandum à frequentiori lapsu. *Ad misericordiam diligendam* exhortetur pœnitentem ad largiendam quotidie aliquam elemosynam, etiamsi modicam; ad visitanda aliquoties Xenodochia, & ministrandum pauperibus, & orandum aliquid pro animabus Purgatorij. ut *solicitus coram Deo suo ambulet*, commendet ei pietatis exercitia, & quæ ad eam obtinendam disponunt: qualia sunt pios libros legere, conciones audire, Sacro Missæ, & lijsq; Diuinis officijs interesse; aliquas orationes orare, qualis est Beatissimæ Virginis corona, aut eius Officium, & alias ad Sanctum Angelum custodem, aliosque Sanctos; frequenter communicare; aliquam meditatiõnem, & mentaliter orandi ei suggerere, iuxta ipsius capacitatem; visitare item aliqua templa singularis alicuius deuotionis; aut altaria, ad consequendas indulgentias; & similes alias. Horum omnium operum iniungi possunt aliqua in pœnitentiã, ad certum aliquod tempus: suadendo simul, ut sponte ipsi prosequantur, & consuetudinem sibi faciant in eis seruatis documentis in proximo capite inueniendis.

CAPVT XII.

DIRECTIO. ET SPECIALIS CVRA CONFESSARIORUM erga sibi commissos, ad eorum vitia radicitus extirpanda.

VAE CVNQVE HACTENVS DE CONFESSARIIS DIXIMVS, præcisè eos obligant cum quocunqve agant Pœnitente, etiam cum vagis; qui modò vni, modò alteri confitentur. Vtteriùs autem progredi debet ipsorum cura & sollicitudo erga eos, qui ipsorum sunt oues; aut quorum animarum curam, ac directionem specialem susceperunt animarum eorum: imitantes scilicet sollicitum illum Samaritanum, cuius toties fecimus mentionem, qui non contentus, quod miseri illius a vulnera alligasset, oleumque & vinum infudisset (quod erat præcisè necessarium, ne exspiraret) sed etiam eduxit eum ex periculoso illo itinere, in quo inciderat in latrones, eumque imponens in iumentum suum, duxit in stabulum, & curam eius egit. inde autem recessurus, alium sibi substituit, qui eiusdem curam gereret. Ex quo Confessarius, qui suo muneri cupit plenè & eminenter satisfacere, intelliget: sibi non satis esse debere eam curam, quam in ipso Sacramento adhibet, quod absolutione finitur; sed etiam educere debere Pœnitentem ex omnibus periculis, & occasionibus, in quibus versatur: ita vt non solum consilio ac directione; sed re ipsa eum iuuet, quantum poterit: donec deducat, colloctque in eo vitæ statu & occupatione, in qua sit ille tutior, & specialem etiam tunc curam adhibeat in omnibus quæ ad eius salutem & spiritualem profectum pertinent. Quod si necessarium ei sit, ab eo aliquando discedere: non debet eum omninò deserere, sed de aliquo alio prospicere, qui eius curam gerat, sicut ipse faciebat. Ita vt hæc eius cura quodammodo sit perpetua, saltem in successoribus, qui ex ipsius directione eam continent. Cogiter itaq; Confessarius, dici sibi à Deo idem, quod Ieremiæ fuit dictum: *b ecce confitui te hodie loco meo vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & adifies, & plantes.* Confessarij enim munus vtramque iustitiæ partem complectitur: docere scilicet *declinare à malo & facere bonũ.* debet enim operam dare, vt Pœnitens declinet ab omni malo, euellendo à radice omnia eius peccata: eorumque detrimenta & pericula: & simul eundem extimulare ad omne bonum: vt in eo perfectionis turris exstruatur, & omnium virtutum plantæ serantur. Quod opus etsi præcipue sit Dei, iuxta illud Apostoli ad fideles corinthios: *d Dei agricultura estis, Dei adi-*

a Luc. 10.
34.b Ierem. 1.
10.

c Psal. 36.

d 1 Cor. 3. 9

ficatio estis: Confessarij tamen sunt precipui ministri, quorum operam
 gis particulariter Deus in hac re vitur. Quemadmodum autem qui de-
 ficare turrim cogitat, primum terram fodit ad iacienda fundamenta; tra-
 haturque quidquid facile cedit usque ad viam petram; & qui plantare
 aliquid vult etiam fodit, terramque ab omnibus sordibus & roxis re-
 purgat: ita Confessarius primam suam curam in eo ponere debet, ut a pe-
 nitente auferat omne genus peccatorum, & eorum radices: id enim signi-
 ficant quatuor illa verba, quibus Deus ad Ierem. & ad ipsum vult ut
 euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes. Debet enim destruere peccata
 omnia mortalia, & venialia graua, nullo in eius anima relicto; & euellere
 omnes eorum occasiones siue sint societates, siue libri profani, officia pe-
 riculosa, & quidquid exterius est sementis temptationum; disperdere debet
 omnes vitiorum habitus & mores vitiosos, quos in veteri sua vita acqui-
 siuit; & efficere, ut eos exuat, eisque omnino se spoliat; ac denique dis-
 sipare debet inordinatas passiones & propensiones malas, quas ex natura
 sua habet, quae sunt primae culparum radices. Quae quatuor, cum bene
 praestiterit, expleuerit quidquid ad primam muneris sui partem spectat
 in qua maior eius difficultas consistit. Pugnandum enim est ei contra qua-
 tuor terribiles hostes cordique hominis valde infixos: ad quos vincen-
 dos magna fortitudine & viribus opus habet. **Q**UAMVIS tamen illi
 valde radicati & inueterati, nunquam Confessarius abijcere animum debet
 aut fiduciam in Deum deponere: si enim medicus desperat, quid miles
 faciet aegrotus; si dux ipse huius pugnae fugit: quid miles faciet, si ex-
 ploratores terrore promissionis tremunt, nec audet eam aggredi: quid plebs
 faciet an non territa deseret? Induat igitur Confessarius animum duorum
 exploratorum e *Caleb & Iosue*, & nullo euentu diffidat, aut timiditate
 ostendat suo paenitenti; sed eum potius animet, concepta in Deum fide
 cia, qua etiam se ipsum exacte muniat: hoc enim opus non ipsius, sed Dei
 est; qui cum sit omnipotens, valet per Confessarium, etiamsi vile sit in-
 strumentum, destruere, euellere, ac dissipare vitia omnia, etiam inue-
 terata valdeque radicata, adhibentibus tamen suam diligentiam, tam
 medico quam agrote. Morbi enim animae in hac vita non sunt incurabi-
 les: & ut Sanctus Basilius ait; in rerum natura nihil est, quod non diligen-
 tia corrigatur; neque vitium est vllum adeo graue, quod non Dei timore
 periuincatur. Quare si timor Dei ac diligentia simul coniungantur,
 nullum est vitium, quod non extirpetur, neque propensio adeo improba,
 ut non commutetur in bonam. Scriptum est enim: *qui timet Deum nihil
 negligit* hoc est, medicus & infirmus qui Deum timet, nullum peccatum
 parui faciunt, nec de eius remedio diffidunt; quod ut adhibeant,
 nulli labori parcunt. Quod si agri cultores (ait hic Sanctus) vitam de-

*1. Dues Spi-
 rit. Tract. 4
 c. 3*

*e Num. 14.
 9.*

*Regula 10.
 Exhortum.*

*1. Eccl. 7.
 19.*

rationem inueniunt, qua amygdali aliàs acerbæ dulcia proferant amygdala: cur via nō inuenietur ad vitiosos mores mutandos? nemo (inquit) in vitio constitutus de seipso desperare velit, haud nescius agriculturam, stirpium qualitates mutare: curam autem, ac studium in consequendis virtutib. animi omnes vincere morbos, superareq; posse. Quæ mutatio cū futura sit à dextera excelsi: diligentiarū, quas ex parte nostra adhibere oportet, prima esse debet in sollicitanda misericordia & omnipotētia diuina orationibus nostris. Illis enim facta est insignis illa promissio trāsferēdi montes, & arbores: cum Saluator noster dixit suis discipulis, & in eis omnibus animarum medicis: *g si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: transhinc illuc, & transibit? & nihil impossibile erit vobis; & h si dixeritis huic arbori moro: eradicare, & transplantare in mare: obediet vobis* Et si enim vitium sit æquē graue atque mons aliquis: adeoque profundē radicatum atque arbor mori: euertetur & euelletur oratione, quæ funditur cum fide & fiducia. Oratio tamen fieri debet cum fide, quæ sit quasi granum sinapis, in quo paruitas coniungitur cum arbore & efficacia magna, coniungenda enim est humilitas cum accensa charitate, magnaque in petendo instantia, nunquam dimisso i scuto sui ministerij, quod diximus esse *orationem*. Cum igitur Pœnitentes appellentur filij Confessarij: quotidie sicut alter Iob, *k offerre Deo debet sacrificia pro filiorum suorum purificatione: vt grati illi euadant.*

§ I.

PRAETER fiduciam & orationem necesse est Confessariū & medicum spirituales nō existimare satis sibi esse, scientiam illam, & peritiam, quæ ad valorem confessionis aliàs sufficeret: sed opus etiam est multò vltius ad cor pœnitentis, & infirmi conscientiam, quæ curare intendit, penetrare, radices scilicet vitiōrū eius, propēssiones, ac tērationes, & affectus prædominātes; causas & prætextus, quos habet non proficiendi; & omnia interiora & exteriora, quæ causā esse possūt spiritualis ipsius detrimēti cognoscere. Hæc autē notitiam assequi potest partim ex relatione ipsius infirmi: quæ nō debet esse de peccatis tantū, quā dat in ipsa confessiōe, vt ab eis absoluat, sed multò exactior de omnib. quæ interiorius in anima eius gerūt; aperiēdo scilicet totū consciētie suæ librū optimo quo poterit modo. Indulstius autē & bene peritus medicus vltius adhuc progreditur: & ex ijs, quæ audit & indicijs quæ percipit, maiorem educit notitiā & aliqua deprehendit, quæ ipsemet infirmus nō agnoscit. Nam vt S. Basilius ait: animi vitia non omnia manifesta omnibus, ne ipsi quidem in quo insunt, vt & in corpore. Et quemadmodum medici corporum aliqua habent indicia morborum occultorum, quos ipsimet infirmi non sentiunt, sed potius se sanos reputant, cum

tamen

Homil. 5.
Hexamerō.

2

g Matt. 17.
19.
h Luc. 17. 6.i Sapi. 18. 31
Cassian.
k Iob 1. 5.Reg. 23. bre.
1407-

t^a mē valde periculosē laborēt: ac propterea fidē adhibere debent medi-
 cis, eorumq; iudicio suum subijcere; & quę illi ad ipsorum curationē pro-
 scribunt, acceptare: ita etiam Spirituales medici sapientes & industrij, si-
 gna quędam & indicia obseruant, ex quibus deprehendunt morbos, &
 si met infirmis occultos: siue quōd amor proprius (vt S. Gregorius ait)
 illos excęcet, ne se ipsos agnoscant: siue quōd proprio suo iudicio, a quo
 decipiuntur, multum tribuant. Ex quo prouenit, vt cū infirmū san-
 nos se reputent; & cū sint debiles, existiment se esse fortes ac robustos:
 Irā reputant zelum; & ignauiam mansuetudinem; & pleni oculos de-
 perbia, existimant se procul ab illa esse. Ipse tamen medicus ab ea passio-
 ne liber, hęc omnia penetrat & assequitur. quare dexterē debet id in-
 mo ipsi indicare vt se agnoscat: siquidem in cognitione sui ipsius con-
 sistit initium sui remedij, vt idē Sanctus ait. Quamobrem multam rebus
 ponere illi ob oculos aliquod speculum aut picturam, in qua animę suę
 dispositionem intueatur. Adferendo illi aliquas sententias siue ex
 Scripturę diuinę de ipsdem vitijs. Nam in modū quo Christus Dominus
 noster parabolas proponebat Pharisęis, in quibus ipsorum vitia cum om-
 nibus circumstantijs depingebat. vt apparuit in parabola de a *vineta ap-
 colis locata*: & de b *homine diuite qui cogitabat facere horrea sua maiora*, &c.
 alijs similibus. Similiter instar speculi esse potest delineatio ac delineatio
 quam Sancti faciunt de aliquo vitio: si enim alicui gulę aut irę obiectum
 referatur, quod S. Gregorius dicit de his vitijs, eorum filiabus, radicibus
 ac remedijs: statim intra seipsum dicit: ego sum talis & mecum loquitur
 Sanctus Gregorius, talia dicens. Et idem fecit Propheta Nathan prope-
 nens Regi Dauidi *Parabolam diuitis qui pauperis ouem acceperat*: vt in ex-
 se Dauid proprium suum lapsum in adulterium videret, & agnosceret.

AD PERFECTAM hanc de infirmo notitiam non parum referat
 noscere etiā, vt Sanctus Gregorius ait, ingenium eius & naturalem com-
 plexionem: an scilicet cholericus sit, an phlegmaticus; sanguineus an me-
 lancholicus; an mollis ingenij; expeditus an tardus: loquax an taciturnus
 vt discerni possit inter naturę & personę vitium: & inter virtutem na-
 turalem & moralem bonis actibus acquisitam. Hoc ipsum nosse cōfert
 etiam ad hoc, vt medicina complexionis Penitentis accommodetur. Vi-
 num enim & idem vitium aliter debet curari in melancholico & tristi,
 quā in hilari & sanguineo; & aliter in eo qui vitium habet quasi ab in-
 fantia sibi connaturale, quā in eo qui adultus iam incępit, sed diu in
 eo est versatus. Et hoc voluit Saluator noster significare, cū parentem
 infirmi obsessi lunatici & furiosi interrogauit, c *quantum temporis esset ex-
 quo ei id accideret*, quōd ita agitaretur: & respondit patēr: *ab infantia*. vt sic
 Spirituales medicos doceret quādo alicuius infirmū curā suscipiūt, & debet

Homil. 4. in
 Ezech.

a Matt. 21.
 33.
 b Luc. 12. 18

Homil. 6. in
 aliquos Sa-
 cra Script.
 locos.
 2. Reg. 12. 1.

Lib. 29. mo
 ral. c. 14.

c Mar. 9. 20

interro

interrogare de tempore, quo morbus durauerit. Si enim ab infantia cœpit, difficilior est curatio. Nam, vt Ecclesiasticus dixit: *d languor prolixior grauat medicum: breuem languorem prœcidit medicus.* Cuius rei bonum fuit indicium, quod Apostoli non potuerint tunc obsessum illum à Dæmone liberare; & causam reddens eis Christus Dominus noster, dixit: *hoc genus Dæmoniorum, qui aded sunt infixi & radicati, in nullo potest exire, nisi in oratione & ieiunio,* tam ex parte medici, quàm ipsius infirmi. Ad curandos enim morbos inueteratos, necessaria sunt ieiunia, aliæque pœnitentiæ, & opera pœnalia.

§. II.

HABITA igitur notitia vitiorum omnium eorumque radicum, nõ debet medicus existimare inchoandã esse omnium simul curationem. Etsi enim Christus Dominus noster solet infirmos ab omnibus simul malis, quibus laborabant, curare, vt ipsemet dixit: *totũ hominem sanum feci in Sabbatho.* Aliquando tamen non simul, sed paulatim eos curabat: vt apparet in cœco illo, cui bis manũ imposuit super oculos: qui primum quidem aliquid cœpit videre; quando autem secundò manum apposuit, *b restitutus est ita, vt clarè videret omnia,* vt sic significaret, quod licet Confessarij in Sacramento Pœnitentiæ vno, vt ita dicam, tantũ totam animam sanam reddant, quod ad remissionem omnium peccatorum lethaliũ attinet: vitiorum tamen & pafsionũ reliquias non simul curare possunt, sed sensim & paulatim, quemadmodum Moyles populo suo dixit de nationibus ipsi inimicis: *c Deus magnus & terribilis ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim, & per partes: non poteris eas delere pariter.* Ac fortè propterea Deus Ieremiæ explicauit officium, quod illi iniungebat quatuor illis verbis: vt euelleret, destrueret, disperderet ac dissiparet: vt intelligeret, debere ipsũ per gradus progredi in euellendis vitijs. In ordine autè rē aggrediendi, magna opus est prudentia. Nã si ægrotus & miles debilis sit, timidus, ac tepidus: expedit curationem inchoare à vitijs facilioribus: vt primum certamen sit contra hostes debiliores: nam victoria ab eis reportata animabit eum ad certamen cum robustioribus ineundum. Si autem pœnitens sit magno & feruenti animo: præstat incipere, & primũ aggredi vitium prædominans, quod est quasi ceterorum dux; & à quo maius ille accipit detrimentum: nam eo deuictò, reliqua succumbent, eum in modum quo amputato capite Goliath & ducis Holofernis, fugerunt Philistæi & Assyrij, victos se reputantes. Et hoc est caput serpentis contereccin quo rotam suam vim & fortitudinem ille repositam habet. Sed quoniam draco septem habet capita, vitia scilicet capitalia, quæ reliquorum sunt capita: obseruet prudens Confessarius: quodnam illorum potissimũ capitis vices obeat. In

d Eccl. 10.1

4

a Ioan. 7. 23

b Mar. 8. 24

c Dent. 7. 22.

quibusdam enim prædominatur gula, in alijs ira, in alijs auaritia aut superbia; & in illud, quod tale esse deprehenderit, omne suum studium & industriam dirigit.

Quod de vitijs diximus, est etiam de remedijs adhibendis intelligendum: non enim omnia simul, sed vnum post alterum, & sensim applicanda sunt: & ordinariè à facilioribus & leuioribus inchoandum: licet medici, qui sirupos præmittunt, disponentes ad vehementiorem purgationem. Nam ordinariè non esset prudentiæ, deditum vitio gulæ, & assuetum multa ac delicatoria comedere: velle statim vno quasi ictu curare feueris ieiunijs in pane & aqua; sed paulatim aliquid est adimendum in quantitate & qualitate ciborum; adhibita mortificatione in eo quod minus est: vt inde ad maiora progrediatur, nisi forte aliquis ira esset feruens, vt vehemèti Dei impulsu in eo gradu abstinentiæ auspiceretur, in quo alij sistunt. Quod euenire solet in multis rebus ijs qui religiosum statum aggrediuntur: in quo cernuntur repentinæ mutationes valde stupende, ordinariè tamen non est ab vno extremo ad alterum statim transiendum, sed per medium progrediendo per suos gradus in applicandis remedijs, quæ vitijs prauisq; propensionibus aduersentur. Nam quemadmodum ars medica, frigida curat calidis, & calida frigidis: ita (ait S. Gregorius) vitia curanda sunt actibus virtutum contrariarum. Et S. Basilius docet superbo, & inanis gloriæ cupido commendanda sunt exercitia humilitatis & abiectæ; garrulo, vt curam gerat silentij; multum temporis somno tribuenti, amor & studium vigiliæ; otioso, vt studeat sese bene occupare; voraci, vt aliquantum abstineat; murmuranti, vt linguam contineat, & colloquia vitet, quæ murmurandi præbent occasionem. Et his omnibus aliquid particulare est præscribendum: in qua per dies aliquot mortificationem suam exerceant: & postea maius quid imponendum, donec plenam obtineant victoriam.

Homil. 32.
in Euang.
Regul. 51.
Lusitorum:

6

DILIGENTER tamen est aduertendum: ne curatio ipsa tantum sit in superficie, & merè externa; sed vt securis ad radicem ponatur, quæ semper est interiùs: ideoque applicanda sunt remedia pro mortificatione passionum internarum; & præcipuè quatuor, quæ cæterarum sunt veluti diæces, quas Boëtius vocat *amorem* hinc desiderium, *timorem*, *gaudium* & *tristitiam*: quando versantur inordinatè circa res huius vitæ prosperas vel aduersas. Parum enim prodest exteriora remouere, si interni affectus effrenes maneant; & exiguus erit fructus, si castigetur, valdeque coarctetur corpus: si spiritus maneat integer, nec sese contineat. Si vis videre (ait Sanctus Bernardus) qualis tua sit conuersatio & quam sit verè solida, vide quid diligas, quid metuas; vnde gaudeas, aut contristeris: inde enim id facile d. prehendes. Si Patrem aut matrem, vxorem aut filios nimium dilis.

Lib. de, Con
sol ad finem
S. Thomas 2
2. q. 26. a. 4.

Serm. 2 de
Quadrages.

gas: non es dignus Christi discipulus: donec istum amorem commutes in odium sanctum: ita mortificando excessum illum, vt diligas Deum præ omni creatura: si plus homines times; quàm Deum; aut temporalium bonorum iacturam, quàm æternorum: procul es à sanctitate: nisi timorem istum mortifices, & conuertas in timorem solius Dei, & offensionum eius, ac malorum æternorum, quæ propter eas tibi euenire possunt: & hunc timorem præferas cuiusque alteri rei alicuius temporalis. Hoc intendebat Saluator noster, cum suos discipulos monebat, vt abnegarent semetipsos: cum enim præcipuum in homine sint ipsa eius interiora: seipsum abnegare, est internos affectus ita abnegare, vt rectè illos ordinatos habeat. Cumque proprium iudicium & propria voluntas sint quasi duces internarum omnium inordinationum; & operum, quæ exterius erumpunt, & quæ maximè curationem retardant, & ijs quæ medicus præscribit resistunt: contra hos inquam applicanda sunt efficaciora antidota eù in modù, quo illa explicuimus præcedenti tomo de Religiosis.

H v i c tamen documento accedere debet prudentia, quæ expectetur oportunitas hæc remedia applicandi. Sæpè enim passio & effectus aded est cæcus & vehemens, vt infirmus non sit dispositus ad curationem: ac proinde, si tunc remedium applicaretur: aut vtile non esset, aut maius fortè detrimentum adferret. Quare expedit, rem differre, donec illa furia mitigetur, & cordis tranquillitas sequatur. Quamuis enim videatur curatio differri, & infirmus diu permitti, in suis peccatis, aut imperfectionibus hære: id tamen nec imprudentiæ nec repiditati est tribuendum: cum non ex pigritia differatur; sed vt tunc applicetur, cum bonus exitus speratur. decem menses distulit Deus reprehensionem, & curationem Dauidis, cum ceciderat in adulterium: quam postea applicuit d per *Nathan* prophetam, ita oportunè, vt in momento sese dederit, & peccati sui vehementer pœnituerit. Quem si statim in initio reprehēdisset, ille ob cæcam passionem, qua tenebatur, fortè resistisset. Cumque medici corporis hoc seruent in medendis suis infirmis: securè possunt etiam spirituales oportunitatem expectare in qua suam applicent medicinam. Nam (vt ait *S. Gregorius*) si immaturè quis dederit: dubium non est, quin sit causa periculi res salutis.

E x q u o fit, vt Confessarij diuturna patientia & longanimitate opus habeant ad has curationes adhibendas; ita vt nõ defatigentur expectates oportunitatē, eademq; remedia repetentes, aut noua alia applicantes, quamuis exiguum aduertant fructum suorum laborum. Patientiā enim longaq; spe etiam res valdè difficiles obtinentur. Sicut Scriptura Diuina de Romanis dicit, quod e possederunt omnem locum consilio suo, & patientia.

Tract. 5. 6.

7.

7

d 2. Reg. 12

lib 7. Epist.

110.

clib. 1. Ma

chab. c. 8. 3.

f Luc. 13. 7.

quia non remittebant studia & conatus suos, cum aliquid aggrediebantur, etiam cum exitus essent aduersi. Sed ad nostrum institutum facit parabola Domini dicentis ad cultorē vineæ suæ: *Ecce anni tres sunt, ex quo vno quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio: succide ergo illam: sed cultor ille respondit: dimitte illam & hoc anno, vsque dum fodiam circa illam & mittam stercore: & siquidem fecerit fructum, sin autem, in futurum succides eam.* Quod enim aliud hæc parabola significat; quàm, ne qui animarum curam gerunt, defatigentur expectantes vnum, duos & tres annos; etiam si aduertant labori suo optatum fructum non respondere. Quod si Diuina iustitia indicia dederit, quasi velit eos punire ac deserere; ipsi Confessarij agere debent pios intercessores, seseque offerre ad iteranda remedia, & alia efficaciora addenda, opâtes, ne ficulnea illis, ipsorum curæ commissa, omni ino pereat. fieri enim potest, vt quæ per triennium non protulit fructus: in quarto anno proferat copiosos; & reseruetur, vt tandem pueniat in cælum. Nec absque mysterio non dictum est ab illo cultore: non protulerit fructum quarto hoc anno succides eam; sed dixit: *mittam stercore, non præscribens certum aliquod tempus.* Pius enim Confessarius neque debet ipse defatigari, neque tempus Diuinæ misericordie & multò minùs eius iustitiæ præscribere: neque imitari, Presbyteros Bethulæ, qui imprudenter (vt eis obiecit casta Iudith) certum tempus Diuine misericordie assignarunt, dicentes: *quinque dies expectemus à Domino misericordiam: si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium: tradamur in manus hostium: quibus dixit Iudith: huiusmodi vos tempus resurrectionis Domini, & in arbitrium vestrum diem constituisse ei. Non est iste sermo qui misericordiam prouocet, sed potius qui iram excitet.* Non enim est seruorum diem præscribere Domino suo, sed ipsius Domini, seruis. Et quamdiu ille eum non præscribit: debent illi magnam habere de Domini misericordia fiduciam, sicut ipsemet Saluator nunquam destitit curare Iudam, quamdiu in eius manibus

g Iudith.
7. 23.

h c. 8. 13.

(. .)

CAPVT XIII.

DEXTERITAS ET INDVSTRIA CONFESSARII
in permouendis Pœnitentibus ad perfectionem o-
mnium virtutum.

POST QUAM CONFESSARIVS PRIMAE SVI MY-
NERIS parti satisfecit, quæ consistit in euellendis, de-
struendis, disperdendis, ac dissipandis vitijs: conuer-
tere se debet ad secundam partem, ad edificandas: scilicet
& plantandas virtutes. Nō quod tempora ipsa, aut ex-
ercitia omnino diuidamus: cum in totius vitæ decursu
superfit semper aliquid euellendum, & mortifican-
dam: nec possint euelli vitia, nisi virtutes plantentur: & virtutis impe-
dimētis sublatis, ædificetur turris perfectionis. In initijs autem maior po-
nitur cura, & conatus in euellendo, quam plantando; sicut postea maius
studium ponitur in plantando, quam in euellendo: cum dirigitur intētio
& desiderium ad profectum & perfectionem in virtutibus, ad proprium
pœnitentis statum spectantibus. Quare prudens Confessarius non dese-
rens medici officium, debet etiam Magistri ac Ducis munus subire.

ET primum studere debet benè agnoscere bonas propensiones, quas
Deus eis est largitus, quorum ipse curam gerit; & spiritum, quo suis in-
spirationibus eos ducere incipit; vt ipse coniungat se cum Dei spiritu, &
cum bona illa Pœnitentis propensione: procurando eam fouere ac perficere
in bono, ad quod tendit: semper enim est solidus ac diuturnus, quod
cum maiori sit animi propensione. Et inspirationes Diuinas, ait Sanctus
Dionysius, esse dulces stimulos, qui faciunt suauiter portari iugum diui-
næ legis. Opus tamen est magno lumine, industriaque ad discernendos
proprij spiritus impetus, ac Diuini impulsus, ne malus spiritus foueatur
quali sit bonus: aut boni spiritus suffocetur impulsus, quasi esset mali.
Quoniam autem Sacramentum Confessionis fons est horum bonorum
impulsuum, ac multorum feruentium desideriorum; expedit, vt Confes-
sarius benè illos agnoscat, vt ipse pœnitentem animet, & extimulet,
ad progrediendum in eo, quod Deus inchoauit.

AD hoc multum conferent aliqua documenta, quæ Saluator noster in
quadam parabola tetigit, dicens: a Sic est regnum Dei quæ: madmodum si homo
iaciat sementem in terram & dormiat, & exurgat nocte & die, & semen ger-
minet, & increseat dū nescit ille: vltro enim terra fructificat: primū herbam, deinde

De Diuin.
Nomin. c. 102
a Marci 4-
26.

*spicam deinde plenum frumentum in spica. Et cum produxerit fructus, statim metit
falce, quoniam venit messis.*

QV I S autem est homo hic, nisi I E S V S Christus Dominus ap-
ster verus Deus & homo: qui bonarum suarum inspirationum sementem
iacit in terrenum peccatorum cor. Quem in finem aliorum hominum
operâ, Prælatorum scilicet, Prædicatorum, & Confessariorum vitæ pe-
quos eos alloquitur, vt conuertat; & postquam conuersi erunt per
alloquendo, vt eos perficiat. Cogitet itaq; Confessarius seipsum tanquam
hominum aliquem seminantem in pœnitente bonum semen verbi Dei
vt fructum adferat. sementis sunt omnes bonæ rationes, quas illi propo-
nit, exhortans eum ad perfectam vitæ mutationem, & ad feruorem in
obsequio diuino: & amplectenda salubria consilia, quæ ipsi proponunt
circa res, quas in eum finem præstare debet. Iacta tamen semente, sperare
debet fructum, non ab industria propriâ, sed ab ipsâ semente quæ
est Dei ac diuinæ eius prouidentie: à cuius occulto auxilio sæpè euenit
vt ipso dormiente, aut vigilante quidem sed alijs negotijs attendente,
huius quasi immemor *semen germinet, & crescat dum nescit ille.* Et in
cogitante semen euanuisse, prodeat ingens messis. Hoc autem esse de-
bet motuum ingentis solatij operarijs Euangelicis: laborantibus quidem
sed laborum suorum fructum non cernentibus: siquidem fieri potest, vt
fructus sit ingens; quem tamen ipsi non cernant. Et hoc ipsum pem-
uere etiam eos debet, vt non cessent seminare, siue concionando siue al-
liâs bona consilia ijs præbendo, qui ipsis sunt commisi. Siquidem igno-
rum ipsis est: ex quo ipsorum verbo Deus accipiet occasionem, opus
um perficiendi: Ac propterea dixit Ecclesiastes: *b Mane semina semen tu-
um, & vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud &
si vtrumque simul, melius erit.*

b Eccl. 11. 1.

3

NE C T A M E N propterea dicere volumus: seminantem
non debere adhibere omnem suam diligentiam circa terram, in qua se-
mentem suam seminavit, colendo illam, sarriendo; iuuando tan-
cet eos, qui ipsius curæ sunt commisi: vt proficiant, & crescant in virtutibus:
ita vt ipse hæc faciat debita cū moderatone, subiiciendo se diuinæ
prouidentie: Quod insinuat parabola; cum dicit: seminantem dormire
exurgere, quia nec semper dormit, & negligit eos; nec semper vigilat
quæ assidit; eos vrgens, & calcat eis addens: sed interdum exhibet se
si dormientem, sinens eos laborare iuxta propriam inclinationem: tan-
dum tamen vigilat, eosque extimat, ne deficiant aut torpeant in di-
no seruitio.

Et similiter non omnia mala, quæ vidit, reprehendit: ne illis nimis
grauis

gravis fiat, & intolerabilis; nec omnia dissimulat, ne sit negligens aut ignavus in munere suo: sed aliquid dissimulat, quasi ignarus; & aliquid reprehendit: vt advertant ipsum vigilare. Et similiter, nec omne quod bonum est, laudat ne vanæ gloriæ præbeat occasionem; nec tamen totum contemnit: ne incidant in pusillanimitatem; sed aliquid laudat, vt animum addat; & aliquid spernit, vt humiliet. Et hunc in modum semētis fructificat, augeturque nocte & die in prosperis, & in aduersis; in reprehensione ac dissimulatione; in laudatione ac contemptu.

NE autem Confessarius valde zelosus nimium festinet, vrgeatque penitentem, volens vt volatu vno ad culmen ascendat Sanctitatis, ait parabola: *vt trō terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde frumentum plenum in spica.* Terra scilicet, quæ bonam sementem verbi Dei accepit, virtute cœlestis auxiliij sponte, & absque violentia fructum profert; non totum simul, sed per gradus quosdam. Primum (vt ait S. Gregorius) profert herbam tenerarum virtutum, gradui Tyronum accommodatarum; postea prodit culmus rectus: quia operibus præstantioribus corroboratur, fitque solidior ac firmior; postea prodit spica cum operibus proficientium proprijs: denique provenit spica plena granis, qua profertur opera pleniora, & præstantiora, quæ sunt perfectorum propria.

Quare prudens Magister sensim docere debet exercitia perfectionis per gradus suos, à minoribus ad maiores ascendendo in materia omnium virtutum, iuxta capacitatem vniuscuiusque: initium sumendo à facillioribus & vtilioribus: qualia sunt, examen conscientiaē semper ad vesperam; lectio alicuius pij libri quotidiana, cui etiam modus aliquis meditationis addatur, donec absq; huiusmodi subsidio possit aliquo tempore mentalem orationem habere; orare beatissimæ virginis coronam ordine mysteriorum, quo præscribuntur; Sacrum Missæ quotidie audire, & assuescere aliquibus orationibus iaculatorijs; inter reliqua bona opera vnumquodque horum, quia breui tempore durat, facilius peragitur; & omnia per interualla quotidie coniungendo, obtinetur calor deuotionis, vt spiritus feruor sit diuturnior: sicut qui tempore hyemis frequenter accedit ad ignem: apud quem etsi breui tempore quoties accedit, persistat: tamen quasi semper erit calidus.

PRÆTEREA Confessarius reddere debet suos Pœnitentes compotes cuiusdam voti ac desiderij quod merito habere debent; illi simile, quod S. Iob habebat, cum diceret: *c. Quis mihi tribuat auditorem, vt*

deside-

4

Lib. 22.
Mor. c. 14.
Homil.
15. in.
Ezechiel.

5

c. Iob. 35.

desiderium meum audiat omnipotens, & librum scribat ipse qui iudicat, ut in humero meo portem illum, & circumdem illum quasi coronam mihi? per singulos gradus meos pronuntiabo illum, & quasi principi offeram eum. Adiuutor huiusmodi debet Confessarius, per quem Deus implet feruentium penitentium desideria. Cumque idem sit iudex, qui in Sacramento Tribunali eos iudicat: expedito illo iudicio per sententiam absolutionis. scribere ipse debet librum, in quo ratio vitæ in posterum ducendæ scribatur, dirigentur præscribens occupationes, & exercitia pietatis, ac Religionis pro singulis diebus, pro singulis septimanis, & singulis mensibus. Quem librum accipere debet feruens penitens, & super humeros suos ponere, amplectens quicquid in eo continetur & opere exequens; reputare etiam eundem debet quasi coronam, magnique facere; & pugnare contra omnes, qui ipsum impedire conantur; & per singulos gradus suos illum pronuntiare dirigendo scilicet per ea quæ in eo continentur, gressus suos, affectusque omnia opera: ascendendo per gradus virtutum: & hæc omnia offerre principi cælesti. ad cuius gloriam dirigere debet quicquid fecerit. Et ipse princeps supremus liberalis erit in hisce obsequijs remunerandus. Ita & ipsi Confessario præmium reddet, qui librum illum confecit: tamquam zelo studuit eos adiuuare, qui ipsius curæ erant commissi. Qui enim Christo Domino merit messem animarum: sibi ipsi meret coronam magnæ gloriæ in perpetuas æternitates.

6
dColof. 1, 28

DENIQUE Confessarius persuadere sibi debet: vltimum sui officium esse, præstare erga sibi commissos quod dixit Apostolus, de dante omnem hominem in omni sapientia: vt exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu: dando operam vt omnem perfectionem quam Christus Dominus docet, & suis fidelibus commendat, consequatur iuxta vocationem & statum vniuscuiusque, seruando regulas ac documenta tradita in 1. Tomo de Perfect. præcipue tract. 2. c. 6. & sequentibus. Et ipse Confessarius potest eisdem iuuari, vt rectè suum munus exequatur: cū autem Perfecti sint in diuersis statibus constituti, in quibus aspirare possunt ad perfectionem: nõ parum eos iuuerit nosse, quæ de singulis statibus diximus: vt proprium cuiusque perfectione eis proponant, & media indicent ad eam obtinendam.

(:.)

CAPVT XIV

ALIA CONFESSARIORVM MINISTERIA IN
*quærendis proximis, visitandis pauperum Xenodochijs, carceribus,
 infirmis, & intercessione pro afflictis & modus siue ra-
 tio se erga omnes habendi.*

VIAMVIS MVLTIV PECCATORES IMPVLSY
 DEI accedant ad pedes Confessoriorum, quæren-
 tes remedium suorum peccatorum: aliqui tamen
 etiamsi eodem desiderio teneantur, non possunt ac-
 cedere: eò quòd vel sint infirmi, vel in carcere de-
 tineantur, aut sint aliàs legitimè impediti. Alij etsi
 accedere possent, non tamen volunt: quia Diuinæ
 inspirationi resistunt, & medicos fugiunt, ne peccata sua defere-
 re cogantur: alij adhuc miseriore, nec venire possunt, nec vo-
 unt; ac proinde, nisi quærantur, peribunt. Ac propterea feruentis Con-
 fessorij charitas non debet arctari ad Pœnitentes ipsum quærentes; sed
 ipsemet prodire debet, vt eos quærat: non solum cum vocatur: sed
 etiam cum illi ipsum fugiunt. Quod munus arctius obstringit Pastores
 & Parochos, vt dicere cœpimus supra ad finem capitis quinti. Et idem
 officium est valde proprium vocationis eorum Religiosorum, quibus id
 incumbit ex obedientia: estque indicium magnæ charitatis, ac zeli salu-
 tis animarum, valdeque conforme voluntati Christi Domini nostri,
 quemadmodum ipse insinuauit in illa parabola Patrisfamilias, qui fecit
 cenam magnam, & a iussit seruum suum exire citò in plateas, & vicos Ci-
 uitatis, & pauperes, ac debiles, & cœcos, ac claudos introducere: & adhuc
 exire in vias & sepes, & quos inueniret compellere intrare. Quia Parabola mo-
 nere voluit Confessarios & operarios Euangelicos, per seruum illum
 significatos, vt, cum homines non accedunt ad vsum Sacramentorum
 Ecclesie, ipsi exeant ad eos quærendos: & inuitent, vt accedant. Sed quo-
 niam solent libentius inuitare diuites, & nobiles, ait speciatim: vt, sine
 Personarum acceptione, vocent & inuitent etiam pauperes, debiles, cœcos
 & claudos, hoc est etiam abiectissimos totius mundi: adhibendo media
 apta ad eos ducendos, & compellendos vt veniant, non violenter, aut
 illatis pœnis: sed rationû efficacitate, aptisq; a ijs industrijs, quas inspirat
 Sanctus spiritus & zelus charitatis; & insatiabilis fames salutis animarû
 excogitat. Qui enim hac fame laborat, si proximi per se non veniant
 ad salutem suam quærendam: ipse prodit ad eos quærendos, vt saturetur.

a Luc. 14. 21

Ggg

Et

Et quoniam famelico nullus panis est malus, absque personarum acco-
ptione comedere cupit quidquid inuenit. Hęc fames impulit Christū Do-
minum nostrum, vt ingrederetur domos Publicanorum, peccatorum, &
multorum Phariseorum; & simeret se ab eis inuitari: imò vt seipsum of-
ferret ad illorum domos, & conuiuia: quemadmodum fecit cum Za-
chæo: non tam vt corporalem cibum, qui proponebatur, comederet
quàm vt spiritualem cibum salutis animarum eorum comederet.
Quemadmodum ipsemet dixit discipulis suis cum quæsiuit Sama-
ritanam, & Samaritanos expectaret, vt famem hanc sibi grauiorem om-
ni corporali expleret. *b Cibus (inquit) meus est vt faciam voluntatem eius, qui
misit me: vt perficiam opus eius, salutem scilicet hominum.*

§. I.

EX hac fame prouenit, vt Christus Dominus noster ad probatam
Piscinam accederet, circa quã quasi in aliquo Xenodochio mane-
bat multitudo languentium cecorum, claudorum, aridorum, vbi cum re-
deret quendam iacentem, dixit ei: *a vis sanus fieri? & respondens ei
non habere hominem à quo, cum aqua turbaretur ab Angelo, mitteretur in pisci-
nam, Christus ipse eum sanauit: non solum in corpore, sed etiam in ani-
ma, vt deducitur ex admonitione postea in templo ei facta, cum dixit:
ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.*

Ex quo Saluatoris exemplo accipere debent feruentes Confessarii
motiuū eundi ad hospitalia pauperum egrotantium: non solum ad excen-
denda opera misericordiæ corporalia, quæ etiam seculares præstare pos-
sunt; sed multò ampliùs ad exercenda spiritualia. siquidem sepe grauius
illi in anima, quàm in corpore laborant; & corporis morbus est pona
morbis animæ; quæ si curaretur, etiam liberarentur ab altera.

Et quoniã morbi sunt quasi pulsus Dei, quibus peccatores vocat: sepe
illi sunt pleni bonis desiderijs; & quemadmodum in corpore, ita etiam in
anima sanari cuperent. Dicunt tamen: *hominem non habeo*, qui mihi ma-
num porrigat, & me iuuat, vt voti compos fiam; & cū Diuina inspiratio
incitet me, ad suscipienda Sacramenta; non inuenio hominē, qui illa mi-
hi porrigat. Ac propterea solent morbi corporis & spiritus esse duratio-
res, & per annos aliquot durare. At Confessarius feruens, & cupidus le-
sum Christum imitandi, & ne pauperes tales habeant querelas, & inu-
modi adferant excusationes: confert se ad Xenodochia, & accedit in vi-
sceribus charitatis ad ægrotos, dixitque singulis: *vis sanus fieri? inuitando
illos ad medicamentum salutis suscipiendum, quod est confessio. Et
cum quis eorum annuit: ille sese accommodat, vt sanum reddat, his-
torem; & consolatum. V A L D E etiam in hoc gloriatur, quòd sit homo
ab ipso Christo designatus ad consolandum tristes, & fouendos ab*

b Ioan. 4.
34.

a Ioan. 5. 6.

3

aliis desertos; obiens idem munus, quod ipse redemptor noster obiuit in mundo: qui instar Xenodochij erat, in quo multi pauperes infirmi, ac deserti iacebant absque vlllo humano remedio: & omnes periissent, nisi magnus hic Deus è cælo egressus, factus fuisset homo, ad eos protegendos, eisque subueniendum. Cum igitur Confessarius vices eius gerat: exeat ex angulo & recollectione sua, & conferat se ad hospitalia, hoc est ad domos pauperum desertorum, & studeat animabus eorum prospicere, & à peccatis eos mundare. Non defuit prouidentia Diuina medico illi b *Lazaro vlcibus pleno* & ab hominibus deserto: prospexit enim vt c *canes venirent & lingerent vlcera eius*; vt desolatus & afflictus aliquod inde leuamen acciperet. Canes domus Dei (ait Sanctus Gregorius) sunt Prædicatores & Confessarij, qui medentur vulneribus peccatorum; lingers illa suis linguis, blandis scilicet ac beueuolis verbis & rationibus, quas eis proponunt extimulando eos ad confessionem, & Pœnitentiam, & Patientiam in suis aduersitatibus. Et verbis absolutionis mandant illos à putredine suarum culparum; imò etiam ipsi eam sumunt vt eos mundos reddant. scriptum est enim c *peccata populi comedent Sacerdotes*: quia ea consumunt, adiuuantes pœnitentes ad ea destruenda, peccata diuitum ac potentum terræ multi Sacerdotes sunt qui comedant, eò quòd simul cum peccatis, & eadem operâ comedant honorem, aut lucrum, aut authoritatem, & alios humanos fauores, ex eo prouenientes quòd sint eorum Confessarij: at pauperum ac desertorum peccata sunt cibus valdè aridus, & insipidus absque aliquo temporali condimento, quo cibus reddatur iucundus: ac propterea pauci Confessarij inclinant ad eum comedendum: nisi zelus Dei famem illis adferat: qua qui laborat, & cupit saturari, in hospitalibus inueniet amplam materiam, & in reliquis ciuitatis pauperibus. Cum quibus agere etsi infulsus sit, & insipidus est: est tamen securus. Magnatû verò cibus etsi saporior sit, est tamen periculosior: & nihilominus magis appetitur, & libentius frequentatur: quamuis **C H R I S T V S** Dominus noster non eam tennet viam.

Nam (vt Sanctus Gregorius perpendit) petente ab ipso quodam Regulo, vt d *descenderet & sanaret filium eius*: recusauit ad eius domum descendere petente tamen Centurione, vt e *seruum suum curaret*, obtulit seipsum dicens: *Ego veniam & curabo eum*. Quid est hoc (inquit) nisi quòd superbia nostra retunditur: qui in hominibus non naturam, quâ ad imaginem Dei facti sunt; sed honores & diuitias veneramus. Nec nouimus homines aestimare, quâ sunt homines, sed ex exterioribus, quæ illos exornant.

G g g 2

Certè

b Luc. 19. 30

c Homil. 14. c
in Euang.
lia.

c Osee 4. 8

5

6

Homil. 28.
in Euang.
d Ioan. 4. 48
S Matt. 8. 7

”

”

Certè si nos cuiuspiam seruus rogaret, vt ad eum ire deberemus, pronus
 nobis nostra superbia in cogitatione tacita responderet dicēs: nō eas, qui
 temetipsum degeneras, honor tuus despicitur, locus vile scit. Rēdemptor
 verò noster, vt ostēderet: quia quæ alta sunt hominum, despicienda
 sunt; & quæ de peccata sunt hominum, despicienda non sunt: ad filiū Ro-
 guli ire noluit, d' eruum Centurionis ire paratus fuit. Hæc S. Gregorius
 cuius attenda consideratio valde conformis est alteri consilio eiusdem
 Seruatoris nostri dicētis: *Ecum facis prandium aut canam, nols vocare amicos
 tuos, aut vicinos diuites, qui possūt te reuocare sed voca pauperes, debiles, clau-
 dos & cecos, & beatus eris: quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi
 in resurrectione iustorum, in ipsa sc. gloria.* Cū igitur Confessarij & operarij
 Euangelici in suis ministrarijs conuiuium instituant spirituale hominibus
 ne multū sibi blandiantur, quod inuitent diuites ac potētes huius mundi
 qui retribuūt etiam hic temporalia dona: sed inuitent ac vocēt pauperes,
 infirmos, & ab alijs relictos, quia ab huiusmodi non possunt accipere
 retributionem in hac vit. Habent tamen bonum ac fidelem fideliū
 Deum, qui in altera vita copiosissimè retribuet: imò etiam in hac vitā
 id in seipsum recipit, cum dixit: *quod vni ex minimis meis fecistis, mihi
 fecistis*: nam ego in illis eram infirmus, & visitastis me; tristis eram, &
 consolati estis me: desertus eram, & protexitis me, & auxilium mihi
 præbūstis: ideo quæ & ego vos visitabo & consolabor, protegam, & in
 vestris officijs & calamitatibus auxilio ero.

8

Nec tamen propter hæc prohibere volumus visitare etiam diuites, ac
 potentes, cum ægotant, aut aliqua aduersitate premuntur: si quidem
 idem Saluator noster inuit cum Principe Synagogæ petēte, vt ad suā domū
 descenderet, h. eiusque filiam curaret qua incipiebat mori. Qui tamen non
 visitandi sunt, quā diuites; sed quā indigentes & afflicti: & interdum quā
 dem potius quā pauperes eò quod grauius ferat aduersitas; sunt quæ graui-
 oribus peccatis aut negotijs implicati: Nam, etsi multis hominibus sint
 stipati quoad omnia corporalia; solent tamen esse magis soli ac deserti
 quoad spiritualia. Quod si accedant canes domūs Dei ad lingenda cor-
 rum vlcera: id faciunt linguis potius adulatorijs, quā veris: nam toti oc-
 cupantur in proponēdis consolationibus terrenis, & humanis solatijs,
 non tangentes vulnera spiritūs, veriti ne infirmū ipsū amplius affligant.
 Aequum itaq; est, etiam huiusmodi infirmos & afflictos visitare: vt verū
 solatio & efficaci curatione à suis malis curentur: quamuis ea sit leuius
 adhibenda, quam ch. ritas & prudentia in huiusmodi casibus, & cum ta-
 libus personis dicat adhibendam.

I

Quod de hospitalibus siue pauperum Xenodochijs dictum est, in-
 telligietiam debet de carceribus publicis, in quibus multi detinentur

7
 f Luc. 14.
 21.

g Matt. 25.
 40.
 h Luc. 8. 42.
 Marc. 5. 23.

vincti: & quo ad spiritualia sunt quasi Xenodochia infirmorum in anima: tenentur enim vincti catenis & conpedibus suorum peccatorum, ac passionum: quæ sunt grauioribus ferreæ, quibus corpus tenetur. quæ etiam compedes sunt instrumenta diuina misericordiæ, ad eas feras domandas, & furias continendas; & vt hisce pulsibus excitentur, & oculos aperiant, & cogitent de liberando potius spiritu à talibus vinculis quàm carne. Quamuis enim aliqui corporis vinculis magis indurescant & inlentiores fiant: alij tamen tenerescunt ac mollescunt, & agnoscentes peccata sua, capiunt seriuad Deum conuerti: est que insignis charitatis opus tales visitare, ad reducendos duros ac rebelles ad rectam viam: & adiuuandos & consolandos eos qui sunt cõpuncti. Cogitet itaque Cõfessarius carcerem esse quasi *vas illud linteum* cuius supra fecimus mentionem, *in quo erant omnia quadrupeda, & serpentina terra;* & quasi fiat vox ad se, sicut ad Sanctum Petrum in oratione constitutum: *viri quidam quæruunt te: surge itaq; & vade cum eis,* ad has feras quærèdas: *occide & manduca,* satians famem tuam, occidendo enormia peccata, quæ in huiusmodi viuictis esse solent: vt eos Christo Domino coniungas, eiusque amicos reddas. Magna tamen prudentia adhibenda est, ita hoc munus obeũdo, vt iustitiæ ordo & stilus non turbetur: sed consciẽtiã potius peccatoris pacatam & tranquillam reddat, vera ac feruenti Sacramentali confessione, vt iuste sententiæ latæ aut ferendæ ob culpam, quæ talis captiuitatis causa est, sese subijciat. vt quemadmodum Ioseph existens in carcere, & ministrans duobus vinctis, vtrique explicuit somnium, quod habuerant: dicens Pincernæ Pharonis *k post tres dies* ferendam in eius fauorem sententiã, & *restituendum in gradum pristinum:* pistori autem dixit: *tres dies fore suspendendum.* Ita inquam Cõfessarius quosdam captiuos consolari debet spe boni exitus ob eorum innocentiam; alios verò disponere ad patienter ferendam damnationis sententiã ob eorum culpam. Sed attendat diligenter, ne tales captiui existant ipsum vsurum scientiã confessionis ad aliquid in ipsorum fauorem præstandum: ne sit illis laqueus Sathana, vt veritatẽ, & culpam, quã verè admiserunt, in cõfessione occultent, & ita decipiant, quem putant fore ipsorum intercessorem.

§. II. De Intercessoribus.

NON EST existimandum Cõfessoriorum munus in eo sistere, vt confessiones excipiant agrotorum, captiuorum, & reliquorum pauperum; & eorum, qui aliqua calamitate premuntur: sed generaliter libet eisde fauere in aliquibus misericordiæ operib. corporalibus, quibus valde disponuntur, vt spiritualium fiat magis participes

i Aduũ 10.
11.20.k Genes. 40
13.19.

2

ai. Cor. 16. 1.

Quamuis enim ipsi non habeant temporales facultates ad eleemosynas faciendas: possunt tamen apud diuites, qui illas habent, agere, ut eas largiantur. Neque id alienum est ab operarijs Evangelicis: cum Apostolus ipse egerit apud Corinthios, ut a collectas facerent, & eleemosynas sponerent, mittendas ad fideles egenos, qui erant in Ierusalem. imo & seipsum offerebat, ut eas si opus esset, perferret in Ierusalem. Licet etiam Confessarii pro captiuis & alijs intercedere, in eorum litibus & negotijs, alijsque rebus quas iure prætendunt apud Iudices & Potentes, quorum contentiones audiunt; aut apud alios ciues, aut si qua alia via amicitia cum eis habent: modò id fiat cum debita moderatione, & in bonum animarum eorum

b 4. Reg.
4 13.

Nec nouum aut insolitum est apud Sanctos, hoc modo intercedere pro pauperibus & oppressis, cum Elisæus Propheta dixerit hospiti suo: *numquid habes negotium, & vis ut loquar Regi sine Principi militia?* Et Apostolus Epistolam scripsit ad Philemonem, intercedens pro Onesimo. Et Sancti Patres plures scripserunt epistolas, intercedens pro alijs. Et magis Ecclesiæ Doctor S. Augustinus prolixam quandam scripsit ad Mecedonium, qua probat officium Sacerdotum esse intercedere pro rebus, idque prouenire ab spiritu veræ Religionis & Christianæ charitatis: quæ et si improbos detestetur, quæ tales sunt; eisdem tamen compatitur, quæ sunt homines, ac propterea pro eis intercedit, ut vel omnino remoueat, aut certe moderetur pœnâ: non ut culpæ fauceat; sed ut maiorem habeant occasionem Pœnitentiæ & emendationis. Acquû est iudi es exalibet seruare iustitiæ leges: non tamen semper esse debent inexorabiles, ad intercessionem Sacerdotum, & Confessariorum: cum lex charitatis id exigat, & æquitas permittit. Prodest ergo seueritas vestra, cuius ministeria seueritas temperatur & vestra. Nô vobis displiceat, quòd rogamini à bonis: quia nec bonis displicet, quòd timemini à malis. Cumq; Sacerdotes pro iudicibus intercedant apud ipsummet Deum, ut remittat ipsis peccata: Deusque hanc pro eis intercessionem admittat: æquum est ut iudices Confessariorum intercessionem pro reis admittant; & moderentur quantum fieri potest, rigore & seueritatem: & in hoc ipso se misericordes esse, ostendant. Malis parce, vir bone. Quanto melior, tantò esto mitior: quanto sis celsior potestate, tantò humilior fias pietate. Et quamuis alia delicta perpetrâda: non tamen propterea omittenda est intercessio, nec repellenda. Nam idem incommodum etiam sequitur post factam pœnitentiam: & nihilominus Deus illam acceptat. Nunquam tamen pro

Refertur 21.
9. 5. c. prodest

eo intercedendum est, quod reus cum peccato cupit, aut intendit: quia esset non restituere quod debet, cum reddere posset. Hæc enim non esset misericordia: nã misericordius, inquit, opẽ nostram talibus subtrahimus quã impendimus. Hæc omnia S. August. Quæ possunt ac merito debent obseruari: nominatim verò, quando pauperes & pusilli iniuste opprimuntur à diuitibus & potentibus: agendum enim est pro eis apud eos, qui possint à tali oppressione pauperes eripere, iuxta illud Dauidis: *c eripite pauperem: & egenum de manu peccatoris liberate: & illud Salomonis: d erue eos qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris: vires non suppetunt: fac tamen quod poteris: nã qui inspector est cordis, omnia intelligit: reddetque homini iuxta opera sua.* Hoc ipsum documentum tradit S. Ambrosius cum quadam moderatione magni momenti, dicens: Adiuuat quoque ad perfectum bonæ existimationis, si de potentis manibus eripias inopem: de morte damnatum eruas, quantum sine perturbatione fieri potest: ne videamur iactantiæ magis causã facere, quã misericordiã: & grauiora interre vulnera, dum leuioribus mederi desideramus. Indicium est enim superbiæ & vanæ temeritatis, vt innocentem aliquem liberes, totam plebem scandalizare & turbare. Nunquam enim modicum aliquod damnum est alio maiori reparandum: & ad curandum digitum, nunquam est totum brachium præcidendum.

Ex hoc oritur aliud eiusdem Sancti Doctõris valdè vtile documentum: quod scilicet Sacerdotum intercessionis ita debeant vni fauere, vt non cedant in alterius damnum, & iniuriã. Nam Sacerdotis, inquit, vel ministri est, prodesse, si fieri potest, omnibus: obesse nemini. Denique si non potest alteri subueniri, nisi alter lædatur: commodius est neutrũ iuuare: quã grauare alterum. Ac propterea, inquit, non decet Sacerdotes intercedere in causis & emolumentis temporalibus; in quibus, vt plurimum, qui iacturam aliquam facit propter talem intercessionem; conqueritur, quod passus fuerit iniuriam. Neque est paruum indicium, quòd hoc magis expediat: siquidem Christus Dominus homini cuidam dicenti ipsi: *e Magister, dic fratri meo, vt diuidat mecum hereditatem*, id facere recusauit. dicens: *quis me constituit iudicem, aut dissonorem super vos?* Reiecit itaque à se intercessionis merè seculares, & cupiditatem implicantes. Præstat igitur Confessarios seruare regulam Apostoli dicentis: *nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit.*

Qui itaque constitutus ac dedicatus est ad animarũ negotia tractanda

& pro-

c Psal. 4

d Prover.
24. 11.
Lib. 2. de of-
ficiis. c. 21.

7
Lib. 3. de of-
f. c. 6.

c Luc. 12. 13.

f. 2. Tim. 2. 4

& promouenda: non se implicet negotijs ab eo officio alienis: velle placeat ei, qui id muneris ipsi commisit.

3

Reconciliandi dissidentes.

VERVM est tamen, quòd in eisdem casibus possit Confessarius obire aliud ministerium officij sui valde proprium, pacificandi scilicet dissidentes: quamuis dissensionis occasio sit res aliqua temporalis, quæ occasionem præuenire debet, ac reparare. Quales esset discordia inter coniuges, aut conciuēs, aut litigantes, aut inter se dissidentes prope illatam aliquam iniuriam. Quærenda sunt enim media, vt alij alij quid ignoscant, ac de suo iure remittant propter bonum pacis. Cuiusmodi officij sit, homines cum Deo pacificare: plurimum refert ut inter se ipsos reconciliare. Nec censendum erit negotium seculare, quod tendit ad conseruandam fraternitatem in charitate: aut præueniendam dissensionem, quæ illa læditur. Cumque Confessarij magnam auctoritatem ad id habeant: non decet se se ab eo subtrahere; sed potius studere, vt ignem aqua extinguere; & dissensionis occasionem præcideret: vt per Christiana præseruetur. Si enim Deus sumè *godit* *seminatam inter fratres discordias*: quantum diliger concordiam inter eos faciente in eosque reconciliantem? Propterea enim dixit Christus: *hæc beatos esse pacificos: quoniam filij Dei vocabuntur*: quia imitatur fratrem suum natu maiorem, Christum Dominum nostrum: cuius fuit munus, homines cum Deo, & inter se ipsos pacificare: ac propterea appellatur *in primis eps pacis*: & suos dulcissimos iussit: quando ingrederentur aliquam ciuitatem, aut domum, dicit *inquit pax huic domui*, committens illis munus faciendi pacem inter homines & ponendi (vt dicitur in Iob) *manum suam in ambobus*, scilicet dissidentes componendo illorum contentiones, & corda coniungendo.

g Prouerb.

6. 19.

h Mast. 5. 9

i Iai. 9. 6.

k Iob 10. 5.

l Luc. 9. 33.

4

In formula honesta vita in Notabili documento.

IMPONAMVS tandem finem, propositis duobus documentis magno momenti pro Confessarijs religiosis. Primum est, vt in his omnibus uisitationibus, & negotijs ostendant se agere verè negotium Dei, & animarum, &que proprio Emolumento, aut humanis respectibus: ita verba sua moderando, vt in eis appareat grauitas & sinceritas eorum re ipsa: vt uatâr gulâ à Sancto Bernardo ad id tradita, quæ habet: cum loquereris verba tua sint rara, vera, ponderosa, ac de Deo. Si secularis loquitur cum, & vana proponit: quàm citissimè potes succide sermonem, & transferas te ad ea, quæ Dei sunt. nam qui de terra est, non mirum si de terra loquatur: sed qui se profiteretur esse cœlestem, loqui debet de cœlo, & cumcidere verba terrena; nam ex abundantia cordis os loquitur. Quod si cor plenum est CHRISTO, semper loquetur de Christo, & qui est Angelus, & nuntius Saluatoris: non debet agere nisi de ijs quæ pertinent ad salutem; rumores seculares relinquat secularibus: ipse verò referat illis aliqua noua ex paradiso. & dexterè attendat, ne trahat

se sine

se finat ad agendum de rebus profanis: sed ipse eos trahat, ad agendū de diuinis: gloriatur, sicut Apostolus, se in nihil scire inter eos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum: & ita non loquetur nisi de Christo, ac de eius cruce, & ijs quæ ad eam pertinent. Nullus enim vir prudens loqui debet nisi de ijs, quæ nouit, & statui suo sunt conformia: & tunc magni fiet & uenerationi erit in confessione, cum extra illam se ostenderit religiosum purū, ac sanctum. Ac propterea in suis uisitationib. meritò obseruabit, quod docuit Ecclesiastes: *n melius est ire ad domū luctus, quàm ad domū conuiuij: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & uiuens cogitat, quid futurum sit.* fugiendæ ei sunt domus secularium, cum sunt domus conuiuiorum, feriarum, aut leuium solationum: in quibus omnia colloquia sunt de rebus mundanis, & otiosis aut lepidis & difficilimè alia admittuntur. AEquum tamen est, ad easdem accedere, cum sunt domus luctus, & qui in illis habitant, sunt mæsti, aut afflicti ob aliquas mortes, morbos, aut infelices rerum euentus: quæ materiam præbent loquendi de breuitate uitæ, de uanitate mundi, de inconstantia rerum humanarū, de horribilitate mortis, ac Iudicij, ex quibus gradus fit ad colloquia de malis & bonis, spiritualibus, etiam de æternis. qua opportunitate auidè excipiuntur huiusmodi sermones, & ipsimet seculares eos promouent, ac iuuant, suntque benè dispositi ad eos excipiendos.

ALTERVM documentum est, ut si ad secularium domos eundem sit alius occasionibus, quàm luctus est fletus, id fiat magna moderatione, & absque aliquo excessu, qui facilè adfert contemptum. Ita enim Salomō suadet *osubtrabe pedem tuum de domo proximi tui, ne quando satiatus, oderit te.* Hebræus textus habet, *preciosum fac hoc est, cura ut pes tuus sit preciosus: quod fiet, si erit rarus, & in domo amici tui ac penitentis desideratus.* Pluris enim te facient, si rariùs te videant: si enim frequenter accedas, non magni fies; sed potiùs grauis, & odiosus eris. Quod consilium seueriùs adhuc est seruandum circa domos potentiorum, & magnatum huius seculi: sic enim suadet Ecclesiasticus: *p Aduocatus à potentiore discede.* hoc est, non statim accedas, sed expecta, ut te roget: excusa te ab eius Confessione audienda, & ab eius conuersatione, proponēs tuā insufficiētiā; aut iustam aliam causam, quam adferre possis. *Ex quo enim (ait) magis te aduocabit.* Si enim ille ex corde te uocat, & inuitat: hæc tua excusatio & quasi tergiversatio, efficiet, ut magis serio te uocet. Quod si non fecerit, indicium erit, ipsum ob humanum aliquem respectum & in specie tantum te uocasse. Neque reputandum est exiguum bonum, quod eius intentionem agnoueris. *ne improbus sis, ne impingaris,* hoc est, ne nimis auidè & importunè eius amicitiam & familiaritatem quæras: id enim esset indicium ambitionis: & fortè contemnet

m 1. Corin.
2. 2.

n Eccles. 7. 3

o Prouerb.
25. 17.

Vide Ianfonium.

p Eccles. 13.
12

te, & confunderis. Et postquam cœperis esse eius Confessarius, aut amicus: ne sis etiam improbus, siue improutus in visitando, aut petendo, aut intercedendo pro alijs; nec ingeras te multum in ipsius negotijs, aut sis nimius in conuersatione cum eo: ne impingas, sisque illi molestus & grauis; & cogitans, te velle illum lucrari, eundem potius amicus. *Ne longè sis ab eo, ne eas in obliuionem, & fructu frauderis, quem in tua anima efficere potuisses; si prudenter & moderatè te gessisses in agendo cum eo.*

CAPVT XV.

*QUANTI SIT MOMENTI MINISTERIVM AD
iuuandi morituros, & ratio cum perfectione illud
exequendi.*

MINISTERIVM IUVVANDI EOS QUI IN PERICULO mortis versantur, vt feliciter diem suum claudant, est vnum ex magis gloriosis ac necessarijs, quæ Confessarij obire possunt: cum ex bona aut mala morte felus aut condemnatio animarum dependeat. Cum bona enim morte datur simul summum perseverantia donum, cui est promissa corona; cum mala autem morte est etiam simul vltima impœnitentia, quæ punitur æternâ pœnâ. Cumque scopus ministeriorum erga proximos sit eorum Saluatio; illud gloriosius erit, magisque necessarium, quod magis prope adiungetur in ea occasione, in qua consistit æternum illam obtinere aut amittere.

HVC accedit, quod malæ mortis detrimentum sit irreparabile: quia semel tantum morimur: ideoque summi est momenti adiuuare mortentem, ne incidat in detrimentum, quod non possit reparari: tum quoad dispositionem animæ ipsius; tum quoad dispositionem de rebus suis: cuius vltima voluntas tanquam regula earum accipitur.

PRÆTEREA nunquã homo adeo indiget auxilio, atque in illo tractatu. Eius enim conflictus est terribilior, vires debiliores, impedimenta fortiora, & rerum occurrentium multitudo maior, quam vnquam fuerit. Et quemadmodum multis opus habet, qui iuuent ad salutem Sceluum corporis: ita multò magis indiget ijs, qui animam iuuent. Estque in gnâ charitatis ac misericordiæ, in tantis angustijs constitutum non deserere sed animum ei addere, & in eo conflictu eum iuare: & vt Ec-

clesiasticus

clesiasticus dixit, *a consolari illum in exitu spiritus sui. ne opprimat eum tristitia, & malè finiat vitam suam.*

QV ID autem dicemus de astu & feritate Dæmonis, qui in tali periculo accedit, quasi leo obsidet lectum infirmi, terrens eum mugitibus ac tentationibus, & os aperiens ad eum deuorandum? Sciens enim, breue sibi superesse tempus; & tunc amittendam vel obtinendam victoriam auget furiosam ac rabidam suam diligentiam. Summè ergo refert, vt mitti Dei in tanto periculo accedant muniti spiritualibus omnibus armis, ad obsistendum ei, ac defendendum infirmum.

CVM igitur Angeli custodes speciali studio in occasione adsint: rationi consentaneum est & homines accedant; & ex vtrisque confletur exercitus, qui protegat & propugnet afflictum. *b Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt omnes tenentes gladios propter timores nocturnos.* Et quis est Salomonis lectulus nisi lectulus iusti, iam iam expirantis, in cuius anima Christus requiescit? Ad hunc accedunt fortes cælestes, ac merito accedere debent etiam fortes terre habentes in manu gladium bicipitem verbum scilicet Dei, quo terreat Dæmones; & tueantur ac solentur iacentem in lectulo, & vexatum ab eis.

§. I.

PRÆCLARAM huius rei figuram delineatam habemus in visione illa, quam aliàs retulimus; *mulieris illius, quam vidit Sanctus Ioannes ante Solem, & Lunam sub pedibus eius, & in capite eius coronam stellarum duodecim: & habentem in utero: ante quam steterit Draco habens capita septem, vt cum illa peperisset, filium eius deuoraret.* Quis autem hic est partus (ait Sanctus Ambrosius) nisi transitus iusti ex hac in alteram vitam. Nam Ecclesia militans in utero & visceribus suis gestat filios suos toto mortali huius vitæ tempore: tunc enim eos parit, & separat à se, cum eos mittit ad æternam vitam; traditque Ecclesiæ triumphanti, quæ est eius mater æterna. Ac propterea adiecit Sanctus Ioannes, quod *filium masculum quem mulier peperit, raptus fuerit ad Deum, & ad thronum eius: vbi manet cum ingenti gloria: Draco autem infernalis magno cum furore accedebat, vt illum, si posset, deuoraret; secumque traheret ad inferni carcerem.*

QV AMVIS autam ECCLESIA semper tanquam mater sollicita sit de filiis suis: nunquam tamen tantæ illi sunt curæ, atque tempore partus. ac propterea dicitur: *clamabat parturiens & cruciabatur vt pariat.* Qui autem sunt hi clamores, nisi affectus accensi, & orationes

a Eccles. 38.
24.

4

5

d Cant. 3.7

a Apocal
12.1.

ferentes, quasi iacit in cœlum pro suo filio morituro petens à Deo auxili-
 um, & fauorem in illis angustijs: agnoscit enim imbecillitatem suam
 & quòd ex se non habeat vires sufficientes ad auxilium præstandum.
 Qui autem sunt dolores partus, & cruciatus eius: nonne timores & an-
 gustiæ, quibus afficitur, ne anima illa pereat, & anxietas, quam in eius
 corde efficit zelus gloriæ Dei, ac boni & felicitatis creaturarum eius: ze-
 lus hic comedit eius viscera, & clamare facit & omnem operam ponit
 in adhibendis varijs medijs, vt iustus ita ex hac vita egrediatur vt tran-
 seat ad æternam. Quæ omnia præstat Ecclesia per fideles suos ministros,
 & feruentes Confessarios: qui in illo periculoso transitu inducere debent
 spiritum matris suæ: & quasi partus doloribus afficerentur, clamare de-
 bent orationibus; magno que zelo procurare felicem partum animarum
 ad cœlum.

QVOD vt exactè præstat Confessarius, summi momenti est: vt quò-
 admodum Ecclesia ipsa, ita & ipse sit *amicus Sole* iustitiæ: qui & ipsum de-
 infirmum protegat. Quemadmodum enim Sol amiciebat mulierem, &
 infantem in eius ventre latentem: ita Christus Dominus noster protegit
 Ecclesiam suam, eiusque ministros ac filios; quos per eos generat, ac pro-
 rit. Tunc autem præcipuè *amici* esse debent *Sole* ob singularem purita-
 tatem, Sanctitatem, lucem, & spiritualem feruorem, quem in suo mini-
 sterio habere debent, ad incutiendū Dæmoni metum ac terrorem, & vt
 ipsorum orationes in tali pressura sint efficaciores. Refert S. Gregorius de
 quodam iuvene nomine Theodoro, existente in quodam Religiosorum
 conuentu, qui ad ipsum moriturum accedentes, vt feliciter vitam finiret,
 valde feruenter & instanter orabant: valde enim negligenter ab-
 vixerat. Ipsi autem orantibus cœpit agrotus clamare ac dicere: discedite
 hinc, & me relinquit: traditus enim sum Draconi cuidam, vt me de-
 uoret qui propter vos id non facit. Sancti tamen religiosi maiori cum fer-
 uore & multis lachrymis Deum orabāt: donec Draco recederet ab in-
 firmo. Qui conualescens insignem fecit vitæ mutationem. Ex quo apparet
 quanti referat vt infirmi lectum sexaginta fortes Israel ambiant, hoc est
 viri Sancti Christum induci: quorum orationes sint potentes & efficaces
 ad infirmum eripiendum à Draconibus; etiam iam illis traditum.

MVLTVM etiam refert, quòd hoc ministerium cum magna fiducia
 peragatur, impetradi quod intenditur. Et hoc accedere coronatum fuisse
duodecim, & habere secum in auxilium Angelos & Sanctos cœlestes; quo-
 rum meritis & orationibus sperat, se victoria potiturum. Ac propterea
 Ecclesia constituit, vt in commendatione animæ dicantur Litanie, quibus
 Sanctorum patrocinium petatur, & procuretur: & speciatim virginum
 Sacratissimæ, quæ stella est maris, dux nauigantium, & proteatrix: pe-

uenientium

Lib. 4. dial.
 cap. 32.

uenientium ad portum alterius vitæ. Ac propterea vult, vt quotidie per totam vitam eius intercessionem pro illa mortis hora supplices imploremus: iubendo, vt quotidie in Anglica salutatione petamus, vt oret pro nobis nunc & in hora mortis nostræ; & in Hymno dicimus: *Maria mater gratia, mater misericordia, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe.* DENIQUE Confessarius accedere debet cum intentione purissima gloriæ Dei, & salutis animarum; nec sinere se duci respectibus humanis, & terrenis. Hoc autem est mutabilem Lunam habere *sub pedibus*, quia non debet habere rationem amplitudinum temporalium, nec prætermittere illâ horâ, quod ad ipsius pertinet officium. Quamuis enim infirmus in hac vita excellens sit sicut Luna: cum primum tamen ex hac vita recedit: anima eius remanet externâ illâ amplitudine exuta; & ponetur in iudicio Dei cum solis suis operibus bonis & malis. Et Confessarius, qui non habet animum ad terrenas hæc excellentias & amplitudines in corde suo conculcandas, non habebit libertatem ad ea proponenda, & incalcanda, quæ infirmo expediunt.

ITA tamen munitus Confessarius, debet esse valde promptus, vt statim atque vocatus, aut monitus est, accedat ad eos iuandos, qui in tali periculo versantur, quia omnis mora potest esse periculosa; & dum ipse moras trahit, posset infirmus expirare; aut sensuum vsu priuari, & periculo exponi bonum amittendi, quod nunquã recuperare possit. Refert S. Gregorius de quodam Sacerdote, qui vocabatur Seuerus: quem curauit vocari quidam Paterfamilias in extremis constitutus, rogans vt accederet ad eius confessionem excipiendam, & suis orationibus ipsum iuuandum: serui quidem venerunt, cum Seuerus occuparetur sua vinea putanda; & cum parum adhuc illi superesset, voluit prius illud abfoluere; dixitque seruis, vt præcederent: se illos statim subsecuturum. Cumque ille postea subsecuerentur, redierunt serui ei obuiam, dicentes: cur pater, moras traxisti? bene potes redire: iam enim infirmus mortuus est. mansit Seuerus his auditis cum magno dolore propter huiusmodi euentum, culpam suam agnoscebat, quod proximus absque confessione mortuus fuisset. Et accedens ad locum, in quo iacebat cadaver, prostratus in terram, amarè flebat, terrâ percutiens capite præ nimio dolore ob talem euentum. Et cum diu orans ibi mansisset misericordiam à Deo petens, ex tempore resurrexit defunctus, ac dixit: quod cum quidam feri Aethiopes animam eius ducerent per viam quandam valde obscurâ: ex tempore prodijisset magna quædam lux, & iuuenis quidam valde splendidus, qui Dæmonibus dixerat. reddite animam istam corpori: quia dominus illam tradidit lacrymis Seueri: Tunc lætus & valde confortatus

Lib. 1, Dia.
log. c. 12.

vir sanctus, resuscitati confessione excepit, qui septem adhuc dies super-
vicens, valde bene dispositus requieuit in pace. Articuli hoc exemplum, ut
Sacerdotes, qui tale donum non habent mortuos resuscitandi, intelli-
gant: se valde promptos esse debere ad accedendum statim atque vocan-
tur, ad constitutos in tali periculo: ne si ipsorum culpa illi sine confes-
sione divedant, habeant per totam vitam, quod desistant detrimere tunc
ipsorum ignavia infirmo defuncto ortu. nam quod Christus Dominus nos-
ter monitus à Martha, & Maria, quod b. Lazarus frater infirmus etiam mor-
ferit in eodem loco duobus diebus: id fecit bene sciens, se posse illum resusci-
tare, ut postea fecit: qui autem talem potestatem non habet, ne diffidat
accedere.

b Ioan. 11.
3.6.

2.

c 4. Reg. 4.
19.

DUM autem in via versatur, ut ægotantem accedat, servare debet
consilium Elisei ad Giezi puerum suum, cum eum mittebat cum baculo
suo ad resuscitandum puerum defunctum: dixit, enim ei: *cum accipere laborem
tuos, & tolle baculum meum in manu tua & vade: si occurrerit tibi homo pro
salute eum: & si salutaverit te quispiam, non respondeas illi.* Ita enim munus
ut tale opus summam cum diligentiam fiat, nec ad aliud quippiam distinet.
Sacerdos vocatus; sed in iuramento baculo crucis Christi, & protectione mis-
ericordie eius: nec se ingerat sermonibus impertinentibus, nec aures eius
præbeat; sed pergat corde ad Deum elevato, cum quo par est colloqui,
eumque supplicem orare, ut in tali negotio ipsi adesse velit. Quod tamen
non impedit, quin in ipsa via colloqui possit cum ijs, qui ipsum vocant,
ut infirmi dispositionem ab eis intelligat: nisi notam eam prius habet.

§ II.

3
a Isai. 38.2

CUM iam ingreditur ad infirmum, cogitare debet, se esse Deum
nuntium, missus ad aliquid ei nuntiandum in nomine Dei, sicut Isaias
dixit Ezechie Regi: *Hac dicit Dominus: dispone, domui tuae, quia mori-
eris tu, & non viues.* In quibus verbis duo præcipua puncta insinuantur,
in quæ prudens Confessarius debet oculos suos conijcere.

PRIMUM est, quod cum mors, aut eius periculum ex iudicio meo-
corum est certum: prudenter a suaui ter, sed clare valde infirmum mo-
neat. Multo enim aliter confessionem suam instituet, & animæ dispositio-
nem, si intelligat certo sibi esse moriendum: quam si tale periculum
sciat. Et quoniam cognati & amici, ne illum contristent, non audent
ei insinuare, eveniet, ut nihil tale cogitans, vere moriatur: ideoque pu-
lio quodam pietatis, horrendam exhibent ei crudelitatem; expeditur
Confessarium in eandem non impingere.

SI enim infirmus convalescat: nihil nocuerit, periculum suum novit

&c.

& ad illud se praparasse: quod si oberit, id ipsum valde efficeret vile. Perpendat igitur Confessarius: quanta libertate Isaias Regi fuerit locutus, etiam si non ignoraret: grauiusque ipsum laturum talem nuntium: eo quod iuuenis esset, nec filios haberet. Nec satis habuit dicere *mors erit tu*, sed adiecit: & *non viues*: ne existimaret, mortem futuram post multos dies. voluit enim, Regem intelligere, quod breui desineret viuere.

Hoc nuntio proposito, aut si ægrotus aliunde periculum suum no- uerat: attendat Confessarius diligenter quomodo ille talem nuntium excipiat. Quod si aduertat, eum nimia tristitia, tædio, aut impatientia aut repugnantia affici, contra id quod Deus cõstituit, studere debet dextere eius spiritum erigere, & inducere ad perfectam resignatione & conformitatem propriæ voluntatis cum Diuina: adductis aliquot rationibus, ex quibus solatium hauriat: quas suscipimus in tractatu de infirmitatibus, quarum summam hic etiam subijciemus.

PRIMA ac præcipua ratio est, quam insinuat Isaias, cum ait: *hec dicit Dominus*. Quia Dominus Deus est, qui nuntium hunc iubet afferri: & voluntas eius est, vt vita finiatur: quia ipse est eius Dominus eamque largitur hominibus: nec ulli facit iniuriam, nec accipit alienum, sed recipit quod suum est. Et hoc tibi satis esse debet: vt quod ipse constituit, accipies: & velis, quod ipse vult: gratias potius ei agendo pro annis, quibus illam tibi sustentauit, & sponte illam ei offerendo, quando placuerit accipere.

HÆC ratio plurimum confirmatur secundâ, quæ est prouidentia diuinæ, disponentis & summâ Sapientiâ ordinatis annos vitæ, & horam mortis vniuscuiusque, ita vt dixerit Iob *b constitutos, esse terminos, quis præteriri non possint*. Cum igitur sit necessarium mori: quo tempore id melius fiet, quam quod ipse Deus constituit? Quod procul dubio maximè erit aptum ei, qui subijcit se Deo, eiusque dispositioni se conformat. Nota enim *c vita est in voluntate eius*: qui cum sit Pater amantissimus, sua consilia dirigit in bonum eorum, qui se ipsi conformant.

TERTIA ratio est: quod sit magna prudentia facere ex necessitate virtutem: & quod violenter est ferendum, id sponte tollerare: vt fiat minus graue, & maiorem adferat vtilitatem. Cum igitur mors sit omnium malorum corporalium terribilissimum, si illam sponte acceptes magnum Deo munus offers, quo illum quodam modo obstringis, ad præbenda tibi auxilia, ad bonam & felicem mortem & eadem operâ reddis illi magnam partem debitorum, ob improbam tuam vitam: eritque quoddam genus Purgatorij, vt quod superest in altera vita, aut breuius sit, aut leuius.

QVARTA

4

Rationes
cur mors cū
resignatione
sit acceptanda
Tomo 1. Tr.
5. c. 6.

1

2

b Iob. 14. 5.

c Psal. 29. 6.

3

4

d Eccles 7.2
c Ioan. 5.24

QVARTA ratio est: quia mors iustis est finis peccatorum, terminus tentationum, & initium solatiolorum æternorum. Ac propterea dicit Ecclesiastes: *d meliorem esse diem mortis die natiuitatis*: natiuitas enim est ad pugnam, ad laborem & ad mortem: mors autem est ad fruendum, quiescendum, & ducendam vitam beatam: e qui audit verba mea, inquit Saluator, *transit à morte ad vitam*: moritur enim, vt vitam æternam ducat; ac propterea eius mors est preciosa; & multò preciosior temporali vita, quam deserit. Quod si dicas: te non esse iustum: amplectere libenter mortem; teque dispone, vt par est, ad illam subeundam.

5

hæc enim via est, qua iustus euadas; & in manu tua est, simul cum gratia diuina quod mors tua sit preciosa. Quid si dolorem tibi adferat quod in hac vita relinquis: multò erit gloriosius, quod es accepturus in altera. Nam ibi expectat te diuitiæ, delitiæ, honores, dignitates, amici cognati, & innumera alia bona, quæ incomparabiliter excedunt ea, quæ hic videntur nec sunt bona peritura, sed æterna: quæ sine tedio satiant, & lætificant sine periculo aduersitatis; nec vllum malum eis admiscetur, nec subest periculum, aut timor ea amittendi. non aspicias bona, quæ deseris; sed pericula, pericula, laqueos, & mala quæ euadis; quorum occasionem præcurrunt ista bona; & fortè etiam præberent cum maiori tuo damno, si ad illa ea retineres. Ac propterea vult Deus, vt illa deseras: estque valde consolatorum, vt & tu idem velis: siquidem ea tibi commutat cum alijs amplissimis ac tutissimis. Si viam habes fidem, quod sis creatus, vt viuas, & fruaris Deo Trino & vno; & res omnes conuiescant, cum finem suum vltimum assequatur: gaudere deberes quod accedat hora, in qua peruerturus sis ad finem adeo fortunatum. Pater tuus cælestis expanis vultum expectat, vt excipiat; tuus redemptor Iesus Christus, cæli portas tibi referat, & præparatum tibi habet suum thronum; virgo sanctissima quam mater, cupit te habere secum. Chori Prophetarum & Apostolorum, Martyrum & Confessorum, ac Virginum, te vocant & inuitant, vt adcondas, & cū ipsis maneat. Transitus ad hæc omnia est ipsa mors: amplectere libenter eam, vt peruenire possis ad fruendum tali aspectu, dulcedine adeo sociate. Hi omnes conscenderunt ad illud regnū, transeuntes prius per mare mortis amarum. Et ipsemet Saluator non voluit eam reculare: sed dixit: *oportebat Christum pati & ita intrare in gloriam suam*: etiam mortua est virgo Sacratissima; Et Apostoli, & Martyres sustinentes horrendos cruciatus, ascenderunt ad fruendum præmijs æternis. Cū igitur Deus det tibi mortem minus grauem, quàm illis: æquum est, vt illam excipias cum magna conformitate, protestans in illa fidem, quam professus es, quod *non habeas hic manentem ciuitatem* (vt dixit Apostolus) *sed futuram inquiras*, cælestem scilicet, vbi habiturus sis tuum solatium.

6

f Luc 4.26

7

g Hebra.
13. 14.

SEPTIMA ratio est: quia mors iustis est finis peccatorum, terminus tentationum, & initium solatiolorum æternorum. Ac propterea dicit Ecclesiastes: *d meliorem esse diem mortis die natiuitatis*: natiuitas enim est ad pugnam, ad laborem & ad mortem: mors autem est ad fruendum, quiescendum, & ducendam vitam beatam: e qui audit verba mea, inquit Saluator, *transit à morte ad vitam*: moritur enim, vt vitam æternam ducat; ac propterea eius mors est preciosa; & multò preciosior temporali vita, quam deserit. Quod si dicas: te non esse iustum: amplectere libenter mortem; teque dispone, vt par est, ad illam subeundam. hæc enim via est, qua iustus euadas; & in manu tua est, simul cum gratia diuina quod mors tua sit preciosa. Quid si dolorem tibi adferat quod in hac vita relinquis: multò erit gloriosius, quod es accepturus in altera. Nam ibi expectat te diuitiæ, delitiæ, honores, dignitates, amici cognati, & innumera alia bona, quæ incomparabiliter excedunt ea, quæ hic videntur nec sunt bona peritura, sed æterna: quæ sine tedio satiant, & lætificant sine periculo aduersitatis; nec vllum malum eis admiscetur, nec subest periculum, aut timor ea amittendi. non aspicias bona, quæ deseris; sed pericula, pericula, laqueos, & mala quæ euadis; quorum occasionem præcurrunt ista bona; & fortè etiam præberent cum maiori tuo damno, si ad illa ea retineres. Ac propterea vult Deus, vt illa deseras: estque valde consolatorum, vt & tu idem velis: siquidem ea tibi commutat cum alijs amplissimis ac tutissimis. Si viam habes fidem, quod sis creatus, vt viuas, & fruaris Deo Trino & vno; & res omnes conuiescant, cum finem suum vltimum assequatur: gaudere deberes quod accedat hora, in qua peruerturus sis ad finem adeo fortunatum. Pater tuus cælestis expanis vultum expectat, vt excipiat; tuus redemptor Iesus Christus, cæli portas tibi referat, & præparatum tibi habet suum thronum; virgo sanctissima quam mater, cupit te habere secum. Chori Prophetarum & Apostolorum, Martyrum & Confessorum, ac Virginum, te vocant & inuitant, vt adcondas, & cū ipsis maneat. Transitus ad hæc omnia est ipsa mors: amplectere libenter eam, vt peruenire possis ad fruendum tali aspectu, dulcedine adeo sociate. Hi omnes conscenderunt ad illud regnū, transeuntes prius per mare mortis amarum. Et ipsemet Saluator non voluit eam reculare: sed dixit: *oportebat Christum pati & ita intrare in gloriam suam*: etiam mortua est virgo Sacratissima; Et Apostoli, & Martyres sustinentes horrendos cruciatus, ascenderunt ad fruendum præmijs æternis. Cū igitur Deus det tibi mortem minus grauem, quàm illis: æquum est, vt illam excipias cum magna conformitate, protestans in illa fidem, quam professus es, quod *non habeas hic manentem ciuitatem* (vt dixit Apostolus) *sed futuram inquiras*, cælestem scilicet, vbi habiturus sis tuum solatium.

8
 Si angeris, eò quòd ruos deseras, nec benè illis sit prospectum, siue
 vxor sit, siue vir, siue filij; aut propter negotia, quæ tibi incumbabant,
 & relinquit inchoata, nec finita: attende, diuinam Sapientiam id totum
 vidisse, & nihilominus iubere nunc omnia deserere. Et hoc certum in-
 dicium tibi esse debet, quòd velit Diuinæ suæ prouidentia omnia com-
 mitteri, cuius curæ erit prospicere desertis. & mortis tuæ dâna reparare, si
 eam libenter acceptes, quia ipse ita constituit, ponas ad rationes ipsius
 Dei, quòd, vt ei obedias, libenter omnia deseris; & ipse recipiet in se, vt
 omnibus prospiciat, & remedium adferat. Stude, ita mori, vt perueni-
 as ad cælum: tibi enim orationibus poteris expedire, quod facturus fuisses
 hinc in terra viuens. Etiam ipse Christus Dominus Noster moriens relin-
 quebat hic matrem suam, suosque discipulos, satisque sibi esse existima-
 uit, quòd pro eis oraret, Patrique suo eos commendaret: vt & tibi satis
 esse existimes, quod res tuas ei commendes, quarum curam hic gerebas:
 conicias tuas curas & sollicitudines in illius prouidentiam, quæ illas in se
 recipit; nec alia cogitatio iam te occupet, quam vt benè moriaris, sicut
 Deus vult; & in cælo obrinebis, vt quos nunc in terra relinques, ascen-
 dant etiam aliquando, & simul tecum sint in æternum.

9
 DENTI QUÆ, si te premit redditque anxium, iudicium seuerum, ad
 quod vocaris: quod valde horres, eò quòd rationes tuas non bene con-
 feceris, nec bene sis ad eas reddendas præparatus: ad id totum multum
 confert, quòd mortem libenter acceptes; nec fugias ipsum iudicem, nec
 te abscondas, sicut Adamus & Eua; nec tuum peccatu neges, sicut Cain:
 sed offeras te statim exire in occursum ei, qui te vocat; & fac promptè,
 quod ille iubet: præparans te quantum poteris: nunquam enim infinita
 eius misericordia eum deserit; qui cum humilitate subiicit se legibus
 iustitiæ eius.

HÆ sunt summatim præcipuæ rationes, quæ iuuare possunt, & per-
 suadere resignationem ad acceptandam mortem: prius tamen examinan-
 da est dexterè præcipua radix desolationis ipsius infirmi, vt eâ inuentâ
 proponatur ei ratio, radici illi contraria. Et quoniam aliqui sunt impati-
 entes ob dolores, quibus vexantur: hi etiam sunt iuuandi rationibus, quæ
 impatientiam illam moderentur; eosque inducant, ad tolerandum de-
 missè quod Deus amabili sua prouidentia illis mittit, vt habeant hanc Pur-
 gatorium, & ita construatur illis preciosoque gloriæ corona propter maius
 meritum; & vt sint similiore Christo Domino nostro eiusque Sanctis
 Martyribus; ad probandam eorum fidelitatem & constantiam; vt orent
 & recurrant ad Deum maiori cum instantia & fiducia; ipseque Deus ma-
 nifestet suam omnipotentiam in eis adiuuandis; & ipse magis glorificetur
 ob auxilia illis præstita; ac denique ob alias multas rationes positas in se-

Tract. 5. c. 3.

prem meditationibus in primo Tomo, ad infirmitates patienter ferend.

P O S T Q U A M infirmus de suo periculo est monitus, accedet alterum documentum insinuatum verbis illis: *dispone domui tuae*: hoc est cum in te tibi hæc profectio, attende, ut rebus tuis, quoad fieri potest, prospicias. Hæc prospectio siue dispositio complectitur hæc quatuor, *Confessionem, Communionem, Testamentum & extremam Vnctionem*. Obseruanda autem sunt maiori cum diligentia documenta posita in Tractatibus horum trium Sacramentorum: & quidem magis in particulari in illo, qui agit de confessione ob singularem eius necessitatem: ideo quæ examinandum est infirmus: an de præcedentibus confessionibus sibi satisfactum sit, an dubium aliquod, aut scrupulus adsit de aliquibus: ut nunc reparatus defectus, qui extra hanc occasionem non poterit reparari. Ad id autem uerint rationes supra in capite nono positæ.

Tomo 1.
Tract. 3. 4.
& 5.Testamen-
tum.

T E S T A M E N T U M quoque valde sollicitè est commendandum: quod deo seriuò Isaias Dei nomine Regi proposuit. Id enim præcipuè significat, quod dixit *dispone domui tuae*. Multa habet homo, de quibus merito disponer. Cùm corpus sit domus, in qua anima tot annis habitauit: merito ut eo cõstituet, ut etiam ipsi domus aliqua detur, in qua decenter collocetur: quæ est ipsum sepulchrũ. Et cùm anima sit domus dedicata, ut Deus in ea habitet: merito debet infirmus, quæ necessaria sunt, ut ipsa dignè Dei habitatio per totam æternitatè ordinare: cõstituendo, ut pro ea offerantur Sacrificia, & fiant orationes, elemosynæ, aliæque suffragia, quibus iuuetur, ut citius ex Purgatorio expedita transeat ad domum cælestem, in qua sit futura perpetua eius habitatio. Familia domesticorum hic magis propriè appellatur *domus* ipsius infirmi: cui debet valde cõtinuate & clarè disponere; & cuius eorũ legare, quod iustitiæ aut gratitudinis titulo ei debet; & quod ex beneuolentia etiam decet. Tunc enim iuramentum habet obligatio, quam exprimit Apostolus, dicens: *h. si quis furus & max. in domo domesticorũ curam non habet, scilicet negauit*: non enim exhibet ei fidelitatem debitam; & tali incuria quodammodo protestatur, quod non nouerit. Etiam debet esse memor, ut hac occasione impleat cõsiliũ illud Saluatoris: *facite uobis amicos de mammona iniquitatis: ut cum defecerit, recipiant uos in æterna tabernacula*. Tria amicorũ genera habere debet sibi comparare, *Pauperes in terra* egentibus elemosynis temporibus aut perpetuis. *Santos in cœlis* existentes, legando aliqua ad eos in eorum templis honorandos; & *animas Purgatorij*, constituens aliquod Sacra pro eis offerenda. Præterea creditores, quos debet facere sibi amicos, statuendo, ut quæ illis debet: quam primum reddantur: hæc enim obligatio præferri debet operibus gratuitis; prius enim iustitiæ satisfaciendum est, quam exerceatur misericordia. In omnibus autem

h. i. Timoth.
5. 8.

i. Luc. 16. 9.

autem quæcunque in suo testamento constituerit, studere debet puram animi intentionem gloriæ Dei, & vtilitatis animæ suæ habere, non permixtis respectibus humanis, qui destruunt aut minuunt valorem & meritum huiusmodi operû. Ad exequenda autem quæ disponit, debet constituere & nominare Testamenti sui executores; non multos, ne sit confusio, aut alter alterum impediatur; neque vnum solum: vix enim in vno inuenitur sufficiens scientia, prudentia, auctoritas, diligentia, & charitas, quando multa sunt executioni mandanda. expedit itaque paucos esse, & quidem tales, qui se mutuo iuuent. Ita vt si in aliquo scientia, & prudentia eluceant: in altero sit potentia & industria; & in tertio charitas & amicitia, quæ sollicitè conatur exequi, quod amicus disposuit.

CAPVT XVI.

PRAXIS AD IVVANDI AD BENE
moriendum.

XPLETIS IIS AD QVAE INFIRMVS TENETVR attendendum est ad particulare auxilium animæ, in angustijs illis constitutæ, vt faciat sex præcipuè actus: *resignationis scilicet, Contritionis, Fidei, Spei, Charitatis, & Orationis*: quamuis hæc omnibus coniuncta esse debeant.

In vnoquoque autem horum actu, magna esse debet varietas: ne eiusdem rei repetitio tædium pariat. Et quoniam Dæmonis impugnationes in illa hora versantur circa has sex virtutes: maior cura & studium in ea est adhibendum, in qua infirmus magis oppugnatur. Ideoq; Confessarius exemplo a *Dauid cum prodijt ad pugnam cum Goliath gigante* benè præparatus esse debet in verbis, rationibus, ac remedijs ad omnes euenturas occasiones: ne imparatum & intricatum se experiatur; & opus sit tunc lapides quarere, cum essent in hostem iaciedi, & interim Gigas contra infirmum præualeat. Accommodare etiam se debet Confessarius qualitati infirmi. Cû aliquibus enim opus est clarioribus & prolixioribus vt rationibus; alijs autem pauca verba sufficiunt. Et pauci tamen sunt infirmi, etiamsi valde spirituales, qui non opus habeant breui aliqua admonitione, quasi excitante dormientem, vt ille in suo pergat exercitio. Omnes autem iuuant multum breues aliqua sacra Scripturæ, aut Sanctorum sententiæ: permittendo infirmo, vt easdè in mente sua verset ac sentiat; habita tamen ratione, ne ille defatigetur nimia huiusmodi exercitij continuatione: ne pereat fructus bonæ semētis, eò quòd nimia illa sit, aut non seminetur opportunè. Expedit autem sententias ipsas vulgariter interpretari ijs, qui linguæ latinæ sunt ignari, vt benè illæ intellectæ, sint efficaciores.

21. Reg. 17.
40.

§. I.

Resignatio.

ACCEDENTES igitur ad sex prædictos actus, RESIGNATIO, que est veluti dux in hac occasione, valde potest variari & exerceri actibus obedientiæ, & oblationis; desiderijs ac petitionibus, actibus patientiæ, & actionis gratiarum: assumptis sex istorum actuum, modo his, modo illis: & Confessarius eos potest proferre nomine infirmi, & is illum sequatur, aut tacitus intra se proferat, si lingua non potest. Hinc in modum. *Primum.* quia Resignatio resignat, subijci tunc propriam voluntatem Diuinæ, cui se cupit conformare: ideo dicit Domino nobiscum humili obedientia & subiectione: *a Domine, non mea voluntas, sed tua fiat.* si tibi placet, ut ego iam maior: id ipsum ego volo, & mihi placet tuum enim velle, est meum; nec meum vnquam à tuo dissentiet. Sciam accedit oblatio eius quod ipse est, & habet corpus meum, Domine, anima & vita mea, tua sunt: ea tibi libens offero, quia tu petis: & quatenus opteteres, sponte illa offerrem, ut tibi placerem: *b in manus tuas committam spiritum meum: custodi illum Domine tanquam rem tuam: Paratum cor meum, Deus paratum cor meum ad omnia, quæ tibi placent, ut ego sciam, aut patiar.* Pulsas Domine ostium meum, ut tibi aperiatur: en paratum cor meum, paratus sum transire ad alteram vitam, ad quam me vocas. Idem autem potest re ipsa fieri per desideria & petitiones. O si voluntatem haberem ita Dei mei voluntati conformem, sicut Angeli habent in cælo: O quis mihi daret vnum & idem velle ac nolle, cum Diuino O Saluator mi per illam celsissimam resignationem, quam imminente tibi morte habuisti: alteram similem mihi concede. Pater æterne tibi offero Filij tui Redemptoris mei resignationem pro ea, quæ mihi deest: & exopto suppleo imperfectionem Resignationis meæ. Nominatim autem repeti possunt orationes, quas hic Dominus in horto fudit, dicens: *d Pater si possibile est, transeat à me calix iste, verumtamen non mea voluntas sed tua fiat. Abba Pater, omnia tibi possible sunt. Si vis transfer calicem hunc à me, peto tamen non quod ego volo, sed quod tu.* Pater Sancte, amarus est calix mortis ac dolorum quos patior: ideo peto si possibile est, & ita expedit, transeat à me ista amaritudo: sed tamen paratus sum, & libens totum calicem hauriam: quia tu mihi illum porrigis, & iubes bibere: Da mihi patientiam, ut sustineam & tolerem, opto enim illum bibere: Auget patientiam, & auge doloem. *f Proba me & tenta me: pro renes meos, & cor meum: Quoniam misericordia tua ante oculos meos est.* Et complacuit in veritate tua. Benedixisti, Domine, vrere me, & probare me: scio enim, te esse misericordem: nec tuum auxilium mihi defuturum.

a Luc. 22. 42

b Luc. 23.

46.

c Psal. 56. 8.

d Matt.

26. 39.

2 Marci. 14

16.

f Psal. 25. 2

Actio gratiarum.

HINC fit transitus ad gratiarum actionem propter mortem & me-

lebat

lestias: quod est supremum *Resignationis*, reputādo esse Dei beneficium ac dicēdo: gratias tibi ago Domine ob annos vitæ & sanitatis mihi concessos; & ob dolores ac pœnas, quas nunc sustineo: æquè enim ab amore tuo procedit vtrumque. *f. Benedicite frigus & æstus Domino: laudate & superexaltate eum in secula.* Benedicite fitis & fastidium domino, laudate & superexaltate eum in secula. Benedicant tibi Domine vita & mors, laudent & glorificēt in secula. Benedictus sis Deus meus ob afflictiones, quas patior. Laudent te Angeli ob hōs cruciatūs, in quibus versor. Gaudeo, quod videam me in cruce pœnarum mori, vt sic aliquo modo imiter crucem tuarum, vt Deo viuam. *g. Christo confixus sum cruci, h. Alit me gloriari nisi in cruce D. N. Iesu Christi.* Gaudeo, me cum Christo, eius cruci esse confixum, vt per eam ipsi viuam. His sentētis resistendum est tentationibus, quas suggererit Dæmon contra *Resignationem* & patientiam. Quod si certamen erit fortius, adhibēdum est magis in particulari remedium, adductis rationibus in initio positis

CONTRITIO etiam est varijs vijs varijsq; affectibus septem rationum, quæ in capite decimo posita fuerunt, exercenda, vt dolor excitetur peccatorū: nunc ipsummet dolore exercendo, nūc illū optādo, & à Deo D. N. petendo, allegatis varijs titulis, ad eū obtinendū: offerendo etiā aliquid pro peccatis præteritis; aut firma aliqua proposita concipiēdo magni seruitij ipsius: studendo tamen, vt amoris mortua præualeant semper; eò, quod ex se sint efficaciora quàm timoris. aliquando igitur edēta actus contritionis, hunc in modum: *pœniter me. Deus meus, quod te offenderim: eò quod tu sis tali, & quod te multū diligam: vellem potius milles mortem obinisse, quàm te offendisse. O benefactor infinite, doleo, me fuisse tuis beneficijs ingratum multitudine meorum peccatorū. Supra quam dolere possum doleo, quod offenderim tuam bonitatem, tuam misericordiam, tuam charitatem, tuam liberalitatem, & maiestatem infinitam, idq; in conspectu tuo! i. Tibi soli peccavi, & malum coram te feci. Auerte faciem tuam à peccatis meis & omnes iniquitates meas dele. Aliquādo etiam quasi filius prodigus dicit Deo, *k. Pater peccare in cælum, & cor ante: non sum dignus vocari filius tuus. fac me sicut vnum ex mercenarijs tuis.* Cōfiteor Pater me fuisse prodigum in vita mea, proijciendo ipsam artem, sanitatem, facultates, & talēta quæ mihi dedisti: confidens tamen de tua misericordia. ecce redeo in domum tuam: parce erroribus meis, meq; te in eā admitte. Aliquādo dicere poterit cum Publicano: *Deus propitius esto mihi peccatori. Aut cum Rege Manasse in peccati super numeris arena maris, multiplicata sunt iniquitates meae. & nō sum dignus aspicere altitudinē cæli pro multitudine iniquitatum mearū. Quomodo ergo in illud intrabo. cū ipsemet**

f. Dan. 3. 67

g. Galat. 2.

19.

h. Galat. 6.

14.

2
Contritio.

i. Psal. 50. 6.

k. Lucas. 8.

Luc. 8. 13.

a. 117. oratio.

no. 3108

n Luca 23.
42.

o Psal. 63.

p Psal. 31. 6.

q Psal. 37. 1.

r Psal. 101. 3.

s Psal. 129. 3.

t Psal. 142. 2.

eius portas meis peccatis mihi occluserim: pœnitent me eorum, & cum Redemptor meus morte sua illas iterum reseverit, aperi mihi illas Domine ex tua misericordia. O dulcissime Redemptor, sicut bonus ille laicus deo: n memento mei Domine, postquam es iam in regno tuo propter illam iustitiam ac dolorem, quo fuisti affectus in horto Gethsemani, propter nostra delicta, oro supplex, magnum ut mihi largiaris eorum sensum ac dolorem. Eodem modo petenda est hæc contritio à Sanctis, qui vehementem illam habuerunt: quales fuerunt S. Petrus, Magdalena, & similes. Etiam iuuerit curare (quod fecit S. Augustinus tempore suæ mortis) legi sibi septem Psalmos Pœnitentiales; quos dum ille audiebat, ruminabat, & lachrymis dissoluebatur. Ex eis autem accipi possunt aliquot verba valde pij, qui impellunt ad dolorem, aut veniam petunt, & cordis modiciem. Ex primo Psalmo: o Misere mei Domine quoniam infirmus sum. Na me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Convertere Domine, & erue animam meam. Saluum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est morte qui memor sit tui; in inferno autem quis confitebitur tibi? Ex secundo Psalmo: p Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam: & tu remisisti impietatem peccati mei: tu es refugium meum à tribulatione qua circumdedit me; exaltatio mea, erue me à circumdantibus me. Ex tertio: q Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Quoniam ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Quartus hoc est Misere mei Deus, totus pijssimis verbis plenus, qui in modum iaculatoriarum orationum accipi possunt ad Deum. Ex quinto: r Velociter exaudi me, quia defecerunt super me dies mei, & ossa mea sicut cremum aruerunt. Ex sexto: s Si iniquitates obseruaueris Domine: Domine, quis sustinebit? Ex septimo: t Non intres in iudicium seruo tuo, Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens, velociter exaudi me, Domine, defecit spiritus meus. Non auertas faciem à me, & similis ero descendentibus in lacum.

§ II.

FIDES in his periculis varijs modis est exercenda. Primo eam præcedendo, dicendo ipsum Symbolum, aut Fidei articulos, siue ipse infirmus paulatim proferat, siue Confessarius præeat, siue in modum interrogationis, respondente infirmo se ita credere; aut per modum orationis, quasi faciens Litanias ex ipsis articulis, dicēs: Trinitas Sanctissima, Pater, Filius, & Spiritus S. vnus ac solus verus Deus, miserere mei. Creator, Saluator, & Glorificator meus, miserere mei, sic & de ceteris. Aliquando potest exerceri in modum orationis coram aliquo crucifixo, aut alia

imagine

imagine, quam possit venerari, osculari, amplecti; & super caput iuum,
 aut pectus ponere. Hac enim actio exterior perficit interiorem, eleuan-
 do cor ad Dominum, quem imago representat; ac dicendo: adoro te
 Christe, & benedico tibi: qui per Sanctam crucem tuam mundum rede-
 misti. Qui natus es pro me miserere mei; & qui crucifixus es pro me, qui
 sepultus es pro me: miserere mei. Aliquando exercenda est actio gratiarum
 circa ipsammet fidem: gratias tibi Domine, quod mihi fidem dederis,
 qua te agnoscerem; gloria tibi, quod me Christianum feceris, & Catho-
 licæ tuæ Ecclesiæ membrum. In hac fide vixi, & in eadem mori volo; &
 spero visurum me, quod nunc credo. Aliquando exercendi sunt proprii
 ipsius fidei actus, credendo omnia eius mysteria, propterea solum, quod
 Deus ea reuelarit: & ita magno cum fervore dicere licebit: O Deus æter-
 ne, gaudeo me credere quod non video; & captivare meum intellectum
 ac subijcere ijs, quæ non assequor. Credo quod sis infinitus in tuo esse, in
 tua potentia, & sapientia: & hoc mihi satis est, ut intelligam verissimum
 esse, quicquid fides dicit de tua diuinitate, ac de operibus tuæ omni-
 potentia, & arcanis tuæ sapientia. a *Credo Domine, sed adiuua incredulitatem*
meam, & b auge mihi fidem. Hac ratione resistere debet tentationibus à
 Dæmone contra fidem obiectis, non se effundendo ad alias rationes, aut
 disputationes: quæ tunc valde sunt periculosa, speciatim tamen expedit
 stimulare fidem veritatum, quas collegit S. Iob in suis angustijs dicens: c
Scio, quod Redemptor meus vivit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum:
& rursum circumdabor pelle meâ, & in carne meâ, videbo Deum meum. In hac
 fide volo mori. Quod si in aliquo casu opus esset fidem alicuius infirmi
 rationibus confirmare: adferri possunt ingentia & stupenda miracula,
 quibus illa est in mundo disseminata: quæ etiam nunquam cessant. con-
 ferret etiam proferre sanctitatem, quam ipsa præfert, nunquam approbans
 vllum peccatum etiam leuissimum; odium item, quod gerit contra om-
 ne mendacium, in nulla re illud approbans aut permittens; vitæ purita-
 tem, & innocentiam, scientiam, prudentiam, & fortitudinem eorum,
 qui illam promulgarunt, ac docuerunt, offerentes suas vitas cum ingen-
 tibus cruciatibus pro eius defensione: adduci quoque potest eius perpe-
 tuitas, ac duratio, etiam si toties & grauissimè fuerit oppugnata; etiã cum
 sit hostis omnium, quæ caro & mundus appetunt, omnia hæc sunt indicia,
 quod hæc fides sit vera: cumque aliqua necessitatio debeat esse in terra,
 qua honor Deo deferatur, non est possibile aliam esse, præter hanc; in
 quam conueniunt omnia, quæ possunt conuenire fidei à Deo reuelatæ; &
 legi diuinæ infinitæ eius bonitate & præstantia.

a Mar. 9. 24
 b Luc. 17. 5.

c Iob. 19. 25

Spes.

d Ps. 24. 11.
e Ps. 17. 20.
f Ps. 104. 8.

g Rom. 8. 32

h Luc. 11. 9.

i Deut. 32. 4

k Psal. 102.
13.l Mat. 11.
28.m Act. 10.
16.n Ier. 3. 1.
o Rom. 5. 20.
p Luc. 23. 43

SPES etiā est erigenda, multumque excitanda in hoc transitu circa res omnes quæ sunt eius materia venia scilicet peccatorum, gratia Dei, virtutes, donum perseverantiæ, & corona gloriæ: fundando eam in omnibus rebus, quæ sunt eius sulcra. PRIMVM eò quòd Deus sit talis cuius gloria est, mihi ignoscere, meque saluare: d propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo multum, est enim. DEINDE quòd ad eò sit bonus, benevolus, & misericors: e saluum me fecit quoniam voluit me, f Conspitemini Domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. TERTIO eò quòd sit ditissimus, & liberalissimus: nec amittit quicquam, eò quòd suas diuitias largiatur; & libenter eas communicat omnibus ab eo petentibus. QUARTO, quòd infinitum sit id quòd nobis dedit, tanquam magnum, quòd sit nobis reliqua daturus. g Qui proprio filio suo non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum quomodo nou omnia nobis cum illo donauit? Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus Iesus, qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quòd autem maius esse potest motuum spiritus illa pressura, quam hoc? Qui dedit tibi suum filium, non dabit etiam cælum? Qui te iustificat, non te accusabit; qui pro te mortuus est, non te condemnabit; qui pro te intercedit in cælo, non te reprobabit. QUINTO, quia promisit se daturum quicquid ab eo petetur: h petitur (inquit) & accipietis, pulsate & aperietur vobis. Si itaque portas eius misericordie, & portas cæli hac fiducia pulses, ipse illas tibi aperiet. SEXTO quia sua opera sunt perfecta, & libenter perficit opus, quòd inchoat. Cum igitur te opus inchoauerit tuæ salutis: nunc cum iam hoc opus sit prope finem, vt perficiatur: non te deseret, creauit te ad se; voluitque esse tuus vltimus finis: ipse subueniet, vt reuera illum obtineas. SEPTIMO, quia Dominus noster nouit imbecillitatem tuam; quæ ipsum impellit ad commiserationem, vt te adiuuet k Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus eum. Quoniam ipse cognouit figmentum nostrum: recordatus est, quoniam puluis sumus. OCTA VO, quia ipsemet te inuitat, & vocat, vt ad te venias: sic enim certum te facit, quòd venientem recipiet: l venite, inquit, ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Cum igitur nunc labores in hac infirmitate, qua es oneratus: accede ad eum magna cum fiducia & procul dubio excipiet, ac recreabit te. NONO, quia eius omnipotentia magis elucet, & eminent, cum magis peccatoribus remittit peccata, eosque ad suam gratiam & amicitiam recipit. Ac propterea Sancto Petro ostendit in linteamplum serpentes ac feris, quòd postea suscitauit in altum, & excepit in cælum. Et ciuitati idololatræ dixit: nunc formidate cum amantibus multis: tamen reuertere ad me, & ego suscipiam te. Nam ubi abundauit delictum, superabundat & gratia. Qui p latroni in cruce pendenti

Par ad Iam

Paradisum promisit; spem fecit omnibus, qui quacunq; hora conuertē-
tur, quod iubens illis parcat. Ac propterea Ecclesia Catholica canit: *Qui
latroni pepercisti, & Mariam absoluisi, mihi quoque spem dedisti.* DECIMO,
quia nulla iniuria maior Deo infertur, quā si eius misericordiae diffidatur.
Et maximum Cain & Iudae peccatū fuit, desperare de venia. Ac proinde,
quod maior es peccator, eod magis Deū honoras, habēdo fiduciam in ipso:
qui ad eod est bonus, vt cōpatiatur homini ad eod improbo. His rationibus
exigere debet cor suum: quod si deiectum sit, dicat sibi ipsi: q *Quare tristis
es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo: quoniam adhuc confitebor
illi, salutare vultus mei, & Deus meus.* Aliquando dicet: r *Credo videre bona
Domini in terra viuentium. Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor
tuum.* Aliquando per modum orationis exerceri potest spes tenero illo
colloquio, quod posuit Dauid nomine Saluatoris, nostri cū Patre suo: f
*tu es qui extraxisti me de ventre, spes mea ab vberibus matris meae. In te proiectus
sum ex utero: de ventre matris meae Deus meus es tu, ne discesseris à me. Quoniam
tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuuet.* Et credibile est Christum
Dominum nostrū hęc verba dixisse cum penderet in cruce: cœpit enim
clara voce prima huius Psalmsi verba: *Deus Deus meus, quare me dereliquisti?*
& profecutus est secretò, quemadmodum etiam alta voce finiuit vitam,
dicens: *in manus tuas commendo spiritum meum,* ex alio Psalmo. Et credibili
est ipsum submissè dixisse quæ in eodem Psalmo præcedunt: quæ est
preclara oratio pro hac hora. Incipit enim Psalmus: *In te Domine speraui,
non confundar in æternum, in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam,
accelera, vt eruas me. Esto mihi in Deum protectorem, &c.*

Quoniam autem præcipuum Spei obiectum est gloria: circa eam sunt
vatijs actus exercendi in illa hora. Aliquando per modum desiderij, sus-
pirando vt perueniat ad videndum ipsum Deum; dicendò cum Dauid:
u *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea
ad te Deus. Sit. uult anima mea ad te Deum fontem viuum; quando veniam, & ap-
parebo ante faciem Dei?* Quando tandem felicissima illa hora perueniet,
qua anima mea clarè videat Deum. x *Heu mihi quia incolatus meus prolonga-
tus est. O vtinam post tot annos, exilium hoc finem haberet, vt peruenire
possem ad veram meam Patriam! Alij actus fieri possunt in modum peti-
tionis dicendo: y *educ de custodia animam meam ad consistendum nomini tuo*
z *Domine Deus virtutum conuerte nos, ostende faciem tuam & salu erimus.* Alij
actus fient per modū gaudij, cogitando se iam appropinquare ad gloriā
quam sperat & ita dicet: a *Letatus sum in his qua dicta sunt mihi, in domū Do-
mini ibimus.* Alij per modum admirationis, magnæq; opinionis boni illius
quod sperat dicendo: b *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! cō-
cupiscit & deficit anima mea in atria Domini.* Possunt etiam, si opus fuerit*

In Missa de
functorum.

q Psal. 42. 5

r Psal. 26. 13

s Psal. 21. 10

t Psal. 30. 6

Desideria
Gloria.

u Psal. 41. 1.

x Psal. 119. 5

y Psal. 141. 8

z Psal. 79. 4.

a Psal. 125. 1

b Psal. 83. 1.

insinuari aliquæ rationes, quæ hanc opinionem & æstimationem formant propter ingentia scilicet bona quæ in gloria sunt in qua procul abest omne peccatum, & omne genus miseriarum; sunt verò adimpletio omnium desideriorum, securitas perpetua, societas dulcissima, requies honor, delitiæ, scientia, prudentia, & gaudium sempiternum, cû clara Diuisione, continua & familiari conuersatione cum Angelis, cum Sanctis & cum omnium Regina Virgine sacratissima. Refert autem multum de uere tunc hoc desiderium; quia non solet Deus bona ad eò magna largiri nisi postquam uehementer in optatis fuerunt. Et Blosius refert aliquas reuelationes cuiusdam modi Purgatorij, quod uocant *desiderij*, in quibus detinebatur qui fuerunt remissiores in desiderio uidentem Deum: donec pœnâ dilationis luerent culpam suæ tepiditatis.

In moniti
spirit. c. 13.

Charitas.

c Psal. 72.
25.

d Iou. 3. 16

c Galat. 2.
20.

CHARITAS quoque tunc est exercenda varijs actibus, aut varijs titulis ac modis diligendi Deum ex toto corde, ex tota anima, & viribus. Quilibet enim titulus secum adfert specialem aliquem affectum, & in eum finem sunt infirmo proponendi. PRIMVS titulus est propter bonitatem, & amplitudinem Dei, dignissima quæ propter seipsam diligitur charitate infinita: & tunc dici potest: O Domine, quis mihi hoc dare, ut te diligerem, sicut tu dignus es qui diligaris! O si te Domine diligere sicut tu vis à me diligi c *Quid mihi est in celo, & à te quid uolui super terram defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei, pars mea Deus in æternum.* SECUNDVS titulus est, quia Deus prior te dilexit ab æternitate sua, precorans te amore suo, ut ipsum diligeres ac diceres: O si mihi daretur, ut diligerem te sicut diligor à te: uellem te dilexisse à tempore quo sum homo, siquidem tu me diligis, à quo es Deus. TERTIVS, ob ingentia beneficia, quæ in te contulit, indicia huius amoris: qualis est creatio, & assistentia in omnibus tuis actionibus; prouidentia in omnibus quæ ad corpus & animam tuam spectant, committens tui curam Angelis: ut tamquam pædagogi te custodiant, & adiuuent. Hæc omnia beneficia ablegata tuis meritis, & gratis tibi contulit, & unumquodque illorum contulit alia multa; sunt que noui tituli, diligendi tuam benefactorem: in quibus cadunt omnes tituli qui esse possunt inter homines, & in numeris alij. Quæ te dicendum ei est: diligo te Domine, eò quod sis meus creator, meus conseruator, adiutor, Pater & mater, magister, & medicus meus Rex meus & Dux meus, pastor & ductor, Deus meus & omnia. QUARTVS est propter beneficia redemptionis: in quibus vires suas exercuit Deus, ut diligeres iuxta illud Sancti Ioannis: *d Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in ipsum, non pereat sed habeat uitam æternam.* Ne autem existimes, hunc amorem fuisse uniuersalem, & non specialem erga te, ait Apostolus: *e qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Et quæcumque Saluator fecit, & passus est pro te, omnia sunt tituli

quæ te

qui te obstringunt ad ipsum diligendum; & ex omnibus conficere debes
 florum fasciculum, qui te confortet, & animum exciter in hoc vltimo
 transitu, dicens: *fasciculus myrrha dilectus meus mihi, inter vbera mea commo-
 rabitur.* Quæ verba dici possunt amplectendo crucifixi imaginem, & ad-
 dendo: O dilecte Iesu g *mibi viuere Christus est, & mori lucrum:* tibi viuere
 volo, tibi que mori: siue enim vitam, siue moriar tuus sum, & tu meus.
 Hinc li. et aliam rationem, quæ sit quintus titulus, accipere, quo tibi
 persuadeas, quod Deus te diligat, & quod debeas eum diligere, tu enim
 es Dei, & Deus vult esse tuus, quomodo igitur nõ diligit ipse opus quod
 ex suis prodijt manibus? illud in quã opus, quod fecit ad suã imaginem,
 & similitudinem; quod sanguine suo redemit; quod signauit signaculo
 & caractere Baptismi; quod creauit vt eius obsequio vtteretur, voluitq;
 vt ipsum agnosceret Dominum suum ac Deum suum? O Deus animæ
 meæ, tuus lum. curam gerere mei, tanquam rei tuæ. *h tuus sum ego, saluum
 me fac.* i *Pater Sancte serua me ab omni malo: quia tuus sum.* Sextum motiũ
 est, propter æternum amorem, quem Deus habere cupit erga omnes, of-
 ferens illis æterna & immensa beneficia gloriæ: nam *k misericordia Domi-
 ni ab æterno & vsque in æternum super iuuentus eum.* O Deus æterne, diligam
 te per totam æternitatem! neque permittas me descendere in infernum,
 qui locus est odientiũ te: sed deduc in cœlum, qui locus est diligentiũ.
 Diligam te propter amorem; quem in eo ostendis, quod vis vt semper te
 diligam: & quod in præmium promiseris clarã & apertã visionem,
 & amorem supræmæ tuæ bonitatis. colloca me inter diligentes te, vt cum
 eiste diligam, eorumque amor meum foueat. Gaudeo, Domine, de a-
 more quo te beati prosequuntur, & quod Seraphini amore tui æstuent
 & ardeat. o vtinam omnes homines te diligerent: siquidem omnes tot
 nominibus obstringuntur ad te diligendum.

Hinc progressus est faciendus ad amorem proximorum, & præcipuè
 inimicorum: ignoscendo iniurias ab eis acceptas: & culpam deprecãdo
 ab eis omnibus, quibus aliquam ipse infirmus iniuriam intulit: hic enim
 actus valde proprius est laborãtium in hoc conflictu. Siquidem Christus
 Dominus noster in hora mortis suæ pro suis crucifixoribus orauit: & S.
 Stephanus pro suis lapidatoribus. Et tunc amplius stringit sententia illa
 Saluatoris dicentis: *l dimitte, & dimittemini:* ne irascatur Deus contra
 ipsam, sicut contra *m seruum illum nequam, qui noluit dimittere debitum con-
 seruo suo:* ac propterea traditus fuit tortoribus in tenebras æternas. §. III.

VPERERAT nunc agere de sexto actu exercẽdo in cõflictu cũ mor-
 te, hoc est de oratione: sed vt iã vidimus, seper illa miscetur reliquis a-
 ctibus: solumq; est aduertendum, Personas spirituales excitatas in oran-
 do, & meditando, & cum Deo familiariter agendo, debere tunc maiori
 cura & continuatione, quã poterunt, idem facere; optimus autem mo-

f Cant. 1. 13

g Philip. 1.
21.

h Psal. 118.

94.

i Ioan. 17. 15

k Psal. 102.

17.

l Luc. 6. 37.

m Mat. 18.

12.

oratio.

us tales adiuuandi, est non impedire illos prolixis colloquijs & ratiocinationibus: cum ipsimet nouerint, possintque partes suas agere quantum sibi expedit. Et hanc ob causam Christus Dominus noster uoluit esse tenebras in terra, quasi per tres ultimas horas uitæ suæ: ut cessaret strepitus, & negotiationes hominum; & sinerent ipsum quiete mori. Non quod ipse ea commoditate opus haberet; sed ut nobis præperet exemplum; & de S. Martino legitur, quod imminente morte, supinus iacens erat in terra; & oculis ac manibus in cælum semper intentus, in uictum ab oratione spiritum non relaxabat.

Et S. Dorotheus assistens morti discipuli sui Dosithei, interdum tantum eum interrogabat: Dosithee, oras? & is respondebat: ita Pater. Et donec defecerunt vires, non cessauit orare. Quamuis autem hæc oratio secunda esse debet: expedit tamen interdum externa aliqua eius indicia præbere, prolati aliquibus orationibus iaculatorijs, quæ ex ipso corde orantium quemadmodum fecit Christus Dominus noster, & Sanctus Stephanus. Huiusmodi iaculatoriæ dirigi possunt ad tres Diuinas Personas, ad Virginem Sanctissimam Dominam nostram, ad Angelum custodæ, ad Sanctum sui nominis, & ad alios Sanctos, erga quos habuit specialem deuotionem. Ad primam Sanctissimæ Trinitatis Personam orandum est sub titulo Patris dicendo ei: Pater monstra te esse Patrem, & miserere filij tui; Pater admitte me ad hæreditatem quam filiis tuis promissisti: Pater noster, qui es in cælis, adueniat mihi regnum tuum; per uirgenitum filium tuum supplex oro, cum eo me facias participem regni tui. *a. Pater noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui: quia melior est dies tuae uisitationis tuæ super millia.* Secundam Personam licet orare sub titulo Redemptoris, dicendo: O bone Iesu, esto mihi Iesus, & Saluator. Cæpit illi me opus meæ salutis, perfice illud, quæso, cum omni plenitudine. O Redemptor dulcissime, esto mihi sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio: ut pereat in me Sanguinis tui pretium, siquidem ad eum caro tibi stetit, quod eo me redemeris. *Anima Christi sanctifica me, corpus Christi salua me; passio Christi conforta me, in hora mortis me uoca me; & iube me uenire ad te, ut cum Sanctis Angelis tuis laudem te in secula seculorum Amen.* Tertiam Personam licebit orare sub titulo sanctificatoris & consolatoris: *ô spiritus sanctissime, sanctifica cor meum: cæcæ anima mea solus tuus ego sum.* Templum tuum est anima mea: sanctifica illam in ueritate, ut habites in ea per totam æternitatem. *ô Spiritus consolator, esto mihi solatium in eis angustijs; d. & cum defecerit uirtus mea, ne derelinquas me.* Eia igitur anima mea, exulta: ecce sponsus uenit: exi obuiam illi: qui etsi iudex sit, est tamen etiam sponsus: nec uenit animo te damnandi: sed dimittendi: ut ad cælestes nuptias te admittat. Exi igitur et obuiam cum magna resignatione. Quod si tibi deest feruentis Charitatis

a Psal. 23. 10

b i Cor. 1. 30

c Psal. 34. 3

d Psal. 70. 9

e Mat. 35. 7

tatis oleum: adhuc tempus est, vt illud tibi compares. Pere illud à virginibus prudentibus, animabus scilicet Sanctorum, & à virgine omnium prudentum prudentissima, quæ illud tibi obtinebit. ô virgo & mater in his meis angustiis *monstrata esse matrem: sumat per te preces, qui pro nobis natus tulit esset tuus.* ô Angele mei custos, exerce mecum in hoc periculo constituto munus, quod Deus tibi commisit. *Angele Dei qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna, in hac hora custodi regere, defende & gubernare.* Inuocandus etiam est Sanctus Michael, quem Ecclesia vocat: *Præpositum Paradisi, cui adidit Deus animas sanctorum, vt perducatur eas in paradysum exultationis.* O Princeps celestis exercitus, subsidio mihi esto in hac hora, & recipe in te curam animæ meæ, vt eam tecum in Paradysum deducas.

QUANDO infirmus amisit loquelam, qui illum iuuat, continuare debet orationem pro eo; & inuitare circumstantes ad idem faciendum. Et primo loco dicendæ sunt orationes Ecclesiæ, quæ sunt valde piæ illiq; horæ accommodatæ. & quia illas profert Sacerdos nomine Ecclesiæ, cuius est Minister: sunt maioris efficacitatis Et hoc voluit significare S. Iacobus Apostolus cum dixit: *Infirmitur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum & c.* Orationes autem, quas Ecclesia præscribit, sunt sex, nam initio ponit aliquorum Sanctorum Litanias, cum multis petitionibus & obsecrationibus ad Deum nostrum. Quod si adhuc infirmus ita esset dispositus, vt loqui posset, posset etiã per seipsū eas dicere in hunc modum: S. Maria, ora pro me: S. Michael, ora pro me, à mala morte libera me Domine, &c. per natiuitatem tuam libera me Domine &c. Et in eundem modum dicere licet secundam orationem, quæ in modum Litanie refert Sanctos, quos Deus ab aliquibus tribulationibus eripuit, acceptis inde aliquot verbis quæ possint dici ipsi infirmo, & ipse quoque Deo: *Libera Domine animam serui tui, vel animam meam, sicut liberaisti Noe de diluuiio, &c.* Ex reliquis orationibus & Psalmis possunt etiam similia verba & sententiæ accipi, quales sunt: *Liberet te à cruciatu Christus, qui pro te crucifixus est; liberet te à morte Christus qui pro te morti dignatus est, delicta iuuentutis & ignorantias eius, quæ sumus ne meminertis Domine.*

ETIAM expedit, vt infirmus se muniat omnibus Ecclesiæ remedijs, quæ virtutē contra dæmones habent: qualia sunt Aqua benedicta, Crux Sancta, aliæque imagines piæ; & sæpius repetere versum illum, qui specialem contra eos vim habet: *g Exurgat Deus & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius; sicut desicit fumus, desiciant.* Et ob eandem causam inuari debet suffragijs sanctorum, elemosynarum, & aliorum Penitentiarum operum: quæ non solum iuuant ad illum eruendum à periculo; sed etiam soluunt pœnas, quas ille debet: vt eò citius peruenire possit in

In Respon-
sorio Festi-
ui.

† Iacob. 5. 14

§ Psal. 57. 2.

*lib. 4. Dia-
log. c. 58.*

cælum. Siquidem vt S. Gregorius ait: *beatius est liberum exire, quam per
vincula libertatem querere.* In eūdem quoque finem communicanda &
applicanda illi sunt omnes indulgentiæ, quæ applicari possunt siue vi-
tute Bullarum Cruciatæ, siue granorum benedictorum, siue aliorum Pri-
uilegiorum. Denique debet Confessarius in illo difficili confictu facere
quicquid spectat ad bonum comparrem & protectorem; non parcendo
labori, neque industriæ, neque vlli diligentæ, quò possit certam
habere victoriam: vt infirmus ita dispositus ex hac vita
discedat, vt citius possit ad æternam
peruenire.

Finis Quinti Tractatus.

